

ΑΠΟΦΕΙΣ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ
ΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥΣ
ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ ΣΤΗ ΠΟΛΗ ΤΟΥ ΒΟΛΟΥ.

Μετέχουσες Σπουδάστριες

Μυλωνά Βασιλική

Παπαχαραλάμπους Βασιλική

Τσούτσα Ζωή

Υπεύθυνος Εκπαιδευτικός

Γιαννικάκης Ηλίας Ph.D.

Καθηγητής Ψυχολογίας

Πτυχιακή για τη λήψη του πτυχίου στην Κοινωνική Εργασία
από το τμήμα της Κοινωνικής Εργασίας της Σχολής Επαγγελματιών
Υγείας και Πρόνοιας του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος
(Τ.Ε.Ι.) Πάτρας.

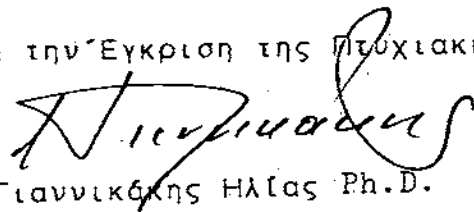
Πάτρα, Οκτώβριος 1990

ΑΡΙΘΜΟΣ
ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

282

Η Επιτροπή για την Έγκριση της Πτυχιακής Εργασίας

Γιαννικάκης Ηλίας Ph.D.

Καθηγητής Ψυχολογίας

Υπεύθυνος Εκπαιδευτικός

Υπογραφή

Γιαβάση Αγγελική

Καθηγήτρια Εφαρμογών

Υπογραφή

Γεωργοπούλου Αγλαΐα

Καθηγήτρια Εφαρμογών

Υπογραφή

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελίδα
ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ.....	IX
ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ.....	X
ΠΙΝΑΚΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΩΝ.....	VII
ΚΕΦΑΛΑΙΟ	
I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	
Το πρόβλημα.....	1
Σκοπός και στόχοι μελέτης.....	2
Ορισμοί όρων.....	3
Περιορισμοί.....	5
II. ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΑΛΛΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΣΥΓ- ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	
Α΄ ΜΕΡΟΣ ΑΝΑΠΗΡΙΑ ΚΑΙ ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ	
Γενικά για τον όρο της αναπηρίας.....	7
Η θέση του ανάπηρου στην οικογένεια και κοινωνία.....	12
Κοινωνική ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες.....	17
Δικαιώματα των ατόμων με ειδικές ανάγκες ..	22
Β΄ ΜΕΡΟΣ Η ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΑΤΟ- ΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ	
Το σκεπτικό για την επαγγελματική αποκα- τάσταση.....	25
Νομοθεσία για την επαγγελματική αποκατάστα- ση των ατόμων με ειδικές ανάγκες.....	27
Ιστορική ανασκόπηση της επαγγελματικής απο- κατάστασης των ατόμων με ειδικές ανάγκες..	34

Γ' ΜΕΡΟΣ ΓΡΑΦΕΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ
ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΚΑΙ ΡΟΛΟΣ ΤΟΥΣ

Γραφεία επαγγελματικής αποκατάστασης
ατόμων με ειδικές ανάγκες. Γενικά..... 37

Κατηγορίες ατόμων με ειδικές ανάγκες και
διαδικασία εγγραφής τους στα γραφεία ε-
παγγελματικής αποκατάστασης..... 43

Διαδικασία τοποθέτησης των ατόμων με ει-
δικές ανάγκες σε εργασία..... 45

Διαδικασία επιχορήγησης εργοδοτών για α-
πασχόληση ατόμων με ειδικές ανάγκες.... 46

Εργονομική διευθέτηση..... 46

Εκτίμηση της αποτελεσματικότητας της επι-
χορήγησης των εργοδοτών..... 50

Προσπέλαση για άτομα με ειδικές ανάγκες. 52

Ρόλος Κοινωνικού Λειτουργού στα γραφεία
επαγγελματικής αποκατάστασης ατόμων με
ειδικές ανάγκες..... 54

Δ' ΜΕΡΟΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙ-
ΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Επαγγελματική κατάρτιση 57

Επαγγελματική κατάρτιση ατόμων με ειδι-
κές ανάγκες μέσα από τα Προγράμματα του
ΕΙΑΑ..... 61

Προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης
του Υπουργείου Υγείας Πρόνοιας..... 64

Παραγωγικά Εργαστήρια..... 70

Αρχές απασχόλησης ατόμων με ειδικές ανάγ-
κες..... 70

	Σελίδα
Παραγωγικά Εργαστήρια για άτομα με ειδικές ανάγκες.....	71
Επιλογή προϊόντων εργαστηρίου.....	74
Σημερινή κατάσταση στην Ελλάδα.....	76
Πώς προσλαμβάνεται ένα άτομο με ειδικές ανάγκες στα REMPLOY.....	77
Ίδρυση προστατευμένων εργαστηρίων στην Ελλάδα.....	79
Αυτοαπασχόληση ή κατ'οίκον απασχόληση...	80
Συνεταιρισμοί για άτομα με ειδικές ανάγκες	81
 III.ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	
Είδος έρευνας.....	84
Σκοπός έρευνας.....	84
Ερωτήματα υπόθεσεις.....	85
Δείγμα.....	85
Το ερωτηματολόγιο.....	86
Πλαίσιο για την έρευνα.....	87
Τρόπος ανάλυσης πληροφοριών	87
Τρόπος παρουσίασης έρευνας.....	87
 IV.ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	
Μνεία του σκοπού της μελέτης.....	89
Παρουσίαση αποτελεσμάτων.....	89
 V.ΠΕΡΙΛΗΨΗ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ -ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ	
Περίληψη.....	105
Συμπεράσματα.....	105
Προβλήματα -προτάσεις	107
 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	
A.Πίνακες υπολογισμών.....	111-115
B.Ερωτηματολόγιο.....	116-119

Σελίδα

Γ.Νομοθεσία..... 120-128

Δ.ΦΟΡΕΙΣ - ΙΔΡΥΜΑΤΑ - ΚΑΤΑΡΤΙΖΟΜΕΝΟΙ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΩΝ

	Σελίδα
ΠΙΝΑΚΑΣ 1 Σημασια επαγγελματικής αποκατάστασης	91
ΠΙΝΑΚΑΣ 3 Επίτευξη επαγγελματικής αποκατάστασης	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α
ΠΙΝΑΚΑΣ 4 Πληροφόρηση	93
ΠΙΝΑΚΑΣ 5 Γνώση ύπαρξης προγραμμάτων	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α
ΠΙΝΑΚΑΣ 6 Σπουδαιότητα	95
ΠΙΝΑΚΑΣ 7 Κίνητρα	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α
ΠΙΝΑΚΑΣ 8 Επάρκεια χρόνου	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α
ΠΙΝΑΚΑΣ 9 Αντικείμενο κατάρτισης	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α
ΠΙΝΑΚΑΣ 10 Εμπειρίες Κατάρτισης	97
ΠΙΝΑΚΑΣ 12 Εμπειρίες αποκατάστασης	99
ΠΙΝΑΚΑΣ 13 Προστατευόμενα εργαστήρια	100
ΠΙΝΑΚΑΣ 14 Σύλλογοι	102
ΠΙΝΑΚΑΣ 15 Μέλη	103
ΠΙΝΑΚΑΣ 16 Σπουδαιότητα συλλόγων	104
ΠΙΝΑΚΑΣ 17 Φορείς - Ιδρύματα επαγγελματικής κατάρτισης	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ
ΠΙΝΑΚΑΣ 18 Καταρτιζόμενοι ανά έτος	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

Ευχαριστούμε ιδιαίτερα για την βοήθεια τους στην μελέτη μας:

-τον Δρα κ.Γιαννικάκη Ηλσα Καθηγητή Ψυχολογίας προϊστάμενο τμήματος κοινωνικής εργασίας.

-την κ.Ευαγγελοπούλου Ευαγγελία, Κοινωνική Λειτουργό του Γραφείου Επαγγελματικής Αποκατάστασης Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες Βόλου.

-τον κ.Πάντζαλη Χρήστο, κοινωνιολόγο.

-τον κ. Αγγελίδη Άγγελο ,προϊστάμενο της Υπηρεσίας Επαγγελματικής Αποκατάστασης Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες ΟΑΕΔ Αθήνας.

-τον κ. Κοτζόπουλο Κων/νο διοικητικό υπάλληλο του ΟΑΕΔ.

-τους γονείς μας, για την ηθική τους συμπαράσταση.

-τους φίλους μας για κάθε είδους βοήθεια που μας προσέφεραν κατά τη διάρκεια της μελέτης μας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

Βασικός σκοπός της μελέτης, είναι η διερεύνηση των δυνατοτήτων της επαγγελματικής κατάρτισης και αποκατάστασης των ατόμων με ειδικές ανάγκες καθώς και η γνώμη των ιδίων για τον τρόπο που αυτό επιτυγχάνεται σήμερα.

Η επαγγελματική αποκατάσταση των ατόμων με ειδικές ανάγκες είναι ένα πρόβλημα που απασχολεί 800.000 άτομα περίπου στον Ελλαδικό χώρο. Τα 350.000 άτομα είναι άτομα παραγωγικής ηλικίας που πρέπει να εκπαιδευτούν και απασχοληθούν για να ενταχθούν στην αγορά εργασίας και να προσφέρουν κατ'αυτό το τρόπο στο κοινωνικό σύνολο.

Για την επίτευξη του σκοπού της μελέτης, χρησιμοποιήθηκε διερευνητική έρευνα. Το ερωτηματολόγιο απευθύνθηκε σε 100 άτομα με ειδικές ανάγκες ηλικίας 20-50 ετών και των δύο φύλων που είναι εγγεγραμμένοι στο γραφείο επαγγελματικής αποκατάστασης Βόλου και διαμένουν στο Βόλο. Οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου αποσκοπούσαν στη διερεύνηση μέσα από τη γνώμη των ιδίων της δυνατότητας της επαγγελματικής τους αποκατάστασης στην πόλη του Βόλου.

Η ανάλυση των δεδομένων έγινε με ποσοστιαίες αναλογίες που αφορούσαν τις απαντήσεις των ερωτημένων σε κάθε ερώτηση ανάλογα με την αναπηρία.

Όπως προέκυψε από τα ευρήματα της έρευνας, τα άτομα με μη εμφανή αναπηρία αποβλέπουν στην οικονομική ανεξαρτησία μέσα από ένα επάγγελμα, σε αντίθεση με τα άτομα με εμφανείς αναπηρίες τα οποία επιζητούν κοινωνική ένταξη και ψυχική ικανοποίηση, για το λόγο ότι έχουν εντονότερη την αίσθηση της περιθωριοποίησης.

Όταν τα άτομα με ειδικές ανάγκες έχουν δυνατότητες κατάρτισης, έχουν σίγουρα, και περισσότερες ευκαιρίες για να αποκατασταθούν επαγγελματικά.

Επίσης τα προγράμματα κατάρτισης που εφαρμόζονται δεν καλύπτουν όλες τις ανάγκες των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Ένα σημαντικό συμπέρασμα της έρευνας είναι ότι ένα μεγάλο ποσοστό ατόμων του υπό μελέτη δείγματος, στην προσπάθεια τους να αποκατασταθούν επαγγελματικά είχαν θετικές εμπειρίες από την πλευρά της εργοδοσίας.

Στη συνέχεια γίνονται κάποιες εισηγήσεις με βάση τα αποτελέσματα, η πραγματοποίηση των οποίων είναι δυνατόν να συμβάλει στην καλύτερευση της θέσης των ατόμων με ειδικές ανάγκες όσον αφορά την επαγγελματική τους αποκατάσταση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ορισμός του Προβλήματος

Η επαγγελματική αποκατάσταση των ατόμων με ειδικές ανάγκες είναι ένα πρόβλημα που απασχολεί άμεσα το 8-10 % του πληθυσμού, δηλαδή 800.000 άτομα στον Ελλαδικό χώρο. Σύμφωνα με τον Αγγελίδη(1987) από τα 800.000 άτομα οι 350.000 είναι άτομα παραγωγικής ηλικίας, και είναι άμεση ανάγκη να εκπαιδευτούν, να καταρτισθούν και να απασχοληθούν, προκειμένου να ενταχθούν στην αγορά εργασίας, σαν δημιουργικές και παραγωγικές μονάδες, αλλά και στο κοινωνικό σύνολο σαν ανεξάρτητα άτομα.

Ο όρος ειδικές ανάγκες καθιερώθηκε μετά από πολλή σκέψη. Δεν αποδίδει όμως τα είδη των προβλημάτων που υπάρχουν σε αυτά τα άτομα, αλλά τον κοινό τρόπο με τον οποίο το κοινωνικό σύνολο τα αντιμετωπίζει.

Στην Ελλάδα ακριβή στατιστικά στοιχεία για το πρόβλημα,

δεν υπάρχουν. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες αποτελούν ένα μεγάλο κομμάτι του λαού μας. Όπως πιστεύεται σήμερα μπορούν, και πρέπει να προσφέρουν στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη του τόπου.

Τα άτομα αυτά, για χρόνια βρισκόταν στο περιθώριο της κοινωνικής ζωής και της δημιουργικής δραστηριότητας. Ο υπερπροστατευτισμός και οι προκαταλήψεις βοήθησαν στην εξάρτηση και τον αποκλεισμό αυτών των ατόμων, από την παραγωγική διαδικασία. Ωστόσο τα άτομα αυτά, μέσα από συνεχείς αγώνες, διεκδίκησαν τα δικαιώματά τους και ανέτρεψαν την παλιά κατάσταση. Συνεργάστηκαν με φορείς της πολιτείας και αρχίζει μία νέα περίοδος με γνώριμα την κατοχύρωση της συμμετοχής των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην κοινωνική, πολιτιστική, οικονομική και εργασιακή ζωή της χώρας. (Κοιζόπουλος Κ., Αγγελίδης Α., Ζησιμόπουλος Α., Δημήτρουλα Ε. 1987).

Στον Ελλαδικό χώρο οι μελέτες που έχουν γίνει πάνω στο θέμα αυτό είναι ανύπαρκτες. Γι' αυτό το λόγο η παρούσα μελέτη αποσκοπεί στη διερεύνηση του θέματος έτσι ώστε να αρχίσει ένας προγραμματισμός για να μπορεί να ειπωθεί αν πράγματι γίνεται επαγγελματική κατάρτιση και αποκατάσταση των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Σκοπός και Στόχοι Μελέτης

Βασικός σκοπός της μελέτης που ακολουθεί είναι η διερεύνηση των δυνατοτήτων της επαγγελματικής κατάρτισης και, αποκατάστασης των ατόμων με ειδικές ανάγκες, μέσα από τη γνώμη των ίδιων για το πώς αυτό, πραγματοποιείται σήμερα στην πόλη του Βόλου.

Έτσι ξεκινώντας από τον σκοπό, αυτό θα γίνει προσπάθεια να δομηθεί η μελέτη στα εξής υποεπίπεδα:

-Διαπίστωση του προβλήματος: Τα άτομα με ειδικές ανάγκες αποτελούν ένα μεγάλο κομμάτι του λαού μας. Σχεδόν τα μισά άτομα, από τις 800.000 που αριθμούν, είναι άτομα παραγωγικής ηλικίας που αν καταρτισθούν κατάλληλα, θα μπορούσαν να εργασθούν.

-Διερεύνηση του μέσου για την επαγγελματική αποκατάσταση των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Σαν βασικό μέσο για να οδηγηθεί ένα άτομο με ειδικές ανάγκες στον επιθυμητό στόχο, που είναι η επαγγελματική αποκατάσταση, θεωρείται η επιμόρφωση, η κατάρτιση που του προσφέρεται.

Το είδος, η ποιότητα και ο χρόνος της να είναι τέτοια ώστε να ανταποκρίνεται στις προσδοκίες του, να καλύπτει τέλεια τις ανάγκες του ατόμου και να του προσφέρει τα εφόδια που χρειάζεται για να εργασθεί ανεξάρτητα.

Επίσης τα κίνητρα- επιδόματα να είναι τέτοια ώστε να ωθούν το άτομο να καταρτισθεί, αλλά και τέτοια ώστε αργότερα να θελήσει να εργασθεί έξω από το εργαστήριο.

-Διερεύνηση του επιθυμητού αποτελέσματος. Εκτιμήθηκε, ότι τα συγκεκριμένα προγράμματα θα πρέπει να έχουν και ένα συγκεκριμένο παραγωγικό αποτέλεσμα το οποίο είναι η επαγγελματική αποκατάσταση και αυτό θα γίνει προσπάθεια να ερευνηθεί, για το δείγμα που έχει επιλεγθεί.

Ορισμοί Όρων

Άτομο με ειδικές ανάγκες: είναι το άτομο με κάποια εμφανή ψυχοπνευματική σωματική ή αισθητηριακή μειονεξία, και δεν μπορεί να ανταποκριθεί και να προσαρμοσθεί αποτελεσματικά

στις καθιερωμένες κοινωνικές, εκπαιδευτικές και επαγγελματικές απαιτήσεις της ζωής (Σταμάτης 1985).

- Ένταξη: Ο όρος αφορά τον τρόπο και τις συνθήκες ζωής, που δίνουν τη δυνατότητα στα άτομα με ειδικές ανάγκες να ζούν πιο κοντά στους "φυσιολογικούς" (Ματινοπούλου, 1988).

- Επαγγελματική κατάρτιση: είναι ένα είδος εκπαίδευσης κατά το οποίο παρέχονται επαγγελματικές δεξιότητες μέσα από μία παιδαγωγική διαδικασία και ένα κατάλληλο πρόγραμμα, σε άτομα που θέλουν να μάθουν ένα επάγγελμα (Κοτζόπουλος 1987).

-Επαγγελματικός προσανατολισμός:

Είναι η διαδικασία που βοηθά το άτομο να λύσει τα προβλήματα εκλογής του επαγγέλματος, λαμβανομένου υπ' όψη των ικανοτήτων του και γενικά της προσωπικότητάς του, σε σχέση με τις επαγγελματικές ευκαιρίες. Δεν διαφέρει σε τίποτα από τον επαγγελματικό προσανατολισμό των μη ανάπηρων ατόμων. (Απόφαση υπουργού Κοινωνικών Υπηρεσιών 402/21-2-81).

- Εργονομική διευθέτηση: Κατάλληλες διαρρυθμίσεις στο χώρο εργασίας και στα μηχανήματα που χρησιμοποιούνται από άτομα με σκοπό την αύξηση της απόδοσης του εργαζομένου και την εξασφάλιση ασφαλέστερης, αποτελεσματικότερης και πιο άνετης εργασίας (Πρωτοπαπός 1988).

- Αναπηρία: ονομάζουμε κάθε ανίατη λειτουργική βλάβη, έλλειψη ή ανωμαλία, συγγενής ή επίκτητη, συνήθως αποτέλεσμα ή κατάλοιπο αρρώστιας ή ατυχήματος που να εμποδίζει κατά

κάποιο τρόπο την εκπλήρωση βασικών κοινωνικών αναγκών όπως η κίνηση και η εργασία (Χαρτοκόλλης 1981).

-Ανικανότητα:είναι κάθε περιορισμός της ικανότητας του ατόμου να εκτελεί κινητικές, αισθητικές ή διανοητικές δραστηριότητες όπως είναι η βάδιση , η ακοή, η γραφή κ.λ.π. που θεωρούνται φυσιολογικές για τον άνθρωπο (Καραντώνης, 1981).

-Αποκατάσταση:είναι το σύνολο των ιατρικών ,οικονομικών, παιδαγωγικών και κοινωνικών μέτρων που πρέπει να έχουν σαν σκοπό την πρόληψη της αναπηρίας , ή τη μετρίαση μιάς ήδη υπάρχουσας αναπηρίας και των συνεπειών της ώστε με αυτό τον τρόπο να επιτραπεί η παρουσία του ανάπηρου στην κοινωνική ζωή (Σίδερη- Ζώνιου , 1987).

Περιορισμοί

Η μελέτη περιορίστηκε στην πόλη του Βόλου. Τα ευρήματα της μελέτης που θα πραγματοποιηθεί μπορούν να γενικευθούν σε παρόμοιους πληθυσμούς που ανταποκρίνονται στα χαρακτηριστικά του δείγματος που επιλέχτηκε τυχαία. Το ερωτηματολόγιο περιλάμβανε δεκαέξι (16) ερωτήσεις από τις οποίες οι οκτώ(8) ήταν εναλλακτικών απαντήσεων και οι υπόλοιπες κλειστές. Δεν χρησιμοποιήθηκαν ανοιχτές ερωτήσεις, για μεγαλύτερη ευκολία των ερωτωμένων.

Όσον αφορά τη προσέγγιση των ατόμων με ειδικές ανάγκες αρχικά παρουσιάστηκαν δυσκολίες, λόγω της επιφυλακτικότητας που χαρακτηρίζει την πλειοψηφία των ατόμων αυτών.

Δυσκολίες αντιμετωπίστηκαν και στη συλλογή των στοι-

χείων από το Υπουργείο Υγείας Πρόνοιας λόγω του απόρρητου των αρχείων του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

Α΄ ΜΕΡΟΣ

ΑΝΑΠΗΡΙΑ ΚΑΙ ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

Γενικά για τον Όρο της Αναπηρίας

"Η αναπηρία δεν μπορεί να θεωρείται σαν ένα φυσικό φαινόμενο. Γίνεται φανερό και αρχίζει να υπάρχει σαν αναπηρία μόνο από τη στιγμή που κάποια γνωρίσματα και χαρακτηριστικές εκδηλώσεις των γνωρισμάτων ενός ατόμου συγκριθούν προς τις εκάστοτε αντιλήψεις για το ελάχιστο αποδεκτό όριο των υποκειμενικών και κοινωνικών ικανοτήτων. Με το να διαπιστωθεί πως ένα άτομο με βάση τα χαρακτηριστικά του γνωρίσματα, δεν ανταποκρίνονται προς τις πάρα πάνω αντιλήψεις, γίνεται η αναπηρία φανερό, υπάρχει σαν κοινωνικό φαινόμενο από αυτή τη στιγμή και μόνο" (JANTZEN V., 1974 σελ.21 SOCIALISATION και BEHINDERUNG GIEBEN, 1974), (Κοινωνική αποκατάσταση με ψυχικές διαταραχές, Αθήνα 1987 σελ.144).

Η Ζώνιου Σιδέρη (1987) υποστηρίζει ότι για το φαινόμενο της αναπηρίας υπάρχουν πολλοί και διαφορετικοί ορισμοί που πηγάζουν από διαφορετικές ιδεολογικοπολιτικές αντιλήψεις.

Επίσης αναφέρει, ότι όλοι οι συγγραφείς συμφωνούν στα

εξής: Η αναπηρία είναι μία λειτουργική βλάβη και ότι η ζωή του αναπήρου δυσκολεύεται ουσιαστικά λόγω της αναπηρίας του. Μία κατάσταση αναπηρίας μπορεί να είναι συγγενής ή επίκτητη. Τέλος ότι ο περίγυρος αντιδρά πολύ αρνητικά στη θέα του ανάπηρου.

Στην εισήγησή της με θέμα "ο Θεσμός της Αποκατάστασης" η Κωνσταντινίδου (1987) αναφέρει ότι οι αναπηρίες χωρίζονται σε τρεις μεγάλες κατηγορίες.

1. Σωματικές αναπηρίες: α) κατά το κινητικό σύστημα, β) αναπηρίες εσωτερικής παθολογίας. 2. Αισθητηριακές αναπηρίες. 3. Πνευματικές αναπηρίες: α) πνευματικές καθυστερήσεις, β) ψυχικές διαταραχές.

Σαν αναπηρίες όμως μπορούν να αναφερθούν και ορισμένες ασθένειες οι οποίες έχουν επιπτώσεις στη φυσιολογική ζωή των ατόμων όπως: μεσογειακή αναιμία, καρδιακές παθήσεις, διαβήτης, αιματοπαθήσεις, ανωμαλίες του ουροποιητικού συστήματος, διαταραχές του λόγου, ο αυτισμός, η δυσλεξία, επιληψία.

Επίσης η χρήση των μηχανών δημιούργησε μία νέα κατηγορία αναπήρων "θύματα εργατικών ατυχημάτων ή εργατικών ασθενειών".

Τέλος, πολλούς αναπήρους άφησαν και οι δύο παγκόσμιοι πόλεμοι. Ανάπηροι από τον άμαχο πληθυσμό αλλά και πολλοί ανάπηροι από τον μάχημο πληθυσμό της χώρας.

Σύμφωνα με τον Καραντώνη (1981) σήμερα σε ολόκληρο τον κόσμο ζούν περίπου 400.000.000 άτομα με ειδικές ανάγκες. Με βάση τα στοιχεία της παγκόσμιας οργάνωσης υγείας και της ΕΟΚ, το 8-10 % του πληθυσμού μίας χώρας ανήκει στην κατηγορία των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Δυστυχώς στην Ελλάδα, στατιστικά στοιχεία δεν υπάρχουν.

Έτσι δεν ξέρουμε ούτε τον ακριβή αριθμό των ατόμων, ούτε την πάθησή τους, ούτε και την βαρυτητά τους.

Πάντως με βάση τις ξένες στατιστικές, πρέπει στην Ελλάδα να ζούν σήμερα 1.000.000 περίπου άτομα με ειδικές ανάγκες. Μόνο τα παιδιά της σχολικής ηλικίας από 4-18 ετών υπολογίζονται σε 160.000 περίπου.

Η Χαραλάμπους (1982) αναφέρει ότι το 1970 έγινε μία ειδική απογραφή αναπήρων η οποία μας δίνει τα εξής στοιχεία: ακρωτηριασμένα άτομα 30.862, κινητικά ανάπηροι 13.198, κωφοί 8.118, κωφάλαλοι 7.178, περιπτώσεις πολλαπλών αναπηριών 13.743, διάφορα περιστατικά 37.084. Από το σύνολο αυτών, 2.000 άτομα, είναι νήπια και παιδιά μέχρι έξι ετών, 4.795 είναι παιδιά ηλικίας 7-12 ετών, 7.320 είναι 13-20 ετών, 47.487 είναι ηλικίας 21-50 και 25.364 είναι 51 και άνω ετών.

Για το έτος 1980 το υπουργείο υγείας πρόνοιας μας δίνει τα εξής στοιχεία: τυφλοί 14.000 άτομα, κωφάλαλοι 8.000 άτομα, κινητικά ανάπηροι 48.000 άτομα, ελαφρά διανοητικά αναπηροί 100.000 άτομα, μερικώς διανοητικά ανάπηροι 24.000 άτομα, βαριά διανοητικά ανάπηροι 8.100 άτομα, σύνολο 200.100.

Σύμφωνα με την πτυχιακή εργασία "Η στάση των παιδιών και εφήβων απέναντι στα παιδιά με ειδικές ανάγκες, - ενσωμάτωση" των Γκίνη Α, Μπερίκου Μ., και Χατζηχαλεπή Ν. (1988) που σκοπό είχε τη διερεύνηση των στάσεων των παιδιών και εφήβων απέναντι στα παιδιά με ειδικές ανάγκες καθώς και τους τρόπους κοινωνικής ενσωμάτωσής τους. Χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο που δόθηκε σε 200 μαθητές Δημοτικού και 200 Γυμνασίου.

Τα ευρήματα της μελέτης έδειξαν ότι οι μαθητές κρατούν θετική στάση απέναντι στα παιδιά με ειδικές ανάγκες (ανάλογα με το είδος και το ποσοστό της αναπηρίας τους). Το γεγονός

οφείλεται στο ότι, στα σχολεία, η ενημέρωση των μαθητών γίνεται με καλύτερο τρόπο από τους δασκάλους με αποτέλεσμα την ευαισθητοποίησή τους ενώ, αντίθετα δεν ενημερώνεται το ίδιο σωστά και η κοινή γνώμη πάνω στο θέμα. Έτσι λόγω των προκαταλήψεων και της μη ενημέρωσης της ευρύτερης γνώμης οι στάσεις των υγειών απέναντι στα άτομα με ειδικές ανάγκες διαφοροποιούνται ανάλογα με το είδος και το βαθμό της αναπηρίας του ατόμου.

Έτσι απέναντι στα άτομα με λειτουργικές αναπηρίες που αφορούν τις αισθήσεις, υπάρχει μία λιγότερο αρνητική αντίδραση από ότι στα άτομα που έχουν εμφανείς σωματικές αναπηρίες ή είναι νοητικά ανάπηροι.

Σύμφωνα με την Σιδέρη- Ζώνιου, (1987) στην κοινωνία δημιουργούνται ορισμένα στερεότυπα που ισχύουν σαν κοινωνικές αξίες - πρότυπα.

Η αναπηρία είναι μία κατάσταση που δεν ανταποκρίνεται σε αυτά τα πρότυπα, και αντιμετωπίζεται σαν πρόβλημα.

Οι σημερινές προκαταλήψεις για τα άτομα με ειδικές ανάγκες ξεκινάνε από πολύ παλιά.

Είναι χαρακτηριστική η στάση των αρχαίων Σπαρτιατών απέναντι στα άτομα αυτά, οι θέσεις του Πλάτωνα στην Πολιτεία, και η μεσαιωνική αντίληψη ότι τα ανάπηρα άτομα πληρώνουν για κάποιες αμαρτίες.

Ταυτόχρονα στη σύγχρονη καπιταλιστική κοινωνία με την εμπορευματοποίηση των πάντων, οι αξίες του ανθρώπου μετρούνται σύμφωνα με τη δυνατότητα παραγωγής υπεραξίας. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες είναι ελάχιστα ενσωματωμένα στη διαδικασία της παραγωγής με αποτέλεσμα να θεωρούνται άνθρωποι μειωμένης αξίας ή άνθρωποι χωρίς καμιά αξία (Ζώνιου, 1987).

Οι αντιλήψεις μιάς σύγχρονης προοδευτικής κοινωνίας για ίσα δικαιώματα, ίσες δυνατότητες, και ίση μεταχείριση όλων των πολιτών, έρχεται σε αντίθεση τόσο με τις προκαταλήψεις του παρελθόντος, όσο και με αυτές που γεννάει ο σύγχρονος τρόπος παραγωγής, και είναι ακριβώς αυτές οι αντιλήψεις, που κάνουν επιτακτική την ένταξη των ατόμων με αναπηρίες στο κοινωνικό σύνολο και την καταπολέμηση των κάθε είδους προκαταλήψεων.

Η διαπίστωση, ότι η σημερινή κατάσταση στο τομέα της αποκατάστασης των ατόμων με ειδικές ανάγκες, δεν είναι ικανοποιητική, αποτελεί γενικότερη άποψη.

Κύρια χαρακτηριστικά αυτής της κατάστασης είναι: 1. Η έλλειψη ακριβή στατιστικών στοιχείων που η μελέτη και η αξιόποιηση τους, θα κάνουν δυνατή μιά συστηματική και οργανωμένη αντιμετώπιση του προβλήματος. 2. Το χαμηλό επίπεδο της υποδομής του εκπαιδευτικού προσωπικού. 3. Η μη συντονισμένη δουλειά. 4. Έλλειψη προγράμματος επαγγελματικής αποκατάστασης ατόμων με ειδικές ανάγκες σε βαριά μορφή.

Τα άτομα με ειδικές ανάγκες έχουν μικρότερη ή μεγαλύτερη αδυναμία να αντιμετωπίζουν τις δυσκολίες της καθημερινής ζωής, και γι' αυτό η πολιτεία πρέπει να τους παρέχει, κάθε μέσο και κάθε δυνατή διευκόλυνση ώστε να γίνουν και να αισθάνονται ίσοι μεταξύ ίσων.

Το θέμα των ατόμων με ειδικές ανάγκες, δεν προσφέρεται και δεν πρέπει να αποτελεί πεδίο αντιπαράθεσης και πολύ περισσότερο, να χρησιμοποιείται για κανενός είδους δημαγωγία και εκμετάλλευση.

Ποιός θα μπορούσε να στερήσει από τα άτομα αυτά το δικαίωμα να κυκλοφορούν ανάμεσα μας, να εργάζονται σαν όλους,

να πηγαίνουν στη εκκλησία, στις δημόσιες υπηρεσίες, στο σχολείο, στο πανεπιστήμιο, να ταξιδεύουν με τα μέσα μαζικής συγκοινωνίας, να διασκεδάζουν και γενικά να ζούν με τους άλλους ανθρώπους. Κανείς, από όλους εμάς τους υγιείς. Γιατί δικαίωμα δεν είναι κάτι που σου δίνει κάποιος. Είναι αυτό που κανείς δεν μπορεί να σου αφαιρέσει.

Πρέπει να γίνει συνείδηση στον καθένα μας ότι η κάθε προσφορά, διευκόλυνση ή και η προνομιακή μεταχείριση των ανθρώπων αυτών αποτελεί υποχρέωση του κοινωνικού συνόλου και όχι παραχώρηση.

Η θέση του Ανάπηρου στην Οικογένεια και Κοινωνία

Οικογένεια

Ο ερχομός ενός παιδιού με ειδικές ανάγκες βρίσκει τους γονείς εντελώς απροετοίμαστους. Το γεγονός, αντιμετωπίζεται σαν καταστροφή και το σοκ που δημιουργείται ορίζει την παραπέρα ζωή των περισσότερων γονιών και ιδιαίτερα των μητέρων.

Σε ότι αφορά τις αντιδράσεις τους σύμφωνα με τη Σιδέρη-Ζώνιου, (1987) εντοπίζεται: 1. Η φάση του σοκ, η οποία συνοδεύεται (υποσυνείδητα) με την επιθυμία της μητέρας για το θάνατο του παιδιού, ή και το δικό της ακόμα, αφού θεωρεί υπεύθυνο τον εαυτό της. Συχνά αυτές οι μητέρες προσπαθούν να γεννήσουν ένα δεύτερο υγιές παιδί για να μειώσουν τις τύψεις τους ή για να ανυψώσουν την κλονισμένη αυτοπεποίθησή τους. 2. Η φάση της αποκατάστασης. Σε αυτή την φάση παρουσιάζεται μία μεγάλη πολυμορφία αντιδράσεων. Δημιουργείται συχνά ένας υπερ-

βολικός σύνδεσμος της μητέρας με το παιδί που περιορίζεται στον συναισθηματικό τομέα χωρίς επεξεργασία κατάστασης, ή δημιουργείται η συνειδητή αντιμετώπιση της αναπηρίας του παιδιού.

Γενικά όμως οι γονείς δημιουργούν μηχανισμούς που απωθούν την συνειδητοποίηση του γεγονότος της αναπηρίας του παιδιού.

Ο μοναδικός όμως δρόμος για την αποκατάσταση του ανάπηρου παιδιού είναι η όσο το δυνατόν ταχύτερη συνειδητοποίηση και αποδοχή της αντικειμενικής κατάστασης. Οι μηχανισμοί απώθησης καθυστερούν την συνειδητοποίηση, καθυστερούν την αποκατάσταση, δημιουργούν αρνητικές καταστάσεις.

Η υπερπροστασία των γονιών οδηγεί στην απραξία και έλλειψη πρωτοβουλίας με καταστρεπτικά αποτελέσματα για το ειδικό άτομο. Πολύ συχνά παρατηρείται το γεγονός της παραμέλησης των υπολοίπων μελών της οικογένειας. Οι γονείς με παιδιά με ειδικές ανάγκες, αισθάνονται αποτυχημένοι. Νοιώθουν ντροπή, και δεν είναι λίγες εκείνες οι περιπτώσεις οικογενειών που κλείνονται στο σπίτι, απομονώνονται από τον κόσμο και αποφεύγουν τους γνωστούς γιατί νομίζουν ότι έτσι θα είναι καλύτερα.

Κοινωνία

Οι προκαταλήψεις προς τα άτομα με ειδικές ανάγκες ξεκινούν από την προΐστορία της ανθρωπότητας.

Σε όλες τις εποχές και τους πολιτισμούς τα άτομα αυτά αντιμετωπίζονταν σαν άτομα που "ξεφεύγουν από την ανθρώπινη φύση", σαν άτομα που ευθύνονται για την κατάσταση τους, και τους αποδίδονταν μαγικές δυνάμεις, δαιμονικές, που προκαλούν

το φόβο στους υγιείς.

Μπορεί να αναφερθούν τρεις βασικές αντιδράσεις στην δημιουργία των προκαταλήψεων που επικρατούν στον ευρωπαϊκό χώρο.

α. Την Εβραϊκή: "Τυφλοί και παράλυτοι να μην μπαίνουν στον οίκο" αναφέρεται στην Παλαιά διαθήκη 2 Σαμουήλ 5-8.

Στα κείμενα και στις δοξασίες των εβραίων, το άτομο με ειδικές ανάγκες αντιμετωπίζεται σαν άτομο που φέρνει ευθύνη για την κατάσταση του. Αρρώστιες και φυσικές ανωμαλίες είναι ποινές του Θεού για αμαρτίες του παρελθόντος.

β. Την Ελληνική: Αρρώστια και φυσική αναπηρία σημαίνουν κοινωνική αχρηστία. Εδώ μπορεί να αναφερθεί το παράδειγμα της Αντιγόνης η οποία προειδοποιείται ότι θα εξοριστεί μαζί με τον τυφλό Οιδίποδα γιατί η επαφή και η συντροφιά με έναν τυφλό θεωρείται ντροπή.

γ. Την Χριστιανική: Αρρώστια και πάθηση είναι πράγματα δυσάρεστα και οδηγούν στον εξαγνισμό.

Τα ανάπηρα άτομα πληρώνουν για αμαρτίες κάποιων προγόνων τους.

Ο Χριστός κάνει μιά ριζική για την εποχή του, διαφοροποίηση απαντώντας στο ερώτημα των μαθητών : "Δάσκαλε ποιός αμάρτησε, αυτός ο ίδιος ή οι γονείς του και έγινε τυφλός ;". "Ούτε αυτός αμάρτησε , ούτε οι γονείς του . . . . ." (Ιωάννης 9,2).

Η Χριστιανική εκκλησία όμως δεν κράτησε πάντα τη στάση του Χριστού, αλλά επηρεάστηκε κατά περιόδους από την γενικότερη στάση της κοινωνίας . Για παράδειγμα: Οι Καλβινιστές που πίστευαν πως η αναπηρία ήταν σημάδι της αφαίρεσης της θεϊκής εύνοιας.

Επίσης γνωστός ο ρόλος των αναπήρων κατά τον Μεσαίωνα ως γελωποιοί.

Το 330 ιδρύθηκε στην Κωνσταντινούπολη το πρώτο άσυλο για άτομα με ειδικές ανάγκες. Κύριος σκοπός του, να απομονώσει αυτά τα άτομα ώστε να μην εμφανίζονται μαζί με τα υγιή.

Την χειρότερη απορριπτική στάση της κοινωνίας προς αυτά τα άτομα έδειξε η περίοδος του 3ου Ράιχ. Το 1938 ο Χίτλερ οργανώνει υπηρεσίες που είχαν σαν σκοπό να εξολοθρεύσουν όλα αυτά τα άτομα που δεν ανταποκρίνονταν στα ιδεώδη του .

Το καλοκαίρι του 1940 σχετικός χιτλερικός νόμος ορίζει το κριτήριο για την επιλογή των ανθρώπων που έπρεπε να εξοντωθούν. Αυτό ήταν, η ανικανότητα για παραγωγική εργασία (Νιτσάπουλος, 1981).

Συμπερασματικά λοιπόν σε όλες τις κοινωνίες, ως την δική μας , τα άτομα με ειδικές ανάγκες θεωρούνται αμαρτωλοί και πρέπει να εξολοθρευτούν ή να τιμωρηθούν. Γίνονται αντικείμενο εκμετάλλευσης από όλους. Περιθωριοποιούνται γιατί δεν είναι παραγωγικοί. Απομονώνονται γιατί θεωρούνται μύθοι.

Μπορεί εδώ να αναφερθούν στοιχεία από την έρευνα που έγινε από την WEINBERG (1988) και αφορούσε τη στάση των "υγιών" απέναντι στα άτομα με κινητικές αναπηρίες.

Επιλέχθηκαν δύο δείγματα: Το πρώτο συμπεριέλαβε άτομα με ειδικές ανάγκες που είχαν εκδώσει τις αυτοβιογραφίες τους. Το δεύτερο , συνεντεύξεις από άτομα με κινητικές αναπηρίες. Η επιλογή του πρώτου δείγματος έγινε από ένα σύνολο αυτοβιογραφιών που είχαν εκδοθεί μέσα στην 10ετία του 1970-1980 και είχαν σαν σκοπό την απεικόνιση άμεσων κοινωνικών εμπειριών. Έτσι εντοπίστηκαν 18 αυτοβιογραφίες (11 ανδρών και 7 γυναικών). Η επιλογή του δεύτερου δείγματος έγινε με βάση την τεχνική της προοδευτικής δειγματοληψίας. Έτσι προτάθηκαν άλλα 18 άτομα (11 ανάπηροι εκ γενετής και 7 με βλάβες στη σπον-

δυλική στήλη). Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε ήταν η συνέντευξη η οποία και μαγνητοφωνούνταν. Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν αποκάλυψαν τέσσερις διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους οι "υγιείς" παραβιάζουν τα δικαιώματα των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

-Παρατεταμένο κοιτάγμα: Ήταν και η παραβίαση με τη μεγαλύτερη συχνότητα. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες ανέφεραν ότι τα υγιεί τους κοιτούσαν με "καρφωμένο βλέμμα" σαν να ήταν εκθέματα μουσείου ή κοιτούσαν στα "κλεφτά" και απέσυραν το βλέμμα τους όταν γίνονταν αντιληπτά.

-Αδιάκριτες ερωτήσεις: Στους δρόμους στα καταστήματα, στα θέατρα, τα άτομα με ειδικές ανάγκες υποβάλλονταν σε ερωτήσεις για κάθε πλευρά της αναπηρίας τους.

-Αυτόκλητη βοήθεια: Μια άλλη παραβίαση των δικαιωμάτων των ατόμων με ειδικές ανάγκες αναφέρεται στην επιβολή της παρουσίας των υγιών, όταν σπεύδουν να δώσουν βοήθεια χωρίς καν να τον ρωτήσουν. Έτσι τον κάνουν να νοιώθει υποτιμητικά. Τον κάνουν να νοιώθει ότι είναι αυτός που ο καθένας μπορεί να τον κηδεμονεύει, ότι είναι αυτός που είναι ανίκανος να φροντίσει τον ίδιο του τον εαυτό.

-Ταπείνωση σε δημόσιους χώρους: Στο 50% των αυτοβιογραφιών και στο 60 % των ατόμων που έδωσαν συνέντευξη, αναφέρθηκαν περιστατικά ταπείνωσης και προσβολής σε δημόσιους χώρους.

Η επιστημονική αντίληψη για την αναπηρία αντικρούει όλες τις προκαταλήψεις και καταλήγει στο ότι το άτομο με ειδικές ανάγκες δεν φταίει σε τίποτα απολύτως για την κατάσταση του και γι' αυτό δεν έχει να δώσει λόγο σε κανέναν.

Το ότι οι υγιείς λόγω των προκαταλήψεων αποφεύγουν επα-

φές με τα άτομα αυτά, δυσκολεύει τη δημιουργία ενός κλίματος συζήτησης με αποτέλεσμα να δυσκολεύεται η συντροφική σχέση αναμεσά τους.

Η εξωτερική εικόνα των αναπήρων δεν εκπροσωπεί τα ιδανικά της ομορφιάς της κοινωνίας, και η κοινωνία που δεν αποδέχεται γι' αυτό το λόγο, τα άτομα με ειδικές ανάγκες.

Οι υγιείς βλέποντας το άτομο, με εμφανή αναπηρία αντιδρούν με νευρικότητα, με φόβο, με προκατάληψη, με οίκτο.

Τα συναισθήματα των υγιών προς τα άτομα με ειδικές ανάγκες είναι συγχρόνως συναισθήματα μίσους και αγάπης και χαρακτηρίζονται από την αβεβαιότητα συμπεριφοράς η οποία μπορεί να εξηγηθεί σαν μία απειρία στη σχέση με τα άτομα με ειδικές ανάγκες.

Πολλοί άνθρωποι δεν ξέρουν πως να φερθούν σε αυτά τα άτομα. Άλλοτε φέρονται με συμπόνια, άλλοτε νοιώθουν αποστροφή.

Αυτή η αναφορά στη στάση της κοινωνίας απέναντι στα άτομα με ειδικές ανάγκες, προβληματίζει, γνωρίζοντας ότι η ατομική εσωτερική αξιολόγηση, οι προκαταλήψεις δηλαδή που έχουν όλοι πηγάζουν από πολύ βαθιές πολιτιστικοκοινωνικές ρίζες.

Κοινωνική Ένταξη των Αναπήρων

Γιὰ να καταπολεμηθεί η άγνοια που περιβάλλει τους ανθρώπους με κάποιο πρόβλημα πρέπει να ενταχθούν στην κοινωνία, με ίσα δικαιώματα. Σύμφωνα με την Σεϊσίδου (1981) το πεδίο δράσης που ανοίγεται, είναι απέραντο. Ποιος θεωρείται άτομο με ειδικές ανάγκες; Ο τυφλός, ο κωφάλαλος, αυτός που έχει κινητικό πρόβλημα, είναι τα πρώτα γνωρίσματα που έρχονται

στο νού.

Στην πραγματικότητα όμως κανείς δεν είναι απόλυτα ανάπηρος και κανείς δεν είναι εντελώς υγιής. Καθένας από εμάς μπορεί να έχει μιά ή πολλές αναπηρίες ή προβλήματα.

Άνθρωποι με ειδικά προβλήματα ή με ταλέντα, ή εκείνοι που έχουν ανεκπλήρωτες επιθυμίες πόσο σωστά μπορούν να σταθούν στη ζωή και την κοινωνία. Ας μην αναζητηθεί λοιπόν ποιά είναι τα άτομα με ειδικές ανάγκες που πρέπει να ενταχθούν μεταξύ των υγιών. Ας γίνει δεκτό, μόνο πως είναι εκείνα που αποκλίνουν από το φυσιολογικό.

Και γιά να κατανοήσουν όλοι τι θα πεί αναπηρία θα πρέπει να εξετάσουν την προσωπική τους στάση και να απαλλαγούν από αυτό που τους εμποδίζει να δούν τα άτομα με ειδικές ανάγκες σαν ανθρώπους ίσους με αυτούς.

Θα πρέπει να καλλιεργηθεί το πνεύμα της αμοιβαίας αλληλεγγύης και της συναδέλφωσης μεταξύ τους. Είναι κοινή ευθύνη, και θα πρέπει η βοήθεια αυτή να προσφέρεται με σεβασμό.

Όταν το άτομο με ειδικές ανάγκες νοιώθει να το κοιτούν με απέχθεια ή φόβο, τότε πληγώνεται και υποφέρει.

"Σκοτώνουν το όνειρο, παραλύουν την ελπίδα, καταστρέφουν τη χαρά".

Με αυτά τα λόγια, κάποιο άτομο με ειδικές ανάγκες εξέφρασε την καταστρεπτική επιρροή του κοινού (Ερευνα WEINBERG 1988).

Η κοινωνική βοήθεια δεν πρέπει να περιορίζεται στη διατροφή και στην κηδεμόνευση των ατόμων αυτών, αλλά να είναι τέτοιου είδους που να ενεργοποιεί το άτομο, να είναι στήριξη και εξυπηρέτηση γιά την αυτοεξυπηρέτηση.

Το άτομο με ειδικές ανάγκες είναι ένας άνθρωπος όπως όλοι μας και πρέπει να έχει τις ίδιες ευκαιρίες στη ζωή και να

την απολαμβάνει το ίδιο.

Σύμφωνα με την Σεϊσίδου ,(1981) το να έχει κάποιος μιά αναπηρία, δεν είναι κακό. Η αναπηρία δεν είναι ένα ιδιαίτερο γνώρισμα στο χαρακτήρα του ατόμου. Είναι μιά επί πλέον επιβάρυνση στον τρόπο της ζωής του, η οποία μπορεί να υπερπηδηθεί αν το άτομο μάθει να "ζει με το πρόβλημα του χωρίς πρόβλημα" και αν κάποτε η κοινωνία μάθει να τον δέχεται σωστά, αλλάζοντας τη στάση της.

Προϋπόθεση για την αλλαγή είναι, η πολιτική που αφορά τα άτομα με ειδικές ανάγκες να είναι πολιτική με αυτά τα άτομα και όχι πολιτική για αυτά τα άτομα.

Κάθε τι που γίνεται για τα άτομα με ειδικές ανάγκες να γίνεται σε συνεργασία μαζί τους. Είναι πιά εύκολο βέβαια να κινητοποιούνται οι φορείς για τα θέματα των ατόμων αυτών, χωρίς να ζητούν τη γνώμη τους. Έτσι όμως τα άτομα γίνονται παθητικά. Είναι πολύ πιά επικοδομητικό να κινητοποιούνται τα ίδια και με τη συνεργασία των φορέων να λύνονται τα διάφορα προβλήματα.

Οι προκαταλήψεις που υπάρχουν απέναντι στα άτομα με ειδικές ανάγκες όποιες και αν είναι αυτές πρέπει να γίνει προσπάθεια ώστε να αφηλεθούν. Στο καθένα άτομο θα πρέπει να δοθεί η καλύτερη δυνατή για να αναπτύξει την προσωπικότητά του και να εργασθεί αποδοτικά.

Αν τα άτομα με ειδικές ανάγκες περιφρονούνταν από μιά μερίδα ανθρώπων, χάνουν μαζί και την ευκαιρία για γενικότερα θέματα μαζί τους ,ενώ με το γεφύρωμα και των δύο πλευρών υπάρχει κοινή ωφέλεια: Τα μεν άτομα με ειδικές ανάγκες πιστεύουν πως μπορούν οι άλλοι να τους εμπιστευθούν, οι δε υγιείς βλέπουν πως τα άτομα αυτά μπορούν με τον τρόπο τους να

βοηθήσουν στα δικά τους προβλήματα. Έτσι μεγαλώνει η αυτοπεποίθηση του ατόμου με ειδικές ανάγκες. Βλέπει ότι ο υγιής είναι συνήθως μία φυσική ύπαρξη και δεν υπάρχει λόγος να τον κοιτά με θαυμασμό ή ακόμα και να τον ζηλεύει (Σειϊσίδου, 1981).

Βάση των αξιών της αλληλεγγύης ως βοηθηθεί το άτομο με ειδικές ανάγκες να υπερπηδήσει την αδικία που του γίνεται. Να βοηθηθεί να βρεί έναν σκοπό που θα τον οδηγεί στην επιθυμία βελτίωσης της κοινής ζωής.

Η κοινωνία δεν μπορεί να δει τα άτομα με ειδικές ανάγκες σαν φυσιολογικούς ανθρώπους. Τους θεωρεί ελαττωματικούς και άνθρωπους χωρίς αξία. Τους περιθωριοποιεί και συγχρόνως αισθάνεται οίκτο γι'αυτούς.

Κοινωνική ένταξη πάνω απ'όλα σημαίνει συνειδητοποίηση και αποδοχή της κατάστασής τους από τα ίδια τα άτομα. Αποδοχή της αναπηρίας τους σαν τέτοιας, συνειδητοποίηση των συνθηκών που την καθορίζουν κοινωνικά, επίγνωση των δυνατοτήτων και προβλημάτων που έχει σαν μέλος της κοινωνίας.

Αναπόφευκτα, αυτό σημαίνει την απόρριψη όλων των αναχρονιστικών καταπιεστικών, ανασταλτικών αντιλήψεων που διαπνέουν τον κοινωνικό περίγυρο των ατόμων αυτών (Σειϊσίδου, 1981).

Γιὰ να πετύχει μία ολοκληρωμένη ένταξη ατόμων με ειδικές ανάγκες στην κοινωνία, απαραίτητη είναι η σωστή και κατευθείαν πληροφόρηση του κοινού για τα μειονεκτούντα άτομα. Χρειάζεται όμως πολύ προσοχή γιατί δεν είναι εύκολο να παρουσιάσουν τέτοιου είδους πληροφορίες ώστε να εξυπηρετούν σωστά το σκοπό τους.

Αν για παράδειγμα, καταβληθούν έντονες προσπάθειες για να αναπτυχθεί ο τρόπος ζωής των ατόμων αυτών, το αποτέλεσμα, μπορεί βέβαια να είναι θετικό αλλά μπορεί να φανεί ότι ενι-

σχθούν τη διαφορά μιάς μερίδας ανθρώπων που η ζωή τους είναι δύσκολη και που θάπρεπε να τους συμπονοούν.

Γιά να αποφευχθεί το αρνητικό αυτό αποτέλεσμα θα πρέπει, το περιεχόμενο των πληροφοριών μας που θα δωθούν στο κοινό, να βγαίνει από τη συνεργασία και των δύο ομάδων, υγιών και μή, ώστε να φανεί ότι οι ανάγκες είναι κοινές.

Η Σεϊσίδου (1981) υποστηρίζει "με τις δημόσιες σχέσεις σε ότι αφορά τα άτομα με ειδικές ανάγκες δεν πρέπει να πληροφορηθεί το κοινό, αλλά να εκπαιδευτεί, γιά να γνω-
ρίσει τί σημαίνει αναπηρία, γιά να επιτευχθεί η έντα-
ξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην κοινωνία, γιά να μάθουν τα παιδιά πως να αντιμετωπίζουν αυτά τα άτομα".

Η κοινωνία τοποθετεί τους ανθρώπους βάση των δυνατοτή-
των τους και δεν ξέρει τί να κάνει γιά τους ανθρώπους της,
μέ κάποια αναπηρία. Δεν γνωρίζει ότι οι άνθρωποι αυτοί κατα-
βάλλουν υπεράνθρωπες προσπάθειες γιά να αποδείξουν πως έχουν
δυνατότητες, πως τα κίνητρα τους είναι πιά ισχυρά, και η α-
πόδοσή τους ικανοποιητική.

"Γιά την ενημέρωση της κοινωνίας στα θέματα των ατόμων με ειδικές ανάγκες, πρέπει να προσεχθεί: α- να μην κά-
νουν κλήσεις βοήθειας, β- να μη δίνονται τα γνωρίσματα της αναπηρίας, γ- να τονίζονται οι δυνατότητες και όχι τα προβλήματα των ατόμων αυτών, δ- δεν χρειάζεται από την πρώτη στιγμή να ενημερωθεί το ευρύ κοινό. Να δούν πρώτα- πρώτα ποιά τμήματα του κοινού μπορούν να αγγίξουν ευκολότερα (Σχολεία)". (Σεϊσίδου, 1981).

Ευχής έργο θα ήταν το γεγονός, οι υγιείς να γνωρίζουν τις ψυχολογικές αντιδράσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Οι ειδικοί επιστήμονες υποστηρίζουν πως ξέρουν ποιές είναι και γιατί υπάρχουν. Στην πραγματικότητα όμως μόνο το ίδιο το άτομο είναι εκείνο που γνωρίζει, εκείνο που πράγματι έχει διεισδύσει στο προβλημά του.

Τα άτομα αυτά, δεν χειάζονται φιλανθρωπία, δεν θέλουν κοπλιμένα ούτε υπερτίμηση των δυνατοτήτων τους, δεν θέλουν άνετη ζωή χωρίς συμμετοχή στα κοινά, θέλουν να τον τολίζουν

τις δυνατότητες που θα του αξιολογούν θετικά μέσα στη ζωή θέλει να μη χάσει την προσωπικότητά του, θέλει το ηθικό του ανεβασμένο.

Γιατί το άτομο με ειδικές ανάγκες μπορεί να κερδίσει τη ζωή του όσο και οι υγιείς αρκεί να αξιοποιηθεί σωστά. Πρέπει όλοι να πάρουν τις θέσεις τους μπροστά στη ζωή. Πρέπει να μάθουν τι είναι εκείνο που δημιουργεί την προκατάληψη απέναντι στα άτομα με ειδικές ανάγκες. Ίσως μπορέσουν να το ξεπεράσουν αν μπορέσουν όλοι να σταθούν ώριμα στη ζωή έχοντας συνειδητοποιήσει τι ζητάνε από αυτή.

Η ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην κοινωνία είναι αυτό που θα χαρακτηρίσει τον πολιτισμό μας.

Τα Δικαιώματα των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες

Η Χαραλάμπους Μ. (1982) αναφέρει (Διδακτική ύλη: Βασικά Προγράμματα κοινωνικής προστασίας).

Η γενική συνέλευση

- 1) Έχοντας υπόψη της την υπόσχεση των μελών-κρατών σύμφωνα με τον καταστατικό χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, να κάνουν κοινές και ανεξάρτητες ενέργειες σε συνεργασία με τον οργανισμό για να προωθήσουν ανώτερα επίπεδα διαβίωσης, πλήρη απασχόληση και συνθήκες οικονομικής και κοινωνικής προόδου.
- 2) Επιβεβαιώνοντας την πίστη της στα ανθρώπινα δικαιώματα, στις βασικές ελευθερίες και στις αρχές της ειρήνης, της αξιοπρέπειας του ανθρώπινου προσώπου και της κοινωνικής δικαιοσύνης που διακηρύσσεται στον καταστατικό χάρτη.
- 3) Έχοντας υπόψη της τις αρχές της παγκόσμιας Διακήρυξης των

ανθρώπινων δικαιωμάτων.

4) Έχοντας υπόψη της την απόφαση 1921 της 6ης Μαΐου 1975 του οικονομικού και κοινωνικού συμβουλίου για την πρόληψη της ανικανότητας και την αποκατάσταση των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Τόνισε το γεγονός ότι η Διακήρυξη για την κοινωνική πρόοδο και ανάπτυξη παρουσίασε την ανάγκη να προστατευτούν τα δικαιώματα και να εξασφαλιστεί η ευημερία και η αποκατάσταση όσων μειονεκτούν σωματικά και διανοητικά. Προχωρεί έτσι σε αυτήν την διακήρυξη για τα δικαιώματα των ατόμων με ειδικές ανάγκες και προκαλεί την ανάληψη δραστηριοτήτων σε εθνική και διεθνή κλίμακα.

Άρθρο 1. Ο όρος "ανάπηρο άτομο" αναφέρεται σε οποιοδήποτε άτομο δεν μπορεί να εξασφαλίσει μόνο του όλες, ή μέρος από τις ανάγκες μιας φυσιολογικής ζωής λόγω κάποιου ενστίκτου ή εκ γενετής μειονεκτητήματος.

Άρθρο 2. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες πρέπει να απολαμβάνουν όλα τα δικαιώματα που αναφέρονται σ'αυτή τη διακήρυξη. Τα δικαιώματα παραχωρούνται σε όλους τους ανάπηρους χωρίς καμία διάκριση χρώματος, φύλλου, ηλικίας, γλώσσας.

Άρθρο 3. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες έχουν το έμφυτο δικαίωμα του σεβασμού, της ανθρώπινης αξιοπρέπειας τους. Ανεξάρτητα από την προέλευση, τη φύση και τη σοβαρότητα των αναπηριών τους έχουν τα ίδια βασικά δικαιώματα με τους συνομηλίκους τους.

Άρθρο 4. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες έχουν τα ίδια πολιτικά δικαιώματα με τους υπόλοιπους ανθρώπους.

Άρθρο 5. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες έχουν το δικαίωμα να απολαμβάνουν, τα μέτρα που αποσκοπούν να τους κάνουν όσο το

δυνατόν περισσότερο αυτάρκεις.

Άρθρο 6. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες δικαιούνται να έχουν ιατρική και ψυχολογική παρακολούθηση στην οποία να περιλαμβάνονται προσθετικά και ορθοπεδικά μηχανήματα, να έχουν κοινωνική αποκατάσταση, γενική και επαγγελματική συμπαράσταση σε ποικίλα θέματα.

Άρθρο 7. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες δικαιούνται να έχουν οικονομική και κοινωνική ασφάλιση και ένα αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης. Έχουν το δικαίωμα με βάση τις ικανότητές τους να εξασφαλίσουν μιιά απασχόληση και να τη διατηρήσουν.

Άρθρο 8. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες έχουν το δικαίωμα να ζητούν σε κάθε οικονομικό και κοινωνικό προγραμματισμό να λαμβάνονται υπόψη και οι ειδικές ανάγκες τους.

Άρθρο 9. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες έχουν το δικαίωμα να συμμετέχουν σε όλες τις κοινωνικές ψυχαγωγικές ή δημιουργικές δραστηριότητες.

Άρθρο 10. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες πρέπει να προστατεύονται από κάθε εκμετάλλευση από κανονισμούς και από κάθε μεταχείριση που προκαλεί διακρίσεις και τους χρησιμοποιεί με εξευτελιστικό τρόπο.

Άρθρο 11. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες να επωφελούνται από κατάλληλη νομική βοήθεια, όταν αυτή είναι απαραίτητη για την προστασία των ιδίων ή της περιουσίας τους.

Άρθρο 12. Για κάθε θέμα που αφορά τα δικαιώματα των ατόμων με ειδικές ανάγκες είναι χρήσιμο να ζητείται η γνώμη των οργανώσεών τους.

Άρθρο 13. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες, οι οικογένειές τους και οι κοινότητες, πρέπει να ενημέρωθούν με κάθε πρόσφορο τρόπο για τα δικαιώματα που περιλαμβάνονται στη διακήρυξη.

Άρθρο 14. Το δικαίωμα των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην προσπελασιμότητα . Οι Ελληνικές πόλεις και η ύπαιθρος είναι απροπέλαστες στις ικανότητες των περισσοτέρων ατόμων.

Γι' αυτό θα πρέπει το συντομότερο δυνατό να αρθούν όλα τα αρχιτεκτονικά εμπόδια που καθιστούν αδύνατη τη κυκλοφορία τους.

Β΄ ΜΕΡΟΣ

Η ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Το Σκεπτικό για την Επαγγελματική Αποκατάσταση των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες

Σύμφωνα με τη Σιδέρη-Ζώνιου (1987) το επίπεδο της επαγγελματικής αποκατάστασης των ατόμων με ειδικές ανάγκες, στη χώρα μας, συγκρινόμενο με το επίπεδο άλλων ευρωπαϊκών κρατών βρίσκεται πολύ κάτω από το μέτριο. Ως προς το γενικό θέμα της αποκατάστασης συγκρούονται δύο διαφορετικές ιδεολογίες. Η μία ξεκινάει από την αντίληψη ότι τα άτομα αυτά έχουν τη δυνατότητα να ζήσουν μία ανεξάρτητη και κανονική ζωή . Η άλλη που λέγεται και ιδεολογία της προστασίας έχει την άποψη ότι το να ζήσει το άτομο με αναπηρία μία κανονική ζωή, (όπως οι υγιείς) είναι κάτι μη ρεαλιστικό και υποστηρίζει την άποψη της οργάνωσης του ατόμου, μέσα σε ομάδες ή οργανώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες έξω από την κοινωνία των υγιών.

Αυτές οι δύο απόψεις αντιπροσώπευουν τις τάσεις της κοινωνίας απέναντι στα άτομα με ειδικές ανάγκες .

Επειδή στη κοινωνία δεσπόζουν οι αντιλήψεις για την απομόνωση των ατόμων με ειδικές ανάγκες (και των μειονοτήτων γενικότερα) γι' αυτό η κοινή γνώμη υποστηρίζει βασικά την ιδεολογία της προστασίας και γι' αυτόν ακριβώς το λόγο δυσκολεύεται και η ένταξη των ατόμων αυτών στο κοινωνικό σύνολο. Έτσι πολλά απ' αυτά τα άτομα μεγαλώνουν σε ιδρύματα που τα πιά πολλά απ' αυτά είναι τόποι προστασίας και συντήρησης, που απομονώνουν τους τροφίμους του από την κανονική ζωή και τους αφαιρεί κάθε δυνατότητα να έρθουν σε επαφή με μη αναπήρους.

Με βάση την Ελληνική και διεθνή πείρα η εργασία για την αποκατάσταση των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην Ελλάδα, πρέπει να αποκλείσει την ιδεολογία της προστασίας.

Σκοπός της αποκατάστασης πρέπει να είναι η ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες στη κοινωνία. Ο σκοπός αυτός πηγάζει από τα δικαιώματα του ατόμου σε μία σύγχρονη προοδευτική κοινωνία για κοινωνική περίθαλψη και ίση μεταχείριση.

Αποκατάσταση είναι το σύνολο των ιατρικών, οικονομικών, παιδαγωγικών και κοινωνικών μέτρων που πρέπει να έχουν σαν σκοπό την πρόληψη της αναπηρίας, ή τη μετρίωση μιάς ήδη υπάρχουσας αναπηρίας και των συνεπειών της, ώστε μ' αυτόν τον τρόπο να επιτραπεί η παρουσία του αναπήρου στη κοινωνική ζωή και να διευκολυνθεί η ίδια. (Σιδέρη - Ζώνιου, 1987).

Τα μέτρα για την αποκατάσταση των ατόμων με ειδικές ανάγκες απλώνονται στους εξής τομείς:

Υγειονομικός τομέας: περιλαμβάνει ιατρική και φυσιοθεραπευτική περίθαλψη, των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Παιδαγωγικός τομέας: ο τομέας αυτός αναφέρεται στη διαπαιδαγώγηση των ατόμων αυτών, για ανεξαρτησία και κοινωνικότητα. Πέρα απ' αυτό, πρέπει με παιδαγωγικά μέσα να εξαλειφθούν

ελλείψεις που τυχόν εμφανίζονται λόγω αναπηρίας, στον τομέα της εξέλιξης και της μόρφωσης.

Κοινωνικός τομέας: στα πλαίσια μιάς κοινωνικής αποκατάστασης, θά πρεπε να βοηθηθεί το άτομο ως προς τα κοινωνικά προβλήματα που εμφανίζονται λόγω της αναπηρίας, να κερδίσει την αυτοπεποίθησή του και να πετύχει θετική σχέση με την αναπηρία του.

Οικονομικός τομέας: ο σκοπός μιάς οικονομικής αποκατάστασης συνίσταται στο να δοθεί στο άτομο η δυνατότητα να κερδίσει μόνος του τα προς το ζειν με την εργασία του. Σ' αυτό τον τομέα χρειάζονται εκπαιδευτικά μέτρα γιά να μπορούν τα άτομα να αναπτύξουν τις ικανότητές τους. Σ' αυτά τα μέτρα υπάγονται, η εξεύρεση εργασίας και αν χρειαστεί η υποχρέωση των επιχειρήσεων να κρατάνε θέσεις που θα μπορούσαν να καλυφθούν από άτομα με ειδικές ανάγκες, ειδικές συμβάσεις εργασίας και άλλα. Η αποκατάσταση πρέπει ν' αφορά τον κοινωνικό περί γυρο κύρια, γιατί η γρήγορη αποκατάσταση των ατόμων αυτών εξαρτάται από τη θέληση των ανθρώπων που τον περιβάλλουν, να υποστηρίξουν αυτή την υπόθεση.

Το Νομικό Πλαίσιο της Αποκατάστασης των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες στην Ελλάδα

Σύμφωνα με τον Κυριακάκη (1987), ένας νόμος δεν είναι τίποτε άλλο παρά το αποτέλεσμα μιάς κοινωνικής πίεσης. Υπάρχουν δηλαδή κάποιες κοινωνικές ανάγκες που πρέπει να ρυθμιστούν. Καιέρχεται ο νομοθέτης να παρέμβει και να δημιουργήσει το σχετικό νόμο.

Αυτό σημαίνει ότι στο θέμα των ατόμων με ειδικές ανάγκες

υπήρχε το πιεστικό πρόβλημα της επαγγελματικής τους εκπαίδευσης και αποκατάστασης.

Έτσι έχουμε τη δημιουργία ενός νόμου που δεν θα λύσει το πρόβλημα, αλλά θα κάνει ένα βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση. Αυτός είναι ο 1648/86 που αντικατέστησε τον 963/79.

Το Σύνταγμα με το άρθρο 21 έχει προβλέψει την αναγκαιότητα της ύπαρξης δυνατοτήτων νομοθετικών ρυθμίσεων για την κάλυψη των αναγκών του ατόμου με ειδικές ανάγκες.

Από την εκτίμηση που έκανε ο Ο.Η.Ε. σε διεθνή κλίμακα, 350 εκατομμύρια άνθρωποι όλων των ηλικιών έχουν κάποια μορφή σωματικής ή ψυχοδιανοητικής αναπηρίας και από αυτό τον αριθμό τα 30 εκατομμύρια ζούν σε αναπτυσσόμενες χώρες, που ξέρουμε ότι οι κοινωνικές υπηρεσίες είναι σε εμβρυώδη κατάσταση.

Σε ειδικό τεύχος της UNISEF που είναι αφιερωμένο στο έτος των αναπήρων, αναφέρεται ότι σε κάθε δέκα ανθρώπους, σε κάθε δέκα παιδιά, το ένα έχει κάποιο πρόβλημα σχετικό με αναπηρία. Αυτό αν το μεταφέρουμε σε νούμερα θα δούμε ότι σήμερα υπάρχουν 140 εκατομμύρια παιδιά, σε όλο τον κόσμο, με ειδικές ανάγκες (Κυριακάκης, 1987).

Το σύνολο του ποσοστού των αναπήρων σε σχέση με τον γενικό πληθυσμό στις ανεπτυγμένες χώρες, υπολογίζετε πώς είναι 3 % .

Επισημαίνονται, δηλαδή τα τεράστια νούμερα, ατόμων με ειδικές ανάγκες που υπάρχουν στον κόσμο ολόκληρο. Νούμερα μεγάλα, που δημιούργησαν την υποχρέωση της πολιτείας να πάρει μια θέση, θέση που αρχίζει με μια νομοθετική ρύθμιση.

Πρέπει να γίνουν πολλά λοιπόν στον τομέα της επαγγελματικής αποκατάστασης των σωματικά αναπήρων, των νοητικά υστερούντων και των ψυχασθενών, που η πάθησή τους βρίσκεται

σε ύφεση γιά να λέμε ότι αντιμετωπίζουμε το θέμα. Ο Κυριακάκης (1982) υποστηρίζει ότι η διεθνής έρευνα και εμπειρία , έδειξε πως αυτό μπορεί να επιτευχθεί, αν δημιουργηθούν οι κατάλληλες προϋποθέσεις γιά δημιουργία προστατευμένης απασχόλησης , ή σε μιά καλύτερη περίπτωση οι προϋποθέσεις γιά τοποθέτηση στην ελεύθερη αγορά εργασίας.

Η αντιμετώπιση των ατόμων με ειδικές ανάγκες στη χώρα μας χαρακτηριζόταν από την αδιαφορία ,αν όχι, την υποκρισία της κοινωνίας, και όλα είχαν αφεθεί στην φιλανθρωπία που ταυτίστηκε κατά καιρούς με την κοινωνική πολιτική.

Ο στιγματισμός και η περιθωριοποίηση των ατόμων με ειδικές ανάγκες ήταν το ασθενέστερο από τα συμπτώματα της γενικής αδιαφορίας. Τα τελευταία χρόνια γίνεται μιά προσπάθεια να επιβληθεί επιτέλους η ιδέα ότι τα άτομα αυτά έχουν δικαιώματα που πρέπει να τους αναγνωριστούν .Επομένως η πολιτεία έχει υποχρεώσεις που πρέπει να αναλάβει.

Χαρακτηριστική η προσπάθεια του Ο.Α.Ε.Δ. να κατοχυρωθεί το δικαίωμα της απασχόλησης γιά τα άτομα με ειδικές ανάγκες.

Είναι χαρακτηριστικό και λυπηρό παράλληλα, πόσες μάχες και πόσες παρεμβάσεις χρειάζονται γιά να σεβαστούν ,τα άτομα και οι δημόσιοι οργανισμοί τον ίδιο νόμο του κράτους, ο οποίος ορίζει ότι το ποσοστό 5% επί των προσλήψεων ανήκει στα άτομα με ειδικές ανάγκες.

Έρχονται λοιπόν ακόμα και κρατικοί φορείς να αρνηθούν να υλοποιήσουν ένα τέτοιο νόμο που ξέρουμε ότι ο νόμος έχει και το στοιχείο του καταναγκασμού και θάπρεπε βέβαια να τον εφαρμόσουν.

Εφημερίς της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας Αθήνα
2 Οκτωβρίου 1986.

Ο νόμος 1648/86 στο άρθρο -1- αναφέρει ποιά είναι προστατευόμενα άτομα .

Γιά να χαρακτηριστεί ένα άτομο μειωμένων ικανοτήτων και να ενταχθεί στην κατηγορία των προστατευομένων, πρέπει να έχει ορισμένες προϋποθέσεις.

Προστατευόμενα λοιπόν θεωρούνται τα άτομα ηλικίας 15-65 ετών που έχουν περιορισμένες δυνατότητες γιά επαγγελματική απασχόληση, από οποιαδήποτε χρόνια σωματική απασχόληση, από οποιαδήποτε χρόνια σωματική πνευματική ή ψυχική πάθηση ή βλάβη και εφόσον είναι εγγεγραμμένοι στα μητρώα ανέργων αναπήρων του Ο.Α.Ε.Δ.

Στο άρθρο -2- ο νόμος αναφέρεται στην παρεχόμενη προστασία .Επιχειρήσεις ή εκμεταλλεύσεις κοινής ωφέλειας, Ελληνικές ή ξένες καθώς και θυγατρικές ανώνυμες εταιρίες εφόσον απασχολούν προσωπικό άνω των 50 ατόμων , υποχρεούνται να προσλάβουν πρόσωπα που προστατεύονται από τον προηγούμενο άρθρο σε ποσοστό 3 % ανεξάρτητα αν υπάρχουν κενές θέσεις.

Το άρθρο -3- του νόμου αναφέρεται στη διάθεση - διορισμό των προστατευομένων στο δημόσιο τομέα. Δημόσιες υπηρεσίες, Ν.Π.Δ.Δ. και Ο.Τ.Α. υποχρεούνται ,στις περιπτώσεις που κατά την κείμενη νομοθεσία η πρόσληψη γίνεται με διαγωνισμό και σε αναλογία 5% κενές θέσεις να προσλαμβάνουν άτομα του άρθρου -1-.

Το άρθρο -4- αναφέρεται στην τοποθέτηση των προστατευομένων ατόμων .Ειδικότερα, η τοποθέτηση των ατόμων με ειδικές ανάγκες γίνεται από την επιτροπή του άρθρου 8 και είναι υποχρεωτική γιά τον εργοδότη. Γιά να γίνει τοποθέτηση των ατόμων αυτών πρέπει να είναι εγγεγραμμένοι στα μητρώα ανέργων αναπήρων του ΟΑΕΔ.

Στο ίδιο άρθρο αναφέρεται ότι ο εργοδότης έχει δικαίωμα να ζητήσει , οποτεδήποτε , από την επιτροπή που έκανε την τοποθέτηση , την αντικατάσταση του τοποθετηθέντα για υπαίτια ή ανυπαίτια ακαταλληλότητα αφού τον απασχολήσει τουλάχιστον ένα μήνα.

Το άρθρο -5- αναφέρεται στην επιχορήγηση εργοδοτών, εργονομική διευθέτηση, επαύξηση χρόνου αδείας, ηθικές αμοιβές.

1.Ειδικότερα, επιχειρήσεις ή εκμεταλλεύσεις που απασχολούν άτομα με αναπηρίες μπορούν να επιχορηγούνται από τον ΟΑΕΔ για μέρος των καταβαλλομένων αποδοχών ανάλογα με τα ειδικότερα προσόντα κατά κατηγορίες προστατευμένων προσώπων, την φύση της εργασίας, σύμφωνα με τα οριζόμενα , ειδικότερα με κοινή απόφαση των υπουργών Οικονομικών και εργασίας που εκδίδεται μετά από γνώμη του Διοικητικού Συμβουλίου του ΟΑΕΔ .

2.Σε επιχειρήσεις ή εκμεταλλεύσεις που απασχολούν άτομα με αναπηρίες μπορεί να καταβάλλεται από τον ΟΑΕΔ μέρος της δαπάνης για τη στοιχειώδη εργονομική διευθέτηση του χώρου εργασίας των προσώπων αυτών.

3.Η ετήσια κανονική άδεια με αποδοχές των μισθωτών που προβλέπεται μπορεί να επαυξηθεί ως 6 εργάσιμες μέρες για ανάπηρα άτομα.

4.Σε επιχειρήσεις ή εκμεταλλεύσεις και σε πρόσωπα που δείχνουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για απασχόληση προσώπων που προστατεύονται από τον νόμο , μπορεί να απονέμονται οι πιο κάτω ηθικές αμοιβές . Ευαρέσκεια, έπαινος , χρηματικό βραβείο.

Το άρθρο -6-αναφέρεται στην υποβολή στοιχείων επαγγελματικής κατάρτισης .

1.Οι επιχειρήσεις που υπάγονται στις διατάξεις του νόμου υποχρεούνται τον Ιανουάριο κάθε έτους να δηλώσουν στις επιτρο-

πές του άρθρου 8 και στις τοπικές υπηρεσίες του ΟΑΕΔ τον αριθμό του απασχολούμενου προσωπικού και προστατευομένων που τοποθετήθηκαν αναγκαστικά καθώς και ειδικότητες αυτών.

1.α) Οι επιτροπές του άρθρου 8 τοποθετούν τα προστατευόμενα πρόσωπα στις υπόχρεες επιχειρήσεις, β) Ο ΟΑΕΔ καταρτίζει κάθε χρόνο προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης αναπήρων για την κάλυψη των αναγκών σε ειδικότητες που ζητούνται από τις υπόχρεες επιχειρήσεις.

Το άρθρο -7- αναφέρεται στα δικαιολογητικά διορισμού των ατόμων με ειδικές ανάγκες σε εργασία.

α) Βεβαίωση της επιτροπής του Γενικού επιτελείου εθνικής άμυνας, β) Απόσπασμα ποινικού μητρώου, γ) Πιστοποιητικό σπουδών, δ) Βεβαίωση για το ύψος των συντάξεων που παίρνουν.

Το άρθρο -8- του νόμου αναφέρεται στις επιτροπές σύνθεσή τους. 1. Η τοποθέτηση και διάθεση προσώπων που προστατεύονται από το νόμο, γίνεται από την επιτροπή υπουργείου εργασίας που προβλέπεται από τις διατάξεις της κοινής απόφασης των υπουργών. Όταν εξετάζονται θέματα αναπήρων, σαν εκπρόσωπος των εργαζομένων μετέχει στην επιτροπή εκπρόσωπος των αναπήρων. Χρέη εισηγητή εκτελεί γραμματέας, υπάλληλος του υπουργείου εργασίας.

Το άρθρο -9- αναφέρεται στις αρμοδιότητες των επιτροπών.

α) Τοποθέτηση ή διάθεση προσώπων που προστατεύονται από τις διατάξεις του νόμου αυτού. β) Ανάκληση της τοποθέτησης ή διάθεσης προστατευομένων. γ) Αντικατάσταση τοποθετούμενων μετά από αίτηση εργοδοτών. δ) Γνωμοδότηση για τη μείωση του αριθμού των προστατευομένων που πρέπει να τοποθετηθούν στις επιχειρήσεις.

Το άρθρο 10 αναφέρεται στη σύσταση και τις αρμοδιότη-

τες της δευτεροβάθμιας επιτροπής.

Γενικός γραμματέας του υπουργείου εργασίας ως πρόεδρος.

-Ανώτατος αξιωματικός του στρατού ξηράς για θέματα πολεμιστών και ένας υπάλληλος του υπουργείου υγείας πρόνοιας για θέματα αναπήρων.

-Ένας ανώτερος υπάλληλος του υπουργείου εργασίας.

-Ένας εκπρόσωπος εργοδοτών.

-Ένας εκπρόσωπος των οργανώσεων πολεμιστών και αναπήρων.

Στο άρθρο -11- αναφέρεται η λύση σχέσης εργασίας:-Αυτοδικαίως, μόλις συμπληρώσουν το όριο ηλικίας που ορίζεται από τον εσωτερικό κανονισμό ή οργανισμό της επιχείρησης.

-Με καταγγελία της σχέσης εργασίας χωρίς αποζημίωση εφόσον ο προστατευόμενος έχει στερηθεί τα πολιτικά του δικαιώματα.

-Με καταγγελία και για τους εξής λόγους :

α)Παραβιάσεις που προβλέπονται από το νόμιμα αναγνωρισμένο οργανισμό για τις οποίες ορίζεται ως ποινή η απόλυση.

β)Για αποδεδειγμένη ανεπαρκή ή ακαταλληλότητα στην εκτέλεση της εργασίας που δεν οφείλεται πάντως στα τραύματα ή την αναπηρία.

-Με καταγγελία της σχέσης εργασίας αν έχει εκδοθεί απόφαση του νομάρχη. -Με καταγγελία της σχέσης εργασίας μετά τη συμπλήρωση των προϋποθέσεων για πλήρη σύνταξη γήρατος.

Το άρθρο -12- αναφέρεται στις εξουσιοδοτημένες διατάξεις : -Με κοινή απόφαση των υπουργών εργασίας και υγείας καθορίζονται τα κριτήρια και η διαδικασία για την αναγνώριση της ιδιότητας των αναπήρων. -Με κοινή απόφαση των υπουργών εθνικής άμυνας. -Με κοινή απόφαση του υπουργού εργασίας και του αρμόδιου κατά περίπτωση μπορεί να ορίζονται και άλλα δικαιολογητικά από εκείνα που προβλέπονται.

Το άρθρο -13- αναφέρεται στη διατήρηση προστασίας.

Ιστορική Ανασκόπηση Επαγγελματικής Αποκατάστασης Ατόμων με

Ειδικές Ανάγκες

Στις αρχές του πολιτισμού μας, η στάση της κοινωνίας προς τα άτομα με ειδικές ανάγκες ήταν επί το πλείστον απορριπτική. Με την πάροδο του χρόνου η αρνητική στάση μεταβλήθηκε σε οίκτο και πάρθηκαν οι πρώτες πρωτοβουλίες συνήθως στον ιδιωτικό τομέα, πολλές φορές δε απ' τήν εκκλησία και τις θρησκευτικές οργανώσεις.

Η πορεία της αποκατάστασης υπήρξε αργή μέχρι τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο. Τότε αναπτύχθηκε σημαντικά κάτω απ' το πρίσμα της ιατρικής.

Μετα το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο στην έννοια της λειτουργικής αποκατάστασης προστέθηκε η έννοια της επαγγελματικής αποκατάστασης.

Σήμερα η αποκατάσταση περιλαμβάνει κάθε διαδικασία, κάθε μέθοδο και πρόγραμμα που σκοπεύει να καταστήσει το άτομο με ειδικές ανάγκες ικανό να λειτουργεί όσο γίνεται πιο κατάλληλα και πιο ικανοποιητικά για το ίδιο, με απώτερο σκοπό την ένταξή του στο κοινωνικό σύνολο. Η αποκατάσταση καλύπτει όλες τις προσπάθειες που γίνονται μαζί με τα άτομα με ειδικές ανάγκες και όχι για τα άτομα αυτά, με σκοπό την βοήθειά τους.

Σύμφωνα με την Κωνσταντινίδου (1987), η σωματική αποκατάσταση περιλαμβάνει την φαρμακευτική αγωγή τις διορθωτικές επεμβάσεις την εφαρμογή ειδικών θεραπειών.

Η ψυχολογική αποκατάσταση αποτελείται από ατομική συμβουλευτική , από ψυχοθεραπεία και από υποστηρικτικά μέτρα που αποβλέπουν στην ενίσχυση της αποδοχής του ατόμου απ' τον εαυτό του.

Η επαγγελματική αποκατάσταση περιλαμβάνει τον σχολικό και επαγγελματικό προσανατολισμό, την εκπαίδευση , την επαγγελματική κατάρτιση και την τοποθέτηση σε εργασία.

Η κοινωνική αποκατάσταση χρησιμοποιεί ορισμένες τεχνικές όπως ομάδες συζήτησης, κοινωνιοθεραπείες , σεξουαλική αγωγή, ψυχαγωγικά προγράμματα.

Ανάμεσα όμως στις ικανότητες και τις προσδοκίες του ατόμου υπάρχουν πολλά εμπόδια, τα οποία μπορεί να είναι απλά αρχιτεκτονικά εμπόδια ή να πρόκειται για ψυχοκοινωνιολογικά φράγματα. Συνεπώς οι στόχοι της αποκατάστασης αφορούν από τη μιά μεριά την αξιοποίηση και την ενίσχυση του δυναμικού που διαθέτει ο καθένας κι από την άλλη, τη μείωση των πιέσεων που προέρχονται από το περιβάλλον, με τη χρήση τεχνικών βοηθημάτων, την κατάλληλη προσαρμογή του χώρου και των συνθηκών, καθώς και με καταπολέμηση των προκαταλήψεων με τη σωστή πληροφόρηση του κοινού.

Όπως προαναφέρθηκε η προστασία των ατόμων με ειδικές ανάγκες με την έννοια της αποκατάστασης αναπτύχθηκε συστηματικά μεταπολεμικά. Πριν από τον τελευταίο πόλεμο η κρατική μέριμνα, κάλυπτε κύρια τους αναπήρους του πολέμου και η ιδιωτική πρωτοβουλία είχε αναπτύξει μέριμνα για τους τυφλούς και τους κωφάλαλους. Το 1937 με το Ν.Δ. 6298 περί κοινωνικών ασφαλίσεων διατυπώθηκε συγκεκριμένος ορισμός του ατόμου με ειδικές ανάγκες με την επαγγελματική έννοια. Δηλαδή εκτιμάται η αναπηρία σε συνάρτηση με την προηγούμενη απασχόληση

ση του ατόμου.

Έτσι το όλο θέμα της προστασίας των ατόμων με ειδικές ανάγκες αναλαμβάνει εξ ολοκλήρου το υπουργείο κοινωνικής πρόνοιας στο οποίο λειτουργεί ειδική υπηρεσία αναπήρων για τη μελέτη και το συντονισμό της εφαρμογής προγραμμάτων αποκατάστασης ατόμων με ειδικές ανάγκες. Αξιόλογη συμβολή στη προσπάθεια αυτή αποτέλεσε, η μετά από σύμβαση του υπουργείου κοινωνικής πρόνοιας και του υπουργείου οργανισμού υγείας και της UNISEF, πρόσκληση εμπειρογνομώνων για αυτά τα θέματα κι ο εξοπλισμός από τη UNISEF των ιδρυμάτων αποκατάστασης με ειδικά όργανα και μηχανήματα.

Το έργο αποκατάστασης ενηλίκων αναπήρων πήρε μεγάλη ώθηση στην περίοδο των πολέμων, γιατί τότε εφαρμόστηκαν ευρύτατα προγράμματα και η μεγάλη ζήτηση για εργατικά χέρια στη περίοδο αυτή, επέβαλε να χρησιμοποιηθούν στη παραγωγή άτομα με ειδικές ανάγκες. Αυτό οδήγησε τις διάφορες χώρες στο να κάνουν μιά πιά λογική χρήση όλου του διαθέσιμου εργατικού δυναμικού και να αντιληφθούν ότι δεν είναι πάντοτε απαραίτητη η απόλυτη αριμείλεια για πολλές εργασίες ειδικά σε μιά βιομηχανική κοινωνία.

Η εμπειρία που αποκτήθηκε από τη χρησιμοποίηση των ατόμων με ειδικές ανάγκες κατά τα χρόνια του πολέμου και κατά τη μεταπολεμική περίοδο δημιούργησε τη πεποίθηση ότι το εργατικό δυναμικό των ατόμων με ειδικές ανάγκες μπορεί να συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη. Στις περισσότερες χώρες της Ευρώπης η νομοθεσία υποχρέωσε τους εργοδότες να περιλάβουν στο εργατικό τους προσωπικό ποσοστό 2-100 % άτομα με αναπηρία.

Η τεχνολογία και οι επιστήμες έπαιζαν πρωταρχικό ρόλο

στην αποκατάσταση των ατόμων αυτών. Ηλεκτρονικά εξαρτήματα επέτρεψαν να αναπτυχθεί ποικιλία από ακουστικά βοηθήματα που έσωσαν από την κώφωση πολλά άτομα. Προγράμματα για τη συντήρηση της όρασης που περιλάμβαναν και ειδικές τάξεις σχολείων, ειδικά γυαλιά, συστηματική θεραπεία και χειρουργικές επεμβάσεις, βοήθησαν τις περιπτώσεις αναπηρίας στην όραση. Η κατασκευή τέλειων τεχνητών μελών με λεπτολογημένη εφαρμογή και η εκγύμναση αυτών που τα φορούσαν εξασφάλισαν σε όλο και περισσότερους ανάπηρους, τη δυνατότητα να ζήσουν ολοκληρωμένα σε δρώντα μέλη της κοινωνίας.

Γ' ΜΕΡΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ
ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΚΑΙ ΡΟΛΟΣ ΤΟΥΣ

Γραφείο Επαγγελματικής Αποκατάστασης Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες.

Γενικά.

Δεν υπάρχει άτομο στην κοινωνία που να μην τρέφει ελπίδες, Δεν υπάρχει άτομο που να μην εύχεται να του δοθεί μία ευκαιρία. Μία ευκαιρία για να αποδείξει τις δυνατότητες του, την ανθρώπινη δύναμη που κλείνει μέσα του και που χάνεται στην καθημερινότητα.

Μία από τις πιο σημαντικές πηγές εξεύρεσης και δημιουργίας ευκαιριών απασχόλησης για άτομα με ειδικές ανάγκες, είναι τα γραφεία επαγγελματικής αποκατάστασης για άτομα με ειδικές ανάγκες που βρίσκονται σε όλα τα μεγάλα αστικά κέν-

τρα της χώρας.

Τα γραφεία αυτά είτε προσφέρουν εξ ολοκλήρου εξειδικευμένες υπηρεσίες, είτε προσφέρουν επαγγελματικό προσανατολισμό, ευκαιρίες απασχόλησης ή κατάρτισης, ή άλλη βοήθεια στα άτομα με ειδικές ανάγκες. Σύμφωνα με τον Πρωτοπαπά (1988) κύριος στόχος των γραφείων αποκατάστασης είναι η αύξηση της αποδοτικότητας των φυσιολογικών μεθόδων εξεύρεσης θέσεων απασχόλησης για τα άτομα με ειδικές ανάγκες, δηλαδή την κατάρτιση και τον επαγγελματικό προσανατολισμό που είναι σημαντικός για την κοινωνική και επαγγελματική τους ενσωμάτωση.

Γιατί η ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην παραγωγική διαδικασία οδηγεί στην απελευθέρωση τους από τα κοινωνικά στεγανά και την κοινωνική εξάρτηση. Γιατί αναπηρία, δεν σημαίνει ανικανότητα και τα άτομα με ειδικές ανάγκες είναι αποτελεσματικοί, ικανοί και υπεύθυνοι εργαζόμενοι. Αυτό είναι μία πραγματικότητα που αναγνωρίζεται διεθνώς. Έτσι θα πρέπει να παρέχονται ολοένα και περισσότερες ευκαιρίες απασχόλησης σε αυτά τα άτομα.

Όταν το άτομο με ειδικές ανάγκες είναι άνεργο, είναι καταδικασμένο να ζει στο περιθώριο της κοινωνικής ζωής και της δημιουργικής δραστηριότητας και να είναι εξαρτημένο από το οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον του, και εγκλωβισμένο σε ένα κλίμα αμορφωσίας και προκαταλήψεων που οδηγεί στην υποβάθμιση των όποιων δυνατοτήτων του.

Για τα άτομα με ειδικές ανάγκες, η ανεργία είναι η χειρότερη μορφή κοινωνικής περιθωριοποίησης και κοινωνικής αδικίας.

Απαραίτητη προϋπόθεση όμως για την ένταξη των ατόμων αυτών, στην παραγωγική διαδικασία, είναι η σωστή επαγγελματική τους εκπαίδευση.

Τα άτομα με την ένταξή τους ,στην παραγωγική διαδικασία, καταξιώνονται σαν υπεύθυνοι και δημιουργικοί πολίτες και τουτόχρονα κατοχυρώνουν το αναφαίρετο δικαίωμά τους για ισότιμη και ολόπλευρη συμμετοχή στην εργασία και την κοινωνία.

Γι'αυτό η κοινωνία θα πρέπει να αναγνωρίζει τις ικανότητες τους και εντοπίζοντας τις ανάγκες τους, να καταργήσει τους νομικούς - κοινωνικούς φραγμούς που αποκλείουν τα άτομα αυτά από όποια δραστηριότητα . Σύμφωνα με τον Αγγελίδη (1987) στη χώρα μας υπολογίζονται περίπου 800.000 άτομα με ειδικές ανάγκες. Από αυτό το σύνολο, τα 350.000 είναι άτομα παραγωγικής ηλικίας.

Καμιά δίκαιη και δημοκρατική κοινωνία λοιπόν, δεν θα μπορούσε να αγνοήσει αυτό το γεγονός και να μην αξιοποιήσει αυτό το τεράστιο ανθρώπινο δυναμικό.

Σύμφωνα με τον Πρωτοπαπά (1987) ,ο ΟΑΕΔ στα πλαίσια της κοινωνικής πολιτικής για τα άτομα με ειδικές ανάγκες, υλοποιεί ένα ειδικό πρόγραμμα για την ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην παραγωγική διαδικασία, δημιουργώντας αυτά τα γραφεία απασχόλησης.

Το πρόγραμμα αυτό στοχεύει:

- 1.Στην ευαισθητοποίηση της κοινωνίας και την ενημέρωση των εργοδοτών για τις δυνατότητες και τις ικανότητες των ατόμων με ειδικές ανάγκες.
- 2.Στον επαγγελματικό προσανατολισμό και στην όσο το δυνατό καλύτερη επαγγελματική εκπαίδευση των ατόμων αυτών.
- 3.Στην ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην παραγωγική διαδικασία.

Άτομα που αντιμετωπίζουν πρόβλήματα στην δράση ,στην ακοή ή έχουν κινητικές δυσκολίες ή άλλη αναπηρία, και αυτή

τους η αναπηρία δημιουργεί προβλήματα στην ένταξη τους στην παραγωγική διαδικασία, είναι άνεργοι, και ηλικίας 15-65 ετών μπορούν να ενταχθούν στο πρόγραμμα.

Τα γραφεία αποκατάστασης έχουν σκοπό.

- 1.Την ενημέρωση των ενδιαφερομένων ατόμων με ειδικές ανάγκες και των εργοδοτών για τις δυνατότητες και διευκολύνσεις που παρέχονται σε αυτούς.
- 2.Την τοποθέτηση των ατόμων με ειδικές ανάγκες σε σωστές θέσεις εργασίας σύμφωνα πάντα με τις δυνατότητές τους και τα προσόντα τους.
- 3.Την παραπομπή των ατόμων αυτών σε εκπαιδευτικές μονάδες του ΟΑΕΔ.(Σχολές μαθητείας ή σχολές ταχύρρυθμης επαγγελματικής κατάρτισης) ή άλλων φορέων για επαγγελματική εκπαίδευση.

Επίσης ο ΟΑΕΔ επιδοτεί: 1. Ιδρύματα και οργανισμούς που ασχολούνται με την επαγγελματική κατάρτιση και ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην παραγωγική διαδικασία.Και 2.Εργοδότες που προσλαμβάνουν στις υπηρεσίες τους άτομα με ειδικές ανάγκες.

Τα γραφεία αποκατάστασης όμως, παρουσιάζουν και ορισμένες δυσκολίες και μειονεκτήματα που οφείλονται κυρίως σε "εξωγενείς" παράγοντες.

- 1.Ένα μεγάλο μέρος των δραστηριοτήτων τους συγκεντρώνεται κυρίως στο να καλύψουν το 5% κατ'αναλογία σε κυβερνητικές εργασίες που χορηγούνται βάση του νόμου.
- 2.Στον ιδιωτικό τομέα, οι τοποθετήσεις συγκεντρώνονται τις πιά πολλές φορές σε μικρούς εργοδότες, σε ημειδικευμένα και ανιδεϊκεία επαγγέλματα.

Μέχρι τώρα, οι μεγάλες εργοδοτικές επιχειρήσεις στον ιδιωτικό τομέα που θα μπορούσαν να προσφέρουν και μεγαλύτερη

μονιμότητα όπως και ευκαιρίες ανέλιξης και κατάρτισης στα άτομα με ειδικές ανάγκες, έμειναν έξω από τον κύκλο των δραστηριοτήτων των γραφείων.

3. Τα άτομα που εγγράφονται και που έχουν καταρτίσει στα διάφορα ιδρύματα και εκπαιδευτήρια του κράτους, δεν κατέχουν εκείνα τα προσόντα και εκείνες τις δεξιότητες που αναμένει η αγορά.

Έχει τονιστεί με έμφαση από τους τοποθετητές των γραφείων πως όταν το άτομο με ειδικές ανάγκες είναι καλά εκπαιδευμένο, και στον κατάλληλο κλάδο δεν αντιμετωπίζεται κανένα πρόβλημα στην τοποθέτηση του για δουλειά.

4. Τα περισσότερα άτομα με ειδικές ανάγκες αναμένουν να διοριστούν στο δημόσιο παρά να αποδεχθούν απασχόληση στην ελεύθερη αγορά.

Οι λόγοι είναι αντικειμενικοί και υποκειμενικοί. Οι πιο εμφανείς είναι:

α) Η προσωρινότητα της δουλειάς στον ιδιώτη εργοδότη, β) οι συνθήκες στην δουλειά δεν είναι κατάλληλες, γ) οι φόβοι μήπως αποκοπούν επιδόματα που λαμβάνει το άτομο από τις κοινωνικές ασφάλισεις και το ΙΚΑ. Οι υπεύθυνοι των γραφείων πρέπει να μελετήσουν σοβαρά, τρόπους υπερπήδησης των δυσκολιών αυτών. Για το καλά μορφωμένο και προικισμένο άτομο με ειδικές ανάγκες υπάρχουν κατάλληλες ευκαιρίες για ανέλιξη και μία επιτυχή καριέρα στον ιδιωτικό τομέα ή στον τομέα του συνεταιριστικού κινήματος ή της αυτοαπασχόλησης.

Από την άλλη, οι κοινωνικές ασφάλισεις και το ΙΚΑ πρέπει να εξασφαλίσουν στο άτομο πώς δεν θα βρεθεί σε χειρότερη θέση όταν εκπαιδεύεται ή εργάζεται παρά όταν παίρνει κοινωνικά ωφελήματα.

Τονίζεται η ανάγκη στενής συνεργασίας μεταξύ των γραφείων απασχόλησης με τις εργοδοτικές και εργατικές οργανώσεις, και ιδιαίτερα με τους εκπροσώπους των ιδίων των ατόμων με ειδικές ανάγκες στο όλο έργο της κοινωνικής και επαγγελματικής τους αποκατάστασης.

Με τη συνεργασία όλων, πιστεύεται ότι τα άτομα με ειδικές ανάγκες και η κοινωνία, θα σπάσουν τα στεγανά, θα γκρεμίσουν τα κείρα της προκατάληψης και του ιδρυματισμού και θα ανοίξουν διόπλατα το δρόμο που οδηγεί στην κοινωνική απελευθέρωση.

Είναι σκόπιμο εδώ να αναφερθούν στατιστικά στοιχεία κίνησης ατόμων με ειδικές ανάγκες στα γραφεία αποκατάστασης για τα έτη 1986-1989 (πανελλαδικά) από μιά έρευνα που πραγματοποίησε ο ΟΑΕΔ.

ΕΤΟΣ	ΕΓΓΡΑΦΕΣ	ΚΕΝΕΣ ΘΕΣΕΙΣ	ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΕΙΣ	ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ ΓΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
1986	1908	828	491 26% ιδιωτ.-δημοσ.τομέα	281 15%
1987	1988	750	589 30% ιδιωτ.-δημοσ.τομέα	335 17%
1988	2678	835	709 26% ιδιωτικό τομέα	266 10%
1989	2179	679	601 27% ιδιωτικό τομέα	374 17%

Βλέπουμε από τον πίνακα πόσο σημαντική είναι η δουλειά που προσφέρουν τα γραφεία αποκατάστασης.

Είναι ένα από τα σημαντικότερα βήματα της πολιτείας, όσον αφορά τα άτομα με ειδικές ανάγκες γιατί και αυτά έχουν

το δικαίωμα της μόρφωσης και της αποκατάστασης.

Όταν λοιπόν τους δίνεται η δυνατότητα, μπορούν και να ενταχθούν και να συμμετέχουν και να αποδώσουν σε χώρους εργασίας.

Γιατί η εργασία είναι δικαίωμα όλων, και είναι ο δρόμος για την πρόοδο και την ευημερία κάθε τόπου.

Κατηγορίες Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες και Διαδικασία Εγγραφής τους

Από την αρχή λειτουργίας τους (1982) τα γραφεία επαγγελματικής αποκατάστασης ατόμων με ειδικές ανάγκες, εγγράφουν άτομα με κάθε είδους αναπηρία. Οι αναπηρίες που συναντώνται συνήθως είναι οι εξής: κινητικές αναπηρίες, άτομα με ψυχικές διαταραχές, κωφάλαλοι, τυφλοί, άτομα με διανοητική καθυστέρηση, με μεσογειακή και δρεπανοκυτταρική αναιμία, με επιληψία, με σακχαρώδη διαβήτη και καρδιοπαθείς, νεφροπαθείς.

Δεν αποκλείονται βέβαια και κάποιες άλλες αναπηρίες που παρουσιάζονται στα γραφεία αποκατάστασης αλλά όχι σε τόσο μεγάλη συχνότητα όπως οι ανωτέρω. Εδώ θα μπορούσαμε να αναφέρουμε τους καρκινοπαθείς, άτομα με νευρικό τικ, τον νανισμό, οσφυαλγία, κρανιοεγκεφαλικά επεισόδια.

Όταν το άτομο με ειδικές ανάγκες προσέρχεται στον αρμόδιο γραφείο για να εγγραφεί με σκοπό την εύρεση εργασίας, του γίνεται κατ'αρχήν ενημέρωση από την Κοινωνική Λειτουργό, για τα προγράμματα που εφαρμόζει το γραφείο αναπήρων του Ο.Α.Ε.Δ.

Στη συνέχεια συμπληρώνεται από την Κ.Λ. το κοινωνικό

ιστορικό του ατόμου το οποίο περιλαμβάνει: Προσωπικά στοιχεία, όλα τα στοιχεία για την οικονομική και οικογενειακή του κατάσταση, επίσης γίνεται μία μικρή περιγραφή της εξωτερικής του εμφάνισης και αναφέρεται η επαγγελματική του προϋπηρεσία (εάν υπάρχει). Αναφέρονται οι τυχόν γνώσεις του και ότι αφορά την κατάσταση της υγείας του καθώς και των μελών της οικογένειάς του.

Στο τέλος γίνεται μια αξιολόγηση της προσωπικότητας του σε σχέση με την ικανότητά του για εργασία.

Με όλα αυτά τα στοιχεία που συλλέγουν ο τοποθετητής του αρμόδιου γραφείου, φροντίζει για την τοποθέτηση του ατόμου σε εργασία τέτοια, που να μην δημιουργείται πρόβλημα στην κατάσταση της υγείας του.

Για να εγγραφεί το άτομο με ειδικές ανάγκες στα μητρώα ανέργων του Ο.Α.Ε.Δ. πρέπει να είναι 15-65 χρόνων και υποχρεούται να προσκομίσει τα ακόλουθα δικαιολογητικά.

- I. Ιατρική βεβαίωση από αρμόδιο ιατρό του νοσοκομείου για το πρόβλημα υγείας που υπάρχει.
- II. Γνωμάτευση πρωτοβάθμιας υγειονομικής επιτροπής όπου θα αναφέρεται το ποσοστό αναπηρίας και οι ενδεικνυόμενες εργασίες στις οποίες το άτομο μπορεί να εργασθεί.
- III. Δύο υπεύθυνες δηλώσεις όπου το άτομο θα δηλώνει ότι είναι άνεργο, καθώς επίσης και το εάν παίρνει σύνταξη ή επίδομα από κάποιο ασφαλιστικό φορέα.
- IV. Το ενδεικτικό σχολείου, που έχει αποφοιτήσει.
- V. Αντίγραφο ποινικού μητρώου για διορισμό στο δημόσιο τομέα.
- VI. Αίτηση στην οποία θα ζητάει το διορισμό του.

Όλα τα παραπάνω εκτός της ιατρικής βεβαίωσης και μία υπεύθυνη δήλωση, κατατίθενται στη νομαρχιακή επιτροπή άρθρου

8 η οποία είναι αρμόδια για τις προσλήψεις στο δημόσιο τομέα.

Μετά την κατάθεση των δικαιολογητικών ακολουθεί η εγγραφή του και του χορηγείται κάρτα ανέργου την οποία κρατάει ο ίδιος , μέχρι να βρεθεί κάποια εργασία. Τα στοιχεία του καταχωρούνται στα μητρώα ανέργων του γραφείου.

Διαδικασία Τοποθέτησης σε Εργασία Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες

Σύμφωνα με τον ΟΑΕΔ (1987) η ένταξη και η επανένταξη των Α.Ε.Α. στην αγορά εργασίας είναι ο σημαντικότερος σκοπός της επαγγελματικής αποκατάστασης. Αυτό επιτυγχάνεται με τη κατάλληλη τοποθέτηση.

Η κατάλληλη τοποθέτηση είναι το επόμενο βήμα μετά την αξιολόγηση ,τον επαγγελματικό προσανατολισμό και την εκπαίδευση .Περιλαμβάνει τέσσερις βασικές διαδικασίες: τη γνώση του εργαζομένου , τη γνώση της εργασίας ,τη παρακολούθηση των τοποθετηθέντων σε εργασία για να βεβαιώνεται ανά πάσα στιγμή η ένταξη ή η ανάγκη επανένταξης των Α.Ε.Α. και το ταίριασμα του εργαζομένου με την εργασία . Η έκταση του προβλήματος της εξασφάλισης ευκαιριών εργασίας για Α.Ε.Α., διαφέρει από χώρα σε χώρα . Όλες θα πρέπει να ξεπεράσουν μερικώς ή όλα από τα παρακάτω εμπόδια προκειμένου να βρουν τη κατάλληλη απασχόληση για τα άτομα αυτά, την νοοτροπία της κοινότητας, την οικονομική κατάσταση της χώρας, την άρνηση των εργοδοτών, την στάση των συνδικαλιστικών οργανώσεων, και την νοοτροπία και στάση των ίδιων και των οικογενειών τους.

Ο ιδιώτης που ενδιαφέρεται να προσλάβει στη δουλειά του κάποιο άτομο με ειδικές ανάγκες προσέρχεται στο αρμόδιο γρα-

φείο του ΟΑΕΔ και το δηλώνει .Αφήνει τα στοιχεία του και χωρίς να προσκομίσει άλλα δικαιολογητικά ζητά αριθμό ατόμων προς εργασία.

Ο υπεύθυνος τοποθετητής, στη συνέχεια μετά την αξιολόγηση που έχει γίνει στο κοινωνικό ιστορικό, κρίνει για κάθε άτομο που πρέπει να τοποθετηθεί. Έτσι στέλνει από 1-3 άτομα στον συγκεκριμένο ιδιώτη ο οποίος και έχει το δικαίωμα της επιλογής.

Όσον αφορά το Δημόσιο τομέα, γίνεται αναγκαστική τοποθέτηση του 3% των ατόμων που είναι εγγεγραμμένα στο αρμόδιο γραφείο χωρίς να μπορεί να γίνει καμία παρέμβαση.

Η τοποθέτηση στο δημόσιο τομέα γίνεται από την επιτροπή του άρθρου 8 της Νομαρχίας. Το ίδιο ισχύει από το νόμο 1320/83 και για τις επιχειρήσεις που απασχολούν προσωπικό άνω των 50 ατόμων.

Διαδικασία Επιχορήγησης Εργοδοτών για Απασχόληση Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες

Ο νόμος 1648 /86 προβλέπει πρόγραμμα επιχορήγησης εργοδοτών που απασχολούν άτομα με ειδικές ανάγκες. Σε αυτό το πρόγραμμα δεν μπορούν να υπαχθούν:

- Κρατικές - Δημόσιες υπηρεσίες
- Κρατικοί - Δημόσιοι Οργανισμοί σαν Ν.Π.Δ.Δ.
- Κρατικές -Δημόσιες και παραχωρηθείσες επιχειρήσεις όπως ΔΕΗ, ΟΤΕ κ.λ.π.
- Όλες οι Τράπεζες.

Για να ενταχθεί κάποιος εργοδότης ή μία επιχείρηση

στο πρόγραμμα επιχορηγήσεων, πρέπει να υποβάλλει στην αρμόδια υπηρεσία του Ο.Α.Ε.Δ. τα εξής δικαιολογητικά:

-Αίτηση που θα περιέχει την επωνυμία του εργοδότη, τα αντικείμενα οικονομικής δραστηριότητας και τον αριθμό των ατόμων που θα προσλάβει σύμφωνα με το πρόγραμμα.

-Αντίγραφο μισθοδοτικών καταστάσεων των τριών μηνών που προηγούνται από το μήνα υποβολής της αίτησης του εργοδότη για την υπαγωγή του στο πρόγραμμα.

-Υπεύθυνη δήλωση του Ν. 1599/86 ότι το τρίμηνο που προηγείται της πρόσληψης του ατόμου δεν απέλυσε προστατευόμενα άτομα του Ν. 1648/86 κι ότι έχει λάβει γνώση της εγκυκλίου επιχορήγησης.

Η πρώτη επιχορήγηση θα καταβληθεί στον εργοδότη μετά από δίμηνη απασχόληση του εργαζομένου. Σύμφωνα με την Έγκυκλιο της επιχορήγησης εργοδοτών για την επαγγελματική αποκατάσταση ατόμων με ειδικές ανάγκες (1990) το ποσό της επιχορήγησης που παίρνει ο εργοδότης ή η επιχείρηση για κάθε προσλαμβανόμενο άτομο με ειδικές ανάγκες καθορίζεται στις 2.300 δραχμές την ημέρα, χωρίς άλλη παροχή από τον ΟΑΕΔ.

Επιχορηγούνται επιχειρήσεις οι οποίες θ'απασχολήσουν άτομα με ειδικές ανάγκες που έχουν περιορισμένες δυνατότητες για απασχόληση από κάποια χρόνια ψυχική πάθηση για ώρες εργασίας ίσες με το ήμισυ των ωρών της ημερήσιας υποχρεωτικής απασχόλησης. Σ'αυτές τις περιπτώσεις το ποσό της επιχορήγησης καθορίζεται στις 1.200 δραχ. την ημέρα.

Η διάρκεια της επιχορήγησης για κάθε προσλαμβανόμενο άτομο, ορίζεται σε 12 μήνες από την ημέρα της πρόσληψης. Ο εργοδότης, είναι υποχρεωμένος να απασχολήσει το άτομο για 15 μήνες από τους οποίους τους 12 θα επιχορηγείται

απ' του ΟΑΕΔ και τους άλλους 3 χωρίς επιδότηση. Θα επιβαρύνεται ο ίδιος για την ασφάλιση του εργαζομένου. Επίσης επιχορηγούνται οι οργανισμοί και οι επιχειρήσεις τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς και οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις με 2.300 δρχ. την ημέρα, όταν απασχολούν άτομα με ειδικές ανάγκες εποχιακά και τουλάχιστον για 6 μήνες.

Σε περίπτωση απόλυσης του ατόμου πριν από τη λήξη των 15 μηνών ο εργοδότης είναι υποχρεωμένος να το αντικαταστήσει με άλλο άτομο του Ν. 1648/86 το αργότερο μέσα σε 45 ημέρες από την απόλυση του, εκτός αν το άτομο αποχώρησε οικειοθελώς, ή στρατεύθηκε, ή συνταξιοδοτήθηκε.

Ένα άλλο πρόγραμμα του Ο.Α.Ε.Δ. είναι η ενδοεπιχειρησιακή κατάρτιση ατόμων με ειδικές ανάγκες. Στην περίπτωση αυτή κάποια επιχείρηση ζητά απ' του Ο.Α.Ε.Δ. να κάνει κάποια κατάρτιση ατόμων με ειδικές ανάγκες μέσα στην επιχείρηση και η ίδια η επιχείρηση να επιδοτείται απ' του Ο.Α.Ε.Δ. Μετά την κατάρτιση των ατόμων αυτών μπορούν να ευταχθούν στις νέες θέσεις εργασίας ή να παραμείνουν να εργασθούν στην επιχείρηση.

Μέσα από το γενικότερο πρόγραμμα επιδότησης νέων ελευθέρων επαγγελματιών δίνεται η ευκαιρία στα άτομα με ειδικές ανάγκες να δημιουργήσουν δική τους επιχείρηση μόνοι τους ή με συνεταιριστική μορφή επιδοτούμενοι με το ποσό των 350.000 δραχ από τον Ο.Α.Ε.Δ. κατ' άτομο.

Επίσης προσφέρει στον εργοδότη 100.000 δρχ. για να προβεί σε εργονομική διευθέτηση, εφόσον ο ίδιος το ζητήσει για την καλύτερη προσαρμογή του αναπήρου, και για αύξηση της παραγωγικότητάς του.

Ο Ο.Α.Ε.Δ. σύμφωνα με την υπ' αριθμόν 32233 απόφαση

του υπουργείου εργασίας ,συμμετέχει στη δαπάνη που ο εργοδότης κάνει για τη στοιχειώδη εργονομική διευθέτηση.

Η εργονομική διευθέτηση θα γίνεται από τον εργοδότη, μετά από υπόδειξη του επαγγελματικού συμβούλου και του τοποθετητή. Ή από άτομο εξειδικευμένο που έχει οριστεί από το Δ.Σ. του Ο.Α.Ε.Δ. Η καταβολή στον εργοδότη του ποσού που επιβαρύνει τον Ο.Α.Ε.Δ. για τη συμμετοχή του στη δαπάνη της εργονομικής διευθέτησης της θέσης εργασίας, θα γίνεται μετά από προσκόμιση στην αρμόδια υπηρεσία του Ο.Α.Ε.Δ. πρισμένων δικαιολογητικών.

Οι αξιώσεις των εργοδοτών για είσπραξη του ποσού της εργονομικής διευθέτησης της θέσης εργασίας, ασκούνται μέσα σε έξι μήνες από τότε που πραγματοποιήθηκε η δαπάνη. Θέση, εργασίας για έναν εργαζόμενο δεν εννοούμε μόνο τη θέση δουλειάς του, αλλά και το χώρο προσέλευσής του.

Έτσι όταν λέμε εργονομική διευθέτηση της θέσης εργασίας εννοούμε και τις προσαρμογές κά ποιων κοινόχρηστων χώρων, απαραίτητων για την διαμονή του Α.Ε.Α. μέσα στο χώρο της εργασίας. Σκοπός της εργονομίας είναι η αύξηση της απόδοσης του εργαζομένου, εξασφαλίζοντας εργασία ασφαλέστερη ,αποτελεσματικότερη και πιο άνετη.

Τα πλεονεκτήματα της εργονομίας σύμφωνα με τον Ο.Α.Ε.Δ. είναι: -Η διάνοιξη πεδίου ευκαιριών και απασχόλησης εκεί όπου προηγουμένως είχαν αποκλειστεί τα άτομα με ειδικές ανάγκες.-Στη περίπτωση του πεπειραμένου τεχνίτη , που έχει υποστεί κάποια αναπηρία ή κατάλληλη τροποποίηση των μηχανών του επιτρέπει να μή χάσει τη δουλειά του.-Πολλές δουλειές που θεωρούνταν κλειστές για τα άτομα με βαριές αναπηρίες , γίνονται τώρα προσιτές χάρη σε ορισμένες προ-

σαρμογές στα μηχανήματα και πολλές φορές δεν είναι αναγκα-
στικά πολυέξοδες.

Εκτίμηση της Αποτελεσματικότητας της Επιχορήγησης Εργοδοτών

Σύμφωνα με τον Πρωτοπαπά (1988) θα αναφερθούν τα αποτε-
λέσματα από την εφαρμογή των διαφόρων προγραμμάτων επιχορή-
γησης προς εργοδότες που λειτουργούν στον Ο.Α.Ε.Δ.

Οι μεγάλοι εργοδότες που θα μπορούσαν να προσφέρουν
όχι μόνο απασχόληση, μα και ευκαιρίες κατάρτισης, δεν πεί-
στηκαν να μπουν στα προγράμματα επιχορήγησης του Ο.Α.Ε.Δ.

Έτσι οι επιχορηγήσεις περιορίστηκαν σε μικρούς εργο-
δότες οι οποίοι δεν είχαν καν το κατάλληλο περιβάλλον
στο τόπο της εργασίας. Γι'αυτό το λόγο οι προοπτικές μονι-
μότητας για τα τοποθετούμενα άτομα ήταν εκ των πραγμάτων
αδύνατες.

Μιά θλιβερή διαπίστωση, είναι το γεγονός, ότι οι
περισσότεροι εργοδότες ενδιαφέρονταν μόνο για το ποσό της
επιδότησης το οποίο έβλεπαν σα μέσο επιπρόσθετης χρηματοδό-
τησης της επιχείρησής τους. Αυτό διαπιστώνεται καθαρά από
το γεγονός ότι όταν τελείωνε ο χρόνος της επιδότησης των
ατόμων με ειδικές ανάγκες απολύονταν, ενώ οι ίδιοι εργοδό-
τες λίγο αργότερα κάνουν ξανά αίτηση για νέα επιχορήγηση.

Αξιοσημείωτο είναι ότι και τα ίδια τα άτομα με ειδικές
ανάγκες, διέκοπταν την απασχόλησή τους πριν τελειώσει ο
χρόνος για διάφορους λόγους. Είτε γιατί δεν ήταν σύμφωνα
με τις προσδοκίες τους, είτε γιατί δεν είχαν σωστή μεταχεί-
ρηση από τους εργοδότες τους, είτε γιατί δεν είχαν καλή

συνεργασία με τους συναδέλφους τους.

Μιά άλλη διαπίστωση είναι πως τα διάφορα προγράμματα κατάρτισης για άτομα με ειδικές ανάγκες δεν πρόσφεραν τα εφόδια που η ελεύθερη αγορά περίμενε και χρειαζόταν.

Έτσι έχουμε το φαινόμενο των πολλών ανέργων εγγεγραμμένων στους καταλόγους του Ο.Α.Ε.Δ. Ενώ την ίδια στιγμή να υπάρχουν πολλές κενές θέσεις διότι οι απαιτήσεις των εργοδοτών δεν καλύπτονται από τα προσόντα των εγγεγραμμένων.

Η ευθύνη όμως βαρύνει και τα ίδια τα άτομα για το λόγο ότι δεν παρακολουθούν με ενθουσιασμό τα προγράμματα που προορίζονται για αυτούς. Έτσι ανασφαλείς και ανέτιμοι, δέχονται την εργασία που τους προσφέρεται χωρίς να σκεφτούν αν μπορούν να ανταποκριθούν σε αυτή. Η αν αυτή ανταποκρίνεται στις προσδοκίες τους.

Αυτά τα γεγονότα θα έπρεπε να λάβουν καλά υπόψη τους, οι τοποθετητές, ώστε να αποφεύγονται οι απογοητεύσεις τόσο από την πλευρά των εργοδοτών, όσο και από την πλευρά των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Με ποιά κίνητρα ένας νέος ή μια νέα θα δεχόταν να εργασθεί, σ'ένα εργοστάσιο με χώρους βρώμικους, χωρίς σωστό φωτισμό, με παλαιωμένα μηχανήματα και μ'ένα εργοδότη που έκανε την πρόσληψη μόνο για την επιχορήγηση και το σημαντικότερο χωρίς κανένα μέλλον;

Κάτι παρόμοιο εντοπίζεται στο σημείο που αφορά τις εργονομικές αλλαγές που κάνουν οι εργοδότες και που σαν σκοπό έχουν μόνο τις αλλαγές στον εξοπλισμό των επιχειρήσεών τους και όχι το όφελος των ατόμων με ειδικές ανάγκες που απασχολούν.

Συμπερασματικά το πρόγραμμα των επιχορηγήσεων των

εργοδοτών δεν είχε τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Λόγος ήταν ότι δεν έτυχε της αναμενόμενης υποστήριξης των κοινωνικών εργοδοτών και εργαζομένων. Έτσι οι θέσεις που δημιουργήθηκαν για τα άτομα με ειδικές ανάγκες, ήταν περιορισμένες και τα έξοδα πολύ υψηλά.

Προσπέλαση για Άτομα με Ειδικές Ανάγκες.

Τα εμπόδια που υπάρχουν στην προσπέλαση των ατόμων με κινητικά προβλήματα, μπορεί να είναι είτε αρχιτεκτονικά πεζοδρόμια, σκάλες, ασανσέρ) είτε κοινωνικά (οίκτιος, προκαταλήψεις).

Όσον αφορά τα αρχιτεκτονικά εμπόδια η κατάσταση στη χώρα μας είναι τραγική. Το δομημένο περιβάλλον είναι απρόσιτο για τα άτομα με κινητικά προβλήματα. Ψηλά πεζοδρόμια, σκάλες παντού, στενά ασανσέρ, πουθενά μα πουθενά δεν έχουν τη δυνατότητα να κινηθούν τα παραπάνω άτομα.

Ούτε σε δημόσια κτίρια, ούτε σε οργανισμούς, σε χώρους άθλησης, ψυχαγωγίας θεαμάτων, ακόμη ούτε σε νοσοκομεία, όσο και αν αυτό φαίνεται παράξενο, και είναι τα περισσότερα στη χώρα μας των οποίων οι κοινόχρηστοι χώροι τους είναι απροσπέλαστοι.

Τα όρια αγγίζουν τα όρια του κοινωνικού ρατσισμού, όσο και αν αυτό ακούγεται ενοχλητικά για πολλούς. Γιατί όταν σε ένα σημαντικό κομμάτι του πληθυσμού απαγορεύεις με τον έναν ή τον άλλο τρόπο τη συμμετοχή στις κοινωνικές δραστηριότητες αυτό είναι κοινωνικός ρατσισμός.

Μπορεί να ειπωθεί, ότι από παντού - αρμόδιοι φορείς,

υπουργεία- υπάρχει κατανόηση και διάθεση, όμως από πουθενά δεν υπάρχει βούληση για έργα.

Η σημερινή κατάσταση δεν πάει άλλο. Θα πρέπει να ληφθούν άμεσα μέτρα, με ελάχιστο κόστος: Να σπάσουν τα πεζοδρόμια, ώστε να δοθεί η δυνατότητα κίνησης στα άτομα με ειδικά προβλήματα, να φτιαχτούν ράμπες στις εισόδους πολυκατοικιών, κατοικημάτων, δημοσίων κτιρίων, οργανισμών, αθλητικών και πολιτιστικών κέντρων, να μεγαλώσουν οι καμπίνες των ασανσέρ, όπου βέβαια αυτό είναι εφικτό να γίνει.

Στα ίδια προβλήματα ανήκει και το μεγάλο πρόβλημα της απροσπέλαστης κατοικίας. Θα πρέπει να υπάρξει πρόβλεψη μέσα στα προγράμματα του οργανισμού εργατικής κατοικίας, της Λαϊκής Στέγης για κατασκευή κατοικιών που να εξυπηρετούν τα άτομα με κινητικά προβλήματα. Όσο για τα νέα κτίρια να κατασκευάζονται με προσπελάσιμες εισόδους.

Θα πρέπει να γίνουν παρεμβάσεις στα μέσα μαζικής μεταφοράς ώστε να είναι προσπελάσιμα και για τα άτομα με ειδικές ανάγκες.

Αν λοιπόν γίνει, και δοθούν άμεσα λύσεις στα παραπάνω προβλήματα, τότε αυτόματα ελαχιστοποιούμε και την κοινωνική πλευρά του προβλήματος.

Γιατί αν σήμερα υπάρχουν άτομα με κινητικά προβλήματα, κλεισμένα στα σπίτια τους, αμόρφωτα -άνεργα, δεν είναι γιατί δεν τους δέχεται ο συνάνθρωπός τους, αλλά γιατί δεν τους δίνει τη δυνατότητα το απροσπέλαστο σχολείο να μορφωθούν, η απροσπέλαστη αγορά εργασία να εργαστούν, οι πολιτιστικοί χώροι να μάθουν και να δούν, οι αθλητικοί χώροι να αθληθούν.

Όταν δοθούν τέτοιες λύσεις, τα παραπάνω άτομα, θα

μπούν στη ζωή θα ενεργοποιηθούν και θα επιβάλουν την ύπαρξή τους σαν ισότιμα μέλη της κοινωνίας μας.

(Τα στοιχεία ,όσον αφορά την προσπέλαση των ατόμων με ειδικές ανάγκες συλλέκθηκαν προφορικά μετά από συνέντευξη που πραγματοποιήθηκε με τον κ.ο Γράφα Γ. Ψυχολόγο στο ΕΙΑΑ τον Μάϊο 1990).

Ρόλος Κοινωνικού Λειτουργού στα Γραφεία Επαγγελματικής Αποκατάστασης Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες του Ο.Α.Ε.Δ.

Η αναπηρία αποτελεί κοινωνικό πρόβλημα γιατί το ανάπηρο άτομο χρειάζεται ορισμένες ειδικές προσαρμογές γιά να λειτουργήσει και να βρεί τη θέση του στο κοινωνικό σύνολο σαν ολοκληρωμένο άτομο.

Η αναπηρία στέκεται εμπόδιο στην ανάπτυξη, στην επαγγελματική αποκατάσταση και σε άλλους τομείς της ζωής. Οι στάσεις που σχηματίζει ο ανάπηρος απέναντι στην αναπηρία του αποτελούν τον πιο σημαντικό παράγοντα. Αν είναι ρεαλιστικές και θετικές, οι ικανότητες του ανάπηρου αξιοποιούνται.

Στόχος της κοινωνικής εργασίας είναι η ελάττωση των συνεπειών της αναπηρίας, ψυχολογικών και κοινωνικών . Επιδιώκει την αναπλήρωση των ευκαιριών, των οποίων στερείται το ανάπηρο άτομο λόγω της αναπηρίας του με άλλες, προσιτές σ'αυτό.

Καταπολεμάει , ότι τρέφει τα συναισθήματα μειονεξίας και δημιουργεί τις προϋποθέσεις για ευνοϊκές προοπτικές στο μέλλον .

Συγκεκριμένα ο Κοινωνικός λειτουργός στα πλαίσια

του γραφείου εργασίας αναπήρων εργάζεται ως εξής:

- Γνωριμία με το άτομο με ειδικές ανάγκες, μέσα από τη συμπλήρωση κοινωνικού ιστορικού (αξιολόγηση της προσωπικότητάς του, οικογενειακή κατάσταση οικονομική κατάσταση, αναπηρία)
- Παρέμβαση στη ζωή του αναπήρου με στόχο τη βελτίωση των συνθηκών αντιμετώπισης της αναπηρίας και τη βελτίωση των σχέσεών του, με το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο, καθώς και
- Συνεργασία με το οικογενειακό περιβάλλον του ατόμου έτσι ώστε αυτό να δεχτεί την αναπηρία του και να το βοηθήσει να προσαρμοστεί στο χώρο. Η δικαιολογία που αρκετά συχνά διατυπώνεται α' το οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον - ότι όλες οι προσπάθειες είναι μάταιες αφού τίποτα δεν μπορεί να γίνει με τα άτομα που παρουσιάζουν ειδικές ανάγκες εκτός από την εκλογίκευση - τίποτε δεν μπορεί να γίνει, άρα απαλλάσομαι από την ευθύνη - δηλώνει ότι τίποτε ουσιαστικό δεν έγινε όσον αφορά την εξακρίβωση των δυνατοτήτων που παρουσιάζει ένα άτομο με ειδικές ανάγκες. Γιατί όλοι πρέπει να ξέρουμε ότι στα άτομα αυτά υπάρχει ένα δυναμικό που με κατάλληλη αξιοποίηση του το άτομο μπορεί ν' αναπτύξει την προσωπικότητά του είτε σε προστατευόμενο πλαίσιο είτε όχι. Αυτό είναι σημαντικό επίτευγμα από το να παραμένει σε παθητικότητα απόλυτα εξαρτημένο από την οικογένεια ή την κοινωνία.
- Συνεργασία με τις πηγές της κοινότητας για να βρεθούν τρόποι και λύσεις σε υπάρχοντα προβλήματα καθώς και παραπομπές σε άλλες υπηρεσίες για να ωφεληθεί το άτομο από την προσφορά τους.
- Ενημέρωση των εργοδοτών για το συγκεκριμένο πρόγραμμα του ΟΑΕΔ και συνεργασία μαζί τους έτσι ώστε να καταλάβουν

τις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες των ατόμων αυτών και να τα αντιμετωπίζουν σαν ικανά άτομα που μπορούν να εργαστούν και να συνεισφέρουν στη κοινωνία.

-Σημαντική είναι η σύζευξη προσφοράς και ζήτησης που γίνεται από τον κοινωνικό λειτουργό ο οποίος αφού σχηματίζει μια ολοκληρωμένη εικόνα για το άτομο το τοποθετεί στη κατάλληλη θέση έτσι που να ταιριάζει στο χαρακτήρα και στις ικανότητές του. Το ταίριασμα αυτό ατόμου και εργασία έχει το πλεονέκτημα ότι βοηθάει το άτομο να αποδίδει καλύτερα και να παραμένει σ'αυτή.

-Σημαντική είναι εξίσου από μέρους του Κ.Α. η ενθάρυνση συμπεριφοράς και στάσης προς τα άτομα με ειδικές ανάγκες που να εξασφαλίζει την παραδοχή, την αξιοπρέπεια, την αναγνώριση της προσωπικότητάς τους και να προωθεί την κατάκτηση της αυτονομίας τους, έτσι ώστε με την παραδοχή των ικανοτήτων του το άτομο να μπορέσει να σταθεί και να πιστέψει στις ικανότητές του.

-Μετά την τοποθέτηση των ατόμων σε εκπαίδευση και σε εργασία, έρχεται σε επαφή με τους εργοδότες και παρακολουθεί την πορεία εργασίας των εργαζομένων ώστε να παρέμβει αν προκύψει πρόβλημα, σ'αυτή.

-Συμμετέχει σε επιτροπές στις οποίες συζητούνται θέματα για άτομα με ειδικές ανάγκες και παίρνει μέρος κάνοντας κάποιες προτάσεις.

-Παρεμβαίνει προτείνοντας εργονομικές διευθετήσεις στο χώρο δουλειάς των εργαζομένων ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Δ' ΜΕΡΟΣ

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΑΤΟΜΩΝ

ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Επαγγελματική Κατάρτιση

Επαγγελματική κατάρτιση είναι ένα είδος εκπαίδευσης κατά το οποίο παρέχονται επαγγελματικές δεξιότητες μέσα από μία παιδαγωγική διαδικασία και ένα κατάλληλο πρόγραμμα σε άτομα που θέλουν να μάθουν ένα επάγγελμα (Κοτζόπουλος, 1987).

Στόχος της επαγγελματικής κατάρτισης ήταν και είναι η δημιουργία χρήσιμου εργατικού δυναμικού, προσαρμοσμένου στις ανάγκες της αγοράς εργασίας και του ευρύτερου κοινωνικού χώρου,

Ένας άλλος στόχος επίσης, είναι κι η αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου του ατόμου, ώστε τα άτομα αυτά να συμμετέχουν ενεργά στην κοινωνική ζωή. Τελευταίος και μακροπρόθεσμος στόχος είναι η ένταξη και ενσωμάτωση του ατόμου στο κοινωνικό σύνολο, μέσω της δουλειάς που θα του προσφερθεί αφού έχει καταρτισθεί επαγγελματικά.

Νεότερη είναι η ειδική επαγγελματική κατάρτιση. Με τον όρο αυτό εννοούμε το να δωθούν τεχνικά στοιχεία σ' ένα άτομο με ειδικές ανάγκες.

Ένα πρόγραμμα επαγγελματικής κατάρτισης έχει κάποιες βασικές αρχές .

-Το άτομο συνεργάζεται με άλλα άτομα στο χώρο της δουλειάς του κι' αυτό είναι πολύ σημαντικό, γιά ν' αποδώσει όσο το δυνατόν καλύτερα στην εργασία που θα κατευθυνθεί αργότερα.

-Η κατανόηση των εντολών που δίνονται απ' τον εκπαιδευτή και η δυνατότητα εφαρμογής τους .Η μή κατανόηση της εντολής μπορεί να δώσει τα αντίθετα αποτελέσματα, με επακόλουθο την απογοήτευση του ατόμου, ακόμη και την αποτυχία του προγράμματος.

-Τα άτομα με ειδικές ανάγκες πρέπει να εκπαιδεύονται κάτω απ' τις ίδιες συνθήκες με τους υγιείς.

-Ειδικές συνθήκες εκπαίδευσης θα πρέπει να υπάρχουν μόνο για άτομα που δεν μπορούν λόγω της αναπηρίας τους να εκπαιδευτούν σε συνήθεις εκπαιδευτικές μονάδες.

-Η εκπαίδευση πρέπει να συνεχιστεί έως ότου το άτομο αποκτήσει την ειδικότητα που θέλει ώστε να μπορέσει να εργαστεί.

Σύμφωνα με τον Κεσανόπουλο (1987) στα προγράμματα εκπαίδευσης πρέπει να προσεχθούν ορισμένα στοιχεία. Όταν το άτομο με ειδικές ανάγκες αρχίζει την εκπαίδευσή του εμφανίζεται μία ιδανική εικόνα των εκπαιδευομένων. Στο εργαστήριο όπου το άτομο καταρτίζεται, του συγχωρούνται οι ατέλειές του, οι πάντες είναι ευγενικοί μαζί του. Όταν όμως τελειώσει η εκπαίδευση μ' αυτά τα κριτήρια και το άτομο βγαίνει να δουλέψει στον εργοδότη πολλές φορές συναντάει διαφορετικές καταστάσεις, με αποτέλεσμα να αντιμετωπίζει δυσκολίες. Γι' αυτό στα κέντρα εκπαίδευσης πρέπει να υπάρχει επαφή με τον πραγματικό χώρο δουλειάς.

Ένα κέντρο επαγγελματικής κατάρτισης πρέπει να έχει δύο βαθμίδες. Η πρώτη βαθμίδα να είναι μία εισαγωγή στην επαγγελματική εκπαίδευση και η δεύτερη, η προετοιμασία για εργασία (Κεσανόπουλος, 1987).

Η εκπαίδευση είναι απαραίτητο να ανταποκρίνεται στις

απαιτήσεις αγοράς εργασίας και τα επαγγέλματα που θα επιλέγονται να είναι τέτοια που ν' ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της αγοράς . Οι εκπαιδευτές με τις γνώσεις τους και με κάποια ευαισθησία που θα πρέπει να τους διακρίνει θα βοηθήσουν το άτομο στο να συνεισφέρει στην κοινωνία.

Επαγγελματική κατάρτιση στην Ελλάδα άρχισε να εφαρμόζεται από τον ΟΑΕΔ το 1969 και τα προγράμματα του ήταν αρχικά, μεταφράσεις γαλλικών προγραμμάτων τα οποία και δίδαν Γάλλοι εμπειρογνώμονες.

Αυτή ακριβώς την εποχή άρχισε να λειτουργεί το κέντρο επαγγελματικής κατάρτισης στο Μοσχάτο στο οποίο γίνονταν και επιμόρφωση των υποψήφιων εκπαιδευτών. Σχεδόν 20 χρόνια αργότερα το είδος αυτό της εκπαίδευσης καθιερώθηκε πανελλαδικά μέσα από τη λειτουργία των 34 κέντρων του ΟΑΕΔ.

Όμως μέχρι το 1982 το είδος αυτό της εκπαίδευσης, δεν είχε χρησιμοποιηθεί για την κοινωνική ένταξη και την επαγγελματική αποκατάσταση των ατόμων με ειδικές ανάγκες γιατί το ενδιαφέρον της πολιτείας περιοριζόταν σε τελείως προνοιακά πλαίσια σ' αυτόν τον τομέα.

Το 1982 αρχίζει από τον ΟΑΕΔ κάποια κίνηση ευαισθητοποίησης του κοινού, όσον αφορά την επαγγελματική κατάρτιση των ατόμων αυτών . Άρχισαν να χρηματοδοτούνται προγράμματα που είχαν σαν στόχο την επαγγελματική κατάρτιση και αποκατάσταση καθώς και την κοινωνική ένταξη των ατόμων αυτών σε φορείς όπως Αιγινήτειο νοσοκομείο, κέντρα ψυχικής υγείας , ΕΙΑΑ.

Στη συνέχεια όμως δημιουργήθηκαν πολλά προβλήματα όπως ,1)η έλλειψη γνώσης της φιλοσοφίας της επαγγελματικής εκπαίδευσης και της οργάνωσης των εργαστηρίων από την

πλευρά των ιδρυμάτων που εφαρμόζαν το πρόγραμμα ,2) η αγορά και τοποθέτηση κατάλληλου εξοπλισμού των εργαστηρίων της,3) η επιλογή των ειδικοτήτων που μπορούν να απορροφηθούν στην αγορά εργασίας, 4) η εύρεση κατάλληλων χώρων για τη στέγαση των προγραμμάτων, και 5) η πρόσληψη κατάλληλου τεχνικού εκπαιδευτικού προσωπικού με εξειδικευμένες γνώσεις για την διδασκαλία και πρακτική των ατόμων αυτών.

Ο ΟΑΕΔ προκειμένου να εξαλείψει αυτές τις δυσκολίες τοποθέτησε ελεγκτές συμβούλους οι οποίοι συνεργάζονται με τους υπευθύνους των προγραμμάτων για την καλύτερη και αποδοτικότερη λειτουργία τους.

Το μεγαλύτερο βήμα που πραγματοποίησε ο ΟΑΕΔ ήταν η ίδρυση των υπηρεσιών επαγγελματικής αποκατάστασης ατόμων με ειδικές ανάγκες. Βασικός τους στόχος είναι:

-Η συνεργασία με τα ιδρύματα που εφαρμόζαν προγράμματα για την ποιοτική αναβάθμιση της κατάρτισης που παρέχουν.

-Η ανάπτυξη σχολών επαγγελματικής κατάρτισης για άτομα με αναπηρία, που θα λειτουργούν μέσα στα πλαίσια του ΟΑΕΔ και θα υποστηρίζονται από ειδικούς φορείς που έχουν γνώσεις πάνω σ'αυτά τα άτομα, σε πανελλαδική κλίμακα.

Στο παράρτημα Δ, στον πίνακα 17 εικονίζονται παραστατικά οι καταρτιζόμενοι κατά έτος, στις σχολές που επιχορηγεί και με τις οποίες συνεργάζεται ο ΟΑΕΔ από το 1984 μέχρι το 1988. Πολύ θετικό είναι το γεγονός της βαθμιαίας και σημαντικής αύξησης, του αριθμού των εκπαιδευομένων .

Στο παράρτημα Δ', στον πίνακα 18 καταγράφονται όλοι οι φορείς ή τα ιδρύματα επαγγελματικής κατάρτισης ατόμων με ειδικές ανάγκες που είναι εποχορηγούμενα από τον ΟΑΕΔ καθώς επίσης οι ειδικότητες στις οποίες απασχολούνται,

οι παθήσεις των ατόμων και ο αριθμός τους.

Συνολικά το τελευταίο έτος εκπαιδεύονται 670 άτομα .Από αυτά τα 469 είναι άντρες και τα 201 γυναίκες. Τα 258 είναι ηλικίας 25 ετών και άνω και τα 412 είναι 25 και κάτω.

Το συνολικό ποσό με το οποίο ο ΟΑΕΔ επιχορηγεί τα ιδρύματα είναι περίπου 800.000.000 δραχμές το χρόνο και τα κριτήρια για το ποσό επιδότησης είναι αντικειμενικά.

Επαγγελματική Κατάρτιση Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες μέσα απ' τα Προγράμματα του ΕΙΑΑ

Το Εθνικό Ίδρυμα Αποκατάστασης Αναπήρων (Ε.Ι.Α.Α.) καταρτίζει επαγγελματικά άτομα με ειδικές ανάγκες.

Περιλαμβάνει:1)σχολές εκπαίδευσης , 2)σχολές κατάρτισης.

Οι σχολές του ΕΙΑΑ λειτουργούν σε συνεργασία με τον ΟΑΕΔ ,ο οποίος επιδοτεί τους καταρτιζόμενους με 1.300 δραχ. την ημέρα.

Τα άτομα που θέλουν να καταρτισθούν στις σχολές του ΕΙΑΑ πρέπει πρώτα να είναι γραμμένοι στα μητρώα ατόμων με ειδικές ανάγκες ,και από εκεί γίνεται η παραπομπή στο ΕΙΑΑ.

Στις σχολές της εκπαίδευσης οι ειδικότητες είναι οι εξής :ωρολογοποιών, ραδιοφωνίας, τηλεδρασης, γραφικών τεχνών, σχεδιαστών. Η εκπαίδευση διαρκεί 3 χρόνια. Λειτουργεί οικοτροφείο για παιδιά από την επαρχία.

Οι ειδικότητες στις σχολές κατάρτισης είναι: ξυλουργών ,πλεκτικής ,υποδηματοποιίας, ορθοπεδικών κατασκευών, τμήμα ηλεκτρονικών υπολογιστών και η κατάρτιση διαρκεί

1 χρόνο.

Αφού τα άτομα τελειώσουν την ειδικότητά τους και στις δύο σχολές, επανεγγράφονται στο γραφείο αποκατάστασης του ΟΑΕΔ σαν άνεργοι ειδικευμένοι από όπου μπορούν να τοποθετηθούν σε εργασία.

Στο ΕΙΑΑ φοιτούν άτομα με κάθε είδους αναπηρία αλλά όχι με νοητικό ή ψυχιατρικό πρόβλημα.

Κέντρο Επαγγελματικής Προεργασίας και Κατάρτισης σε Συνεργασία με τον Ο.Α.Ε.Δ.

Ανήκει στο δίκτυο υπηρεσιών εξωνοσοκομειακής περίθαλψης του Αιγινήτειου Νοσοκομείου και έχει σα σκοπό την εργασιακή αποκατάσταση των ατόμων με ψυχικές διαταραχές. Το πρόγραμμα χρηματοδοτείται από τον οργανισμό Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού.

Η επιστημονική ομάδα του Κ.Ε.Π. θέτει για τα άτομα μέλη τους εξής στόχους επαγγελματικής αποκατάστασης: προσαρμογή των στόχων των μελών στα πλαίσια της πραγματικότητας, ανάπτυξη της προσωπικής αυτονομίας, εργασιακή κινητοποίηση και επαγγελματική προεργασία. Το άτομο - μέλος μετέχει και προσαρμόζεται σταδιακά στις εργασιακές συνθήκες μέσα από μικρές ομάδες εργασίας που τον βοηθούν και στη καλλιέργεια θετικότερης αποδοχής του εαυτού του.

Το πρόγραμμα επαγγελματικής προεργασίας διαρκεί 3 μήνες. Συμμετέχουν άτομα ηλικίας 15-40 ετών. Απαραίτητη προϋπόθεση για να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα είναι η εγγραφή τους στο γραφείο αποκατάστασης ψυχασθενών.

Κατά τη διάρκεια λειτουργίας του προγράμματος τα μέλη επιδοτούνται με 800 δρχ. ημερησίως από τον ΟΑΕΔ .Το πρόγραμμα του ΚΕΠ χωρίζεται σε 3 φάσεις εργασίας στη διάρκεια των οποίων τα μέλη προσαρμόζονται σε συνθήκες εργασίες που σταδιακά μεταβάλλονται και δυσκολεύουν.

Προσπάθεια τοποθέτησης σε θέση εργασίας γίνεται μέσω του γραφείου του ΟΑΕΔ για τα μέλη που παρακολούθησαν το πρόγραμμα κι έχει αξιολογηθεί η ικανότητά τους για σωστή εργασιακή ένταξη.

Εργαστήρια Επαγγελματικής Κατάρτισης

Ανήκουν κι αυτοί στις υπηρεσίες του Αιγινητίου Νοσοκομείου κι αποτελούν το δεύτερο στάδιο της επαγγελματικής αποκατάστασης .Προτείνονται σε ασθενείς που δεν έχουν αναπτύξει αρκετά τη δυνατότητα προσαρμογής στις εργασιακές συνθήκες.

Πρόκειται για χώρους με ειδικά διαμορφωμένες συνθήκες δουλειάς σε επίπεδο ρυθμού και ανθρώπινων σχέσεων .Η εκπαίδευση των μελών διαρκεί 1 χρόνο και γίνεται στους εξής τομείς: ξυλογλυπτικής, βιβλιοδεσίας, δέρματος, κοπτικής-ραπτικής και κατασκευών. Τα μέλη επιδοτούνται με 1.000 δρχ. ημερησίως από τον ΟΑΕΔ.

Μονάδα Συνεργασίας Βιοτεχνικής Παραγωγής

Στο πρόγραμμα αυτό συμμετέχουν τα άτομα που δεν έχουν

δραστηριοποιηθεί σε ικανοποιητικό επίπεδο λειτουργικότητας. Ακόμη λειτουργούν τα εξής τμήματα: βιβλιοδεσίας, δακτυλογράφησης, δέρματος και κατασκευών. Το καθένα από τα μέλη αμοιβεται ανάλογα με τη ποσότητα αυτών που παράγει.

Επαγγελματική Κατάρτιση Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες Σύμφωνα με Πρόγραμμα που Εφαρμόζει ο Εθνικός Οργανισμός Πρόνοιας (Ε.Ο.Π.)

Ο Ε.Ο.Π. εφαρμόζει πρόγραμμα κατάρτισης παιδιών ηλικίας 16-25 ετών με νοητική καθυστέρηση. Το πρόγραμμα είναι επιδοτούμενο από την Ε.Ο.Κ. Στόχοι του προγράμματος είναι:

- η κοινωνικοποίηση και η ένταξη των ατόμων αυτών στο κοινωνικό σύνολο.
- η εκπαίδευση και η εξειδίκευση των ατόμων σε κάποια τέχνη.
- η επαγγελματική τους αποκατάσταση

Οι ειδικότητες στις οποίες εκπαιδεύονται είναι καλαθοπλεκτική, ύφαντική, κηπουρική και στο συγκεκριμένο πρόγραμμα συμμετέχουν 20 παιδιά.

Ακολουθούν σε πίνακες, τα ιδρύματα ανά νομούς, οι αναπήρες που καλύπτουν και τα προγράμματα που εφαρμόζουν και επιδοτούνται από το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας.

Τα στοιχεία συλλέχτηκαν τον Μάιο 1990 μετά από συνέντευξη με την κα Ντεγκίνη Κ. Κοινωνική Λειτουργό της διεύθυνσης Κοινωνικής Εργασίας του Υπουργείου Υγείας Πρόνοιας.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ
ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΥΓΕΙΑΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΝΟΜΟΣ	ΙΔΡΥΜΑ	ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ
ΑΤΤΙΚΗΣ	ΕΛΕΠΑΠ	κινητικά ανάπηροι	Βοηθοί οικιακών εργασιών Βοηθοί γραφείου
ΑΤΤΙΚΗΣ	Οργανισμός προστασίας και εκπαίδευσης νοητικά υστερούντων	νοητικά υστερούντα	Βιβλιοδεσία, κοπτική-ραπτική, υφαντική, αγγειοπλαστική, χειροτεχ- νία, ελαιοχρωματιστά, πλυντήρια.
ΑΤΤΙΚΗΣ	Ε.Γ.Ν.Υ.	νοητικά υστερούντα	Κοπτική-ραπτική, υφαντική, κε- ραμική, πλεκτική, γ. χειρο- τεχνία, κηπουρική.
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	ΗΛΙΟΣ	τυφλοί	Υφαντική, τηλεφωνητά, αγ- γειοπλάστες

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ
ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΥΓΕΙΑΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΝΟΜΟΣ	ΙΔΡΥΜΑ	ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ
ΚΑΒΑΛΑΣ	ΑΓ.ΜΑΡΙΝΑ	Νοητικά υστερόντα	Κηροπλαστική-ζωγραφική, πηλός, χειροτεχνία -χαλκογραφία, δερματοουργία, ξυλοκατασκευές.Κηπουρική, ανθοκομική, γεωργικές εργασίες.
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	Υ.Κ.Β.Ε.	Νοητικά υστερόντα	Υφαντική-γαζωτική, ζωγραφικές τέχνες, κεραμική, κηπουρική, ανθοκομική, ελαιοχρωματιστών, σιδηρουργική, κηροπλαστική, βοηθοί μαγειρού, ξυλουργοί, λουστραδόροι.
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	ΚΕΝΤΡΟ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	Νοητικά υστερόντα	Οικοκυρικής (κοπτική -ραπτική-μαγειρική-καθαριστές-τραπεζοκόμοι), αγγειοπλαστική, επεξεργασία ξύλου.
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	ΕΤΑΙΡΙΑ ΣΠΑΣΤΙΚΩΝ Β.ΕΛΛΑΔΟΣ		Υφαντική, Γεν, χειροτεχνίας, Ηλεκτρονικής, Αγγειοπλαστικής.
ΞΑΝΘΗΣ	Υ.Κ.Β.Ε.	Νοητικά υστερόντα	Κηροπλαστική, οικόπεχνηκή, επεξεργασία ξύλου.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ
ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΥΓΕΙΑΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΝΟΜΟΣ	ΙΔΡΥΜΑ	ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ
ΑΧΑΪΑΣ	Ε.Ι.Α.Α.	κινητικές αναπηρίες ελαφρές νοητικές ανα- πηρίες	κοπτική -ραπτική, πλεκτική, οδον- τοτεχνία, αγγειοπλαστική.
ΑΧΑΪΑΣ	ΜΕΡΙΜΝΑ	νοητικά υστερόντα	ξυλουργική, κεραμική, κοπι- κή- ραπτική, κηπουρική, πλυντή- ρια, στεγνωτήρια.
ΑΤΤΙΚΗΣ	Εστία Ειδικής Επαγγελματικής Αγωγής	νοητικά υστερόντα	ραπτική, μεταξοτυπία, βιομηχα- νική, βιοταχνική εργασία.
ΑΤΤΙΚΗΣ	Κ.Α.Σ.Π.	κινητικά ανάπηροι	χειρισμός Η/Υ.
ΑΤΤΙΚΗΣ	Φόρος τυφλών	τυφλότητα	τηλεφωνητές, επισκευή και συναρμολόγηση ηλεκτρικών συσκευών

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ
ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΥΓΕΙΑΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΝΟΜΟΣ	ΙΔΡΥΜΑ	ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ
ΑΤΤΙΚΗΣ	Ε.Ι.Α.Α.	κινητικά ανάπηροι και ελαφριές νοητικές αναπηρίες	τεχνικό σχέδιο, ραδιοτεχνία, ηλεκτρονική, ωρολογιοποιία - τυπογραφείο, οδοντοτεχνική, κοπτική, ραπτική, εργαλειομηχανές, οδήγηση
ΑΤΤΙΚΗΣ	Ε.Ι.Α.Α.	κινητικά ανάπηροι	τεχνικό σχέδιο, ραδιοτεχνία, ηλεκτρονική, ωρολογιοποιία, τυπογραφείο, οδοντοτεχνική, κοπτική- ραπτική, εργαλειομηχανές, οδήγηση
ΑΤΤΙΚΗΣ	ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ	νοητικά υστερούντα	πλεκτήρια, μεταξοτυπία, φυτοτεχνία υφαντήριο, βιοτεχνική εργασία
ΑΤΤΙΚΗΣ	ΠΑΜΜΑΚΑΡΙΣΤΟΣ	νοητικά υστερούντα	κεραμική, ταπητουργία, πλεκτική, ραπτική, υφαντική, γενική χειροτεχνία, ανθοκομική, μαγειρική
ΠΙΕΡΙΑΣ	ΜΕΡΙΜΝΑ	νοητικά υστερούντα κινητικά ανάπηροι	χειροτεχνία, μικροκατασκευές, υφαντική, διοικητική μέριμνα, μεταλλοτεχνική, γεωτεχνική

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ
 ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΥΓΕΙΑΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΝΟΜΟΣ	ΙΔΡΥΜΑ	ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ
ΑΤΤΙΚΗΣ	Κ.Ψ.Υ.	κωφάλαλοι	Προγραμματιστές Η/Υ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΑΓ.ΣΠΥΡΙΔΩΝ	νοητικά υστερούντα	Δερματοουργία , υφαντική , αγ- γειοπλαστική , κτηνοτροφία
ΑΤΤΙΚΗΣ	Κ.Ψ.Υ.	Αυτιστικά	κεραμική , υφαντική , βιβλιο- δεσία , Η/Υ.

ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ

Αρχές Απασχόλησης Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες

Όταν τα άτομα με ειδικές ανάγκες δεν είναι σε θέση να εργασθούν στην ελεύθερη αγορά εργασίας, αλλά είναι σε θέση να αποδώσουν εργασία, θα πρέπει να τους δίνεται η δυνατότητα να εργάζονται στα προστατευόμενα εργαστήρια.

Η εργασία σ' αυτά τα εργαστήρια, δίνει στα άτομα με ειδικές ανάγκες τη δυνατότητα να ανεξαρτοποιηθούν, την ευκαιρία να λύσουν μόνοι το οικονομικό τους πρόβλημα και να αποκτήσουν αυτοπεποίθηση. Βασικά όμως η προσπάθεια για εργασία θα πρέπει να στρέφεται στην ελεύθερη αγορά. Μόνο στις περιπτώσεις όπου δεν είναι δυνατόν αυτό, θα πρέπει να στρέφεται στα προστατευμένα εργαστήρια.

Στα προστατευμένα εργαστήρια θα εργάζονται άτομα με αναπηρία μέχρι 60%. Για αναπηρίες πάνω από αυτό το ποσοστό μιλάμε για απασχολησιοθεραπεία.

Τα άτομα που δουλεύουν σε αυτά τα εργαστήρια θα πρέπει να αμοιβονται. Η αμοιβή τους πρέπει να είναι ανάλογη και τέτοια που να ανταποκρίνεται προς το βασικό ημερομίσθιο ενός εργάτη.

Αυτό δημιουργεί ορισμένους κινδύνους. Το άτομο που εργάζεται υπό ευνοϊκές συνθήκες, αμοιβεται και έχει και τη σχετική ασφάλεια, πιθανόν να μην επιδιώξει να ενταχθεί στην ελεύθερη αγορά εργασίας. Έτσι θα πρέπει να παρθούν τα ανάλογα μέτρα.

Παραγωγικά Εργαστήρια για Άτομα με Ειδικές Ανάγκες

Σύμφωνα με τον Πρωτοπαπά (1988) αυτό το είδος της εργασίας (προστατευμένα εργαστήρια) διαφοροποιείται από χώρα σε χώρα και εξαρτάται : από τη στάση του κράτους απέναντι στα άτομα με ειδικές ανάγκες, από το επίπεδο ανεργίας της χώρας, από την οικονομική και κοινωνική κατάσταση της χώρας, από τη πυκνότητα του πληθυσμού ,και τα μέσα επικοινωνίας.

Η βασική επιδίωξη αυτού του είδους της απασχόλησης είναι η εξασφάλιση - κάτω από ιατρική και τεχνική επίβλεψη - της πιθανότητας εκτέλεσης μιάς χρήσιμης και προσοδοφόρας εργασίας κάτω από τις απαραίτητες συνθήκες για μια προσωρινή μεταβατική ή σταθερή απασχόληση.

Εκείνα που απολαμβάνουν, αυτής της ευκαιρίας είναι πρόσωπα εργάσιμης ηλικίας και κάποιων ικανοτήτων για δουλειά και που σαν αποτέλεσμα της σωματικής ή ψυχικής αναπηρίας τους, δεν μπορούν να εξασφαλίσουν εργασία στην ελεύθερη αγορά.

Καθήκον των προστατευομένων εργαστηρίων είναι να προσφέρουν απασχόληση σε σοβαρά ανάπηρα άτομα και ταυτόχρονα να συμβάλουν στη βελτίωση της σωματικής και ψυχικής τους κατάστασης. Οι συνθήκες εργασίας στα εργαστήρια είναι ιδιαίτερα φροντισμένες και προσφέρουν ασφάλεια και ελεύθερη διακίνηση ,χωρίς εμπόδια, σ'αυτούς που χρησιμοποιούν αναπηρικά αμάξια.

Τα εργαστήρια αυτά προσφέρουν ταυτόχρονα κατάρτιση και μεταβατική ή σταθερή απασχόληση .Η σταθερή απασχόληση προσφέρεται σε αυτούς που έχουν φτάσει σ'ένα ικανοποι-

ητικό επίπεδο κατάρτισης που μπορούν αργότερα να μεταπηδήσουν σ'ένα πιο υψηλό στάδιο της παραγωγικής απασχόλησης μέσα ή έξω από το εργαστήριο.

Σ'όλο τον ευρωπαϊκό χώρο καταβάλλεται προσπάθεια για την οργάνωση συνεταιρισμών στην ύπαιθρο, για την καλλιέργεια λουλουδιών, τη συντήρηση θερμοκηπίων, κηπευτικά -καλλωπιστικά φυτά, την εκτροφή ζώων και ψαριών.

Τέτοιοι συνεταιρισμοί ευνοούνται ιδιαίτερα για άτομα που αντιμετωπίζουν ψυχολογικά προβλήματα. Ζωντανό παράδειγμα στην Άμφισσα όπου οργανώθηκε με επιτυχία παρόμοιο πρόγραμμα από την εταιρεία κοινωνικής ψυχιατρικής υγείας, με τη συνεργασία του Ο.Α.Ε.Δ. εκπαιδεύτηκαν και αποκαταστάθηκαν σε γεωργικές ασχολίες της περιοχής 17 άτομα με ψυχολογικά προβλήματα.

Τα εργαστήρια προστατευόμενης εργασίας ,μπορούν να οργανωθούν:(Πρωτοπαππά 1988)

I)Σ'ένα επιλεγμένο εργαστήριο που βρίσκεται ήδη σε ένα από τα υπάρχοντα ιδρύματα. II)Μέσα σε μία επιλεγμένη ομάδα εργασιοθεραπείας που λειτουργεί σ'ένα ιατρικό ίδρυμα. III) Στην εξ αρχής εγκαθίδρυση ενός τέτοιου εργαστηρίου.

Πριν όμως αποφασισθεί η ίδρυση ενός τέτοιου παραγωγικού εργαστηρίου θα πρέπει να υπάρχουν οι πιο κάτω προϋποθέσεις.

-Διαρκής ζήτηση για το παραγόμενο προϊόν.

-Το παραγόμενο προϊόν πρέπει να είναι υψηλής ποιότητας και να είναι συναγωνίσιμο.

-Το εργαστήριο πρέπει να έχει αρκετά οικονομικά μέσα για να καλύπτει τα αναπτυξιακά και άλλα έξοδα, μέχρι να είναι σε θέση να επιβιώσει .

-Υπαρξη κατάλληλου διευθυντικού και τεχνικού προσωπικού για τη σωστή οργάνωση της παραγωγής και τη διάθεσή της.

-Παρουσία κατάλληλων συγκοινωνιακών διευκολύνσεων γύρω από τα εργαστήρια.

Η μοναδικότητα των παραγωγικών εργαστηρίων βρίσκεται στο γεγονός πως μπορούν ταυτόχρονα να προσφέρουν επαγγελματική κατάρτιση, απόκτηση πείρας ,και απασχόληση -παραγωγή επιλεγμένων αγαθών.

Η σύσταση αρ. 49 για την Επαγγελματική αποκατάσταση ατόμων με ειδικές ανάγκες του διεθνούς γραφείου εργασίας. Καθορίζει με πολύ καθαρό τρόπο το ρόλο των εργαστηρίων αυτών . "Τα προστατευόμενα εργαστήρια, πρέπει να παρέχουν κάτω από αποτελεσματική ιατρική και επαγγελματική επίβλεψη, όχι μόνο χρήσιμη και αμοιβώμενη απασχόληση, μα και ευκαιρίες για επαγγελματική προσαρμογή και ανέλιξη συμπεριλαμβανομένης εκεί που είναι δυνατόν τη μεταπήδηση σε απασχόληση στην ελεύθερη αγορά". (Αντώνης Πρωτοπαπός. " Η δημιουργία επιπρόσθετων ευκαιριών απασχόλησης για τα άτομα με ειδικές ανάγκες " Β΄ έκδοση Αθήνα ,1988).

Το υπουργείο Υγείας Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, λειτουργεί τέτοιες μονάδες εργαστηρίων στο Ε.Ι.Α.Α. στους Αγίους Αναργύρους , στους Αμπελόκηπους , Σκαρμαγκά, στο Αιγινήτειο και στο κέντρο Κοινοτικής ψυχικής υγείνης Βύρωνα-Καισαριανής. Ο Ο.Α.Ε.Δ. ,έχει θεσει τις βάσεις για να ξεκινήσει ένα τέτοιο εργαστήριο στη Λακκιά, δίπλα στη Θεσσαλονίκη.

Για πολλά άτομα με ειδικές ανάγκες - ιδιαίτερα για τα διανοητικά καθυστερημένα - η ευκαιρία για κερδοφόρα απασχόληση , που προσφέρουν τα διάφορα συστήματα των προστατευομένων εργαστηρίων, έχει τεράστια σημασία .Επίσης τους προσφέρουν τη βασική ,ίσως και μοναδική επαφή με την κοινωνία.

Ωστόσο η λειτουργία των εργαστηρίων αυτών αντιμετωπί-

ζει δύο σοβαρά μειονεκτήματα.

-Συγκεντρώνουν τη δραστηριότητά τους, σε μία παραγωγή χαμηλής και ξεπερασμένης τεχνολογίας, και - η αγορά των προϊόντων που παράγονται είναι ασταθής και απροσδιόριστη.

Η σύγχρονη αντίληψη, κερδίζει συνεχώς έδαφος πως τα εργαστήρια αυτά, μπορούν να οργανωθούν και να αναπτυχθούν πάνω σε παραγωγική βάση και πως με σωστή διαχείριση στην επιλογή του προϊόντος μπορούν να γίνουν αυτοδύναμα προσφέροντας έτσι αμοιβόμενη απασχόληση για πολλά άτομα με ειδικές ανάγκες.

Θα αναφερθούν τα σημεία που πρέπει να προσέχονται πριν ξεκινήσει να λειτουργήσει ένα τέτοιο εργαστήριο.

-Σε ποιά σημεία θα βρισκονται τα μηχανήματα, οι τόποι δουλειάς, και οι αποθήκες σε σχέση με τις εισόδους -εξόδους.

-Οι πόρτες εισόδου- εξόδου, θα πρέπει να επιτρέπουν τη διέλευση των αναπηρικών αμαξιών.

Επιλογή Προϊόντων του Εργαστηρίου.

Υπάρχουν πολλοί παράγοντες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όταν πρόκειται να γίνει η επιλογή του προϊόντος που θα παράγεται από το εργαστήριο.

Θα πρέπει να δοθούν αναντήσεις στα παρακάτω ερωτήματα.

α)Υπάρχει συνεχής ζήτηση για το παραγόμενο προϊόν:α)Υπάρχουν ικανοποιητικές διευθετήσεις για την εμπορία του προϊόντος ; γ)Μπορεί το εργαστήριο να κατασκευάζει το προϊόν σε σταθερή ποιότητα και συμφέρουσα τιμή ; δ)Το παραγόμενο προϊόν είναι ελκυστικό στο καταναλωτή, έτσι

που αυτός να το προτιμήσει; ε)Υπάρχουν αρκετοί πόροι στη διάθεση του εργαστήριου :(Πρωτοπαπά, 1988)

Στα αρχικά στάδια, ένα μόνο πρόσωπο, πολύ πιθανόν, ο διευθυντής, θα είναι αρκετό για την εξεύρεση αγορών για τα προϊόντα. Σ'ένα μεταγενέστερο στάδιο και όταν η επιχείρηση σταθεί καλά στα πόδια της, τότε θα μπορεί να ανατεθεί σε κάποιο άλλο πρόσωπο, που θα είναι υπεύθυνο, για την επολογή, προώθηση και διάθεση του προϊόντος.

Οι μελλοντικοί πελάτες -αγοραστές μπορούν να χωριστούν στις πέντε κάτω κατηγορίες:1) Δημόσιος τομέας που πιθανόν να ενδιαφέρεται για τα είδη που αφορούν τη παιδεία τα νοσοκομεία και γενικά τη διοίκηση.2)Ιδιωτικός τομέας, που πιθανόν να ενδιαφέρεται για τα είδη της καθημερινής χρήσης στο σπίτι, στη κουζίνα, στην ένδυση.3)Τομέας των υπηρεσιών που πιθανόν να ενδιαφέρεται για τα είδη των εντύπων.4)Βιομηχανικός -αγροτικός τομέας που πιθανόν να ενδιαφέρεται για ανταλλακτικά και μικρά εργαλεία.

Οι ανάγκες του προστατευόμενου εργαστήριου σε προσωπικό:διευθυντής, επιστάτης-Υπεύθυνος παραγωγής, κοινωνικός λειτουργός, ιατρός (επί μερικής βάσεως απεσπασμένος από άλλη υπηρεσία.)

Βοηθητικό προσωπικό: γραφέας, λογιστικός βοηθός, (αποθηκάριος), οδηγός αυτοκινήτου, καθαρίστρια.

Το προσωπικό θα πρέπει να συνεργάζεται μεταξύ του, σαν ομάδα με σκοπό να υποβοηθηθεί το άτομο με ειδικές ανάγκες, που εργάζεται ή εκπαιδεύεται στο εργαστήριο.

Προστατευόμενα Εργαστήρια

Τα προστατευόμενα εργαστήρια που υπάρχουν σήμερα στην Ελλάδα, δεν ανταποκρίνονται σε καμιά περίπτωση, στους σκοπούς που κανονικά θα έπρεπε να εξυπηρετούν.

Οι απασχολούμενοι σ' αυτά δεν είναι εργαζόμενοι με την κοινή έννοια της λέξης. Δηλαδή δεν παίρνουν μισθό (μόνο κάποιο χαρτζιλίκι) όπως οι άλλοι εργαζόμενοι. Επίσης δεν υπάγονται στις κοινωνικές ασφάλσεις. Και το αποτέλεσμα της εργασίας τους, δεν προορίζεται για την παραγωγή. Τα εργαστήρια αυτά προσφέρουν μόνο απασχολησιοθεραπεία.

Γενικά μιά σειρά από νεαρά άτομα με ειδικές ανάγκες, που είναι σε θέση και θέλουν να εργασθούν δε μπορούν. Απλά παίρνουν μέρος στην εργασιοθεραπεία που προσφέρουν τα υπάρχοντα εργαστήρια.

Παίρνουν δε επίδομα ανεργίας και συντάξεις σαν άπορα.

Εδώ θα αναφερθούν παραδείγματα από το διεθνή χώρο, επιτυχημένης λειτουργίας τέτοιων εργαστηρίων (Σύμφωνα με τον Πρωτοπαππά, 1988) το πιο σημαντικό είναι το REMPLOY στη Βρετανία., το οποίο έχει σα σκοπό την παραγωγική και ενδιαφέρουσα προστατευόμενη απασχόληση σε άτομα με ειδικές ανάγκες που δυσκολεύονται να βρουν απασχόληση στην ελεύθερη αγορά. Επίσης σκοπός του είναι να λειτουργεί σαν μιά βιομηχανική μονάδα. Οι εργαζόμενοί του, προέρχονται από όλες τις τάξεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Σήμερα το REMPLOY απασχολεί 9.000 άτομα σε 95 διαφορετικές μονάδες.

Οι δραστηριότητες των REMPLOY είναι πολλαπλές και καλύπτουν την επεξεργασία και κατασκευή ξύλινων και μεταλλ-

λικών επίπλων , χειρουργικών εργαλείων ,δερμάτινων ειδών, ειδών ρουχισμού ,αναπηρικών αμαξιών και ορθοπεδικών ειδών, επεξεργασία και συσκευασία τροφίμων ,καλλιέργεια λουλουδιών και λαχανικών.

Τα REMPLOY διοικούνται από 12μελές διοικητικό συμβούλιο. Στην ιδεολογία των REMPLOY είναι αποδεκτό πως λιγα άτομα με ειδικές ανάγκες μπορούν να είναι τόσο παραγωγικά, όσο και οι άλλοι εργαζόμενοι. Έτσι παρόλη την αποδειγμένη οικονομική επιτυχία των 95 εργοστασίων οι δαπάνες τους ξεπερνούν τα έσοδα.

Το έλλειμα καλύπτεται από κυβερνητικές επιχορηγήσεις μέσω του υπουργείου εργασίας . Εκ πρώτης όψεως αυτά τα έξοδα φαίνονται σοβαρά αλλά δεν πρέπει να ξεχνάμε τα 9.000 άτομα που εργάζονται και συνεισφέρουν, διαφορετικά θα ζούσαν σε βάρος των δημόσιων ταμείων.

Πώς Προσλαμβάνεται ένα Άτομο με Ειδικές Ανάγκες στα REMPLOY

Τα άτομα με ειδικές ανάγκες που επιθυμούν να εργασθούν, θα πρέπει να είναι εγγεγραμμένα στον ειδικό κατάλογο στα γραφεία εργασίας.

Προτιμούνται τα άτομα που σαν αποτέλεσμα της αναπηρίας τους ,δυσκολεύονται να βρουν δουλειά στην ανοιχτή αγορά.

Ο κατάλληλος υποψήφιος αποστέλλεται από τον αρμόδιο υπάλληλο στο πλησιέστερο εργοστάσιο των REMPLY, ο οποίος και έχει συνέντευξη με τον διευθυντή και τον ιατρό.

Αφού επιλεγεί ο υποψήφιος περνά μία δοκιμαστική περίοδο τριών μηνών, στην διάρκεια της οποίας παρέχεται βασική κατάρτιση .

Το ωράριο είναι 38 ώρες την εβδομάδα . Πολλοί από τους εργαζόμενους, αφού αποκτήσουν πείρα και δεξιοτεχνία, εξασφαλίζουν απασχόληση στην ελεύθερη αγορά.

Επίσης στην Κύπρο ιδρύθηκε το 1961 η συνεργατική εταιρεία κωφών από τους πρώτους αποφοίτους της Σχολής Κωφών. Οι αρχικές της δραστηριότητες περιλαμβάνουν μικρά έπιπλα, σουβενίρ, ξυλόγλυπτα, εικόνες, χριστουγεννιάτικες κάρτες. Με την Τουρκική εισβολή όλα χάθηκαν. Η πίστη όμως παρέμεινε . Έτσι μέσα σε 18 μήνες, κτίστηκε ένα νέο παραγωγικό εργαστήριο.

Άλλο ένα εργαστήριο λειτουργεί στην Αιθιοπία από το 1964. Η πρώτη ομάδα εργαζομένων, αποτελείται από 18 σωματικά ανάπηρα άτομα . Η λειτουργία του ορίζεται πάνω σε εμπορική βάση και επικρατούν οι συνθήκες της ελεύθερης αγοράς. Ύστερα από τρία χρόνια ο αριθμός των εργαζομένων αυξήθηκε στους 160 και δύο χρόνια μετά στους 300, οι οποίοι παράγαν 60.000 ομπρέλλες τον χρόνο.

Τέλος άλλη μία σειρά από σημαντικές παραγωγικές μονάδες λειτουργεί στη Σουηδία (SAMHALL).

Το SAMHALL αναλαμβάνει την κατασκευή μέρους ή εξ ολοκλήρου ενός προϊόντος ή μιάς υπηρεσίας που έχει προκαθοριστεί από τον πελάτη. Το έπιπλο και οι μεταλλουργικές δουλειές είναι οι δύο μεγάλες δραστηριότητες του SAMHALL . Επίσης ηλεκτρονικά, εκτυπώσεις , ένδυση , τυπογραφικά προϊόντα, αντικείμενα σπόρ και αναψυχής, παιδικά παιχνίδια, αναπηρικά αμαξάκια, προσθετικά μέλη, είδη γραφείου. Γίνονται

και εξαγωγές.

Στο SAMHALL απασχολούνται 28.200 άτομα. Τα πιδ πάνω παραδείγματα λειτουργίας παραγωγικών εργαστηρίων έχουν επιλεγεί εσκεμένα από διάφορα γεωγραφικά μήκη και διαφορετικά οικονομικά κεντρα .Μπορούν να αποτελέσουν πηγή εμπνευσης και παραδείγματα προς μίμηση.

"Χωρίς ικανοποιημένους πελάτες κανένας εμπορικός οργανισμός δεν μπορεί να έχει μέλλον "
[Τζών Ήγκαν ,Διευθυντής του εργοστασίου κατασκευής αυτοκινήτων τζάγκουαρ].

Ίδρυση Προστατευμένων Εργαστηρίων στην Ελλάδα

Όσο αφορά την ίδρυση των προστατευμένων εργαστηρίων στην Ελλάδα έχει ηφιστεί ο σχετικός νόμος και προωθούνται οι υπουργικές αποφάσεις. Η ίδρυσή τους και στην χώρα μας θα ήταν ευχής έργο. Είναι ένα θέμα που απασχολεί πολλές χιλιάδες άτομα και θα πρέπει να υποστηρίζεται από την κάθε κυβέρνηση.

Η ίδρυσή του είναι αναγκαία στην Ελλάδα σαν καλύτερη λύση προτείνεται η δημιουργία εργαστηρίων μεσαίου μεγέθους 50-80 θέσεων με πρόβλεψη για μελλοντική επέκταση και αύξηση θέσεων.

Τα εργαστήρια αυτά θα πρέπει να είναι η βάση με σκοπό αργότερα: να προεκταθούν, να δημιουργηθούν παραρτήματα σε μικρότερες περιοχές, να δημιουργηθούν από μεγάλες επιχειρήσεις μικρές βιοτεχνίες, μέσα σε αυτά τα εργαστήρια που να καλύπτουν ένα μέρος της παραγωγής των μεγάλων επιχειρήσεων.

Πολύ βασικό είναι το θέμα του προσωπικού που πρέπει να είναι άτομα ικανά, τόσο στα επιχειρησιακά όσο και στα ιατροψυχολογικά θέματα. Καλό θα ήταν η δημιουργία ενός συντονιστικού φορέα από αντιπροσώπους όλων των εργαστηρίων σε πανελλήνια κλίμακα. Θα έχει σα σκοπό την οργάνωση των εργαστηρίων καθώς και την πολύ σημαντική δουλειά της ανίχνευσης αναγκών στην ελεύθερη αγορά.

Αυτοαπασχόληση ή κατ'Όικον Απασχόληση

Η αυτοαπασχόληση είναι ένας πολύ καλός τρόπος απασχόλησης για τα άτομα με ειδικές ανάγκες, που ζούν σε περιοχές με περιορισμένες ευκαιρίες ανοικτής απασχόλησης. Για εκείνα τα άτομα που δυσκολεύονται να μετακινηθούν θα πρέπει να υπάρχουν οι εξής προϋποθέσεις: -Υπαρξη αποθεματικού κεφαλαίου (αγορά εργαλείων, πρώτων υλών). -Γνώσεις στον ειδικό αυτό τύπο επιχειρήσεων. -Υπαρξη καλών συγκοινωνιών για την προμήθεια πρώτων υλών και την διάθεση του προϊόντος (Ζησιμόπουλος, 1988).

Παρόλο που η απασχόληση προσφέρει μία κατάλληλη διέξοδο για πολλά άτομα με ειδικές ανάγκες, εντούτοις τις πιά πολλές φορές μένει ανεκμετάλλευτη, γιατί τα άτομα αυτά δεν έχουν καμιά πείρα στην οργάνωση και διεύθυνση μιάς μικρής επιχείρησης και το σπουδαιότερο δεν έχουν στη διάθεσή τους το αναγκαίο κεφάλαιο για ξεκίνημα.

Ο ΟΑΕΔ θα μπορούσε να οργανώσει σειρές μαθημάτων για την οργάνωση και διεύθυνση αυτών των μικρών επιχειρήσεων. Μετά την εκπαίδευση θα μπορούσε και να τους βοηθήσει

να ξεκινήσουν (οικονομική βοήθεια), τεχνική βοήθεια).

Άτομα που επέλεξαν την κατ'οίκον απασχόληση, για να μπορέσουν να εργάζονται και να ζούν αξιοπρεπώς, θα πρέπει να είναι σε θέση να κατευθύνουν τη σωματική ή πνευματική τους κατάσταση, να ζούν σχετικά άνετα να μπορούν να μετακινούνται. Αυτό θα τους επιτρέψει σε κάποιο στάδιο να ανεξαρτητοποιηθούν.

Σύμφωνα με τον Ζησιμόπουλο (1988) παγκόσμια εμπειρία έχει αποδείξει πως τα άτομα με σοβαρές σωματικές αναπηρίες δεν χρειάζονται ειδικά ιδρύματα διαμονής και πως η ανεξάρτητη διαμονή και η κατ'οίκον απασχόληση είναι εφικτά πράγματα, φτάνει να υπάρχει η σωστή κρατική μέριμνα και η υποστήριξη της κοινότητας.

Συνεταιρισμοί για Άτομα με Ειδικές Ανάγκες

Η δραστηριότητα αυτή αποδείχτηκε ιδιαίτερα επιτυχής σε πολλές χώρες και συστήνεται σαν απαραίτητο μέτρο για τη δημιουργία επιπρόσθετων θέσεων εργασίας για άτομα με ειδικές ανάγκες.

Οι συνεταιρισμοί αυτοί αποβλέπουν: Στη δημιουργία συνθηκών στενής συνεργασίας και συνύπαρξης μεταξύ ατόμων με ειδικές ανάγκες και ατόμων που δεν αντιμετωπίζουν τέτοια προβλήματα, με σκοπό τη παραγωγή και διάθεση αγαθών. Στην αντιμετώπιση κοινωνικών αναγκών των ατόμων αυτών με σκοπό την ένταξή τους στην κοινωνία. Στη δημιουργία διευθυντικών στελεχών από τις τάξεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες μέσω τις δραστηριότητες των συνεταιρι-

στικών επιχειρήσεων.

Σύμφωνα με τον Πρωτοπαπά (1988) στις ανατολικές Σοσιαλιστικές χώρες οι συνεταιρισμοί προσφέρουν μιά από τις πιο σημαντικές διεξόδους απασχόλησης και αποκατάστασης των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Για παράδειγμα στην Πολωνία το 1980 υπήρχαν 470 παραγωγικά συνεταιρισμοί για άτομα με ειδικές ανάγκες που προσφέρουν απασχόληση σε 300.000 εργαζομένους συμπεριλαμβανομένων και 200.000 ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Στην Ιταλία λειτουργούν και εκεί παρόμοιοι συνεταιρισμοί. Η σύσταση 168 του Διεθνούς Γραφείου εργασίας 1983 υποστηρίζει πλήρως την εγκαθίδρυση συνεταιρισμών για τέτοια άτομα και κάνει έκκληση στις Κυβερνήσεις να δώσουν κάθε βοήθεια σ' αυτή τη δραστηριότητα. Επίσης ο Πρωτοπαπάς (1988) αναφέρει ότι στη χώρα μας, το συνεταιριστικό κίνημα δυστυχώς δεν έχει εξαπλωθεί ακόμα και σήμερα δεν λειτουργούν οποιοιδήποτε συνεταιρισμοί για άτομα με ειδικές ανάγκες.

Τελευταία ο ΟΑΕΔ μελετά σοβαρά την εγκαθίδρυση συνεταιριστικών μονάδων, ιδιαίτερα στην ύπαιθρο, ως μέσο σοβαρής επιπρόσθετης πηγής απασχόλησης και αποκατάστασης ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Σπουδαιότερη είναι η προσπάθεια εγκαθίδρυσης τέτοιων συνεταιρισμών εκεί που συνήθως οι άλλες υπηρεσίες του ΟΑΕΔ δεν υπάρχουν. Οι συνεταιριστικοί αυτοί οργανισμοί θα μπορούν να ασχοληθούν μ' ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων που έχουν σχέση με τη γεωργία, κτηνοτροφία, πτηνοτροφία, ιχθυοτροφία, φυτολογία, ανθοκομία.

Ο ΟΑΕΔ μπορεί σε συνεργασία με τους άλλους αρμόδιους

φορείς ,να μελετήσει διάφορα ενθαρρυντικά μέτρα γιά την ίδρυση τέτοιων συνεταιρισμών αφού προηγηθεί η κατάλληλη προεργασία των στελεχών.

Ο ΟΑΕΔ και οι αγροτικές τράπεζες μπορούν να παρέχουν σημαντική βοήθεια όπως: παροχή κεφαλαίων και ελάττωση φόρων, παροχή χαμηλότοκων και μακροπρόθεσμων δανείων, παροχή συμβουλευτικών και τεχνικών υπηρεσιών, προτίμηση αγοράς από το δημόσιο , ειδών που παράγονται από τους συνεταιρισμούς.

Τελευταία η διοίκηση εργατικής πολιτικής της Ε.Ο.Κ. έχει προτείνει μιá Ευρωπαϊκή Τράπεζα γιά τη συλλογή και διάδοση πληροφοριών, αναφορικά με τους συνεταιρισμούς, Οργανισμούς εργαζομένων . Προτείνεται η ίδρυση ενός ευρωπαϊκού ταμείου γιά την προώθηση των συνεταιρισμών στα κράτη -μέλη με αρχικό προϋπολογισμό 25.000.000 λίρες ετησίως.

Σκοπός του ταμείου είναι η υποστήριξη ελπιδοφόρων πειραμάτων γιά τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Καλά λοιπόν θα ήταν να έχουμε και εμείς αυτή την προοπτική υπόψη μας, γιατί συμπύπτει και με τις δικές μας σκέψεις γιά το ξεκίνημα τέτοιων προγραμμάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ III

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Είδος της Έρευνας

Χρησιμοποιήθηκε η διερευνητική έρευνα ,με σκοπό να ανακαλυφθεί αν είναι δυνατή η επαγγελματική κατάρτιση και αποκατάσταση, των ατόμων με ειδικές ανάγκες και πώς αυτή πραγματοποιείται σήμερα.

Σκοπός της Έρευνας

Ο βασικός σκοπός της έρευνας είναι η διερεύνηση των δυνατοτήτων της επαγγελματικής κατάρτισης και αποκατάστασης, των ατόμων με ειδικές ανάγκες, καθώς και η γνώμη των ιδίων για τον τρόπο που πραγματοποιείται σήμερα στην πόλη του Βόλου. Λαμβάνονται υπ' όψιν η ψυχική διάθεση του ατόμου για εργασία, ο βαθμός πληροφόρησης του ατόμου με ειδικές

ανάγκες για τους υπάρχοντες θεσμούς επαγγελματικής αποκατάστασης , η ύπαρξη προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης και τα επιδόματα -κίνητρα που προσφέρονται στουςκαταρτιζόμενους.

Ερωτήματα - Υποθέσεις

Η βασική υπόθεση είναι ότι θα υπάρχει διαφορά, στις απαντήσεις των ερωτώμενων ,ανάλογα με την αναπηρία του . Για παράδειγμα στην 1η ερώτηση ,τα άτομα με μη εμφανή αναπηρία θα έδιναν μεγαλύτερη σημασία στην οικονομική ανεξαρτησία, λόγω του ότι δεν έχουν μεγάλη την αίσθηση της περιθωριοποίησης. Σε αντίθεση με τα άτομα με κινητικές αναπηρίες ,που η αναπηρία τους είναι εμφανής καιθα επεδίωκαν κοινωνική ένταξη.

Δείγμα

Το δείγμα ήταν 100 άτομα με ειδικές ανάγκες που διαμένουν στο Βόλο. Ο Βόλος είναι μία αστική βιομηχανική πόλη με πληθυσμό 120.000 κατοίκους .Τα άτομα ήταν 20-50 ετών και των δύο φύλλων που είναι εγγεγραμμένοι στο γραφείο επαγγελματικής αποκατάστασης ατόμων με ειδικές ανάγκες Βόλου. Τα άτομα αυτά ήτανάνεργα, επίσης καταρτιζόμενα ,καθώς και ένα ποσοστό εργαζομένων σε ιδιωτικές ή δημόσιες επιχειρήσεις.

Για τη δειγματοληψία συνεργαστήκαμε με την κοινωνι-

κή λειτουργό του γραφείου επαγγελματικής αποκατάστασης ατόμων με ειδικές ανάγκες, η οποία μας βοήθησε στην επιλογή των ατόμων με κριτήρια την αναπηρία και την ηλικία τους μέσα από τα μητρώα του γραφείου.

Επιλέξαμε 10 άντρες νεφροπαθείς, 10 άτομα με ψυχικές παθήσεις (5 άντρες, 5 γυναίκες). Τα άτομα με ψυχικές παθήσεις δεν παρουσίασαν πρόβλημα στην απάντηση του ερωτηματολογίου, λόγω του ότι ήταν ελαφριάς μορφής. Στη συνέχεια 10 άτομα με μεσογειακή αναιμία (5 άντρες, 5 γυναίκες), 20 με αναπηρίες άνω άκρων (8 άντρες, 12 γυναίκες), 30 με αναπηρίες κάτω άκρων (20 άντρες, 10 γυναίκες), 10 άτομα με σακχαρώδη διαβήτη (3 άντρες, 7 γυναίκες), 10 με προβλήματα όρασης (8 άντρες, 2 γυναίκες). Και οι 10 ήταν άτομα με μειωμένη όραση και όχι με απόλυτη τύφλωση. Τέλος 5 αιμοροφιλικά άτομα (άντρες). Το ποσοστό αναπηρίας τους κυμαινόταν από 40-60 %.

Το δείγμα επιλέχτηκε τυχαία από τις ονομαστικές καταστάσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες σύμφωνα με την αναπηρία τους. Οι ερωτώμενοι αρχικά είχαν επιφυλάξεις όσον αφορά το σκοπό του ερωτηματολογίου όμως μετά την εξήγηση που τους δόθηκε, δέχτηκαν να συνεργαστούν. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε στο χρονικό διάστημα μεταξύ Ιουνίου-Αυγούστου 1990.

Το ερωτηματολόγιο

Το ερωτηματολόγιο απευθύνθηκε σε 100 άτομα με ειδικές ανάγκες της πόλης του Βόλου. Συμπεριλήφθηκαν 16 ερωτή-

σεις ,εναλλακτικών απαντήσεων (1,3,4,6,9,11,12,16) και κλειστές (οι υπόλοιπες). Οι κλειστές ερωτήσεις ναι μεν έχουν μειονέκτημα, το ότι δεν δίνουν τη δυνατότητα στον ερωτώμενο να εκφραστεί ελεύθερα αλλά χρησιμοποιήθηκαν , με το σκεπτικό ότι τα άτομα που ερωτήθηκαν, θα μπορούσαν να απαντήσουν με μεγαλύτερη ευκολία.

Γιὰ τον ίδιο λόγο τα ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν με βάση τη συνέντευξη.

Πλαίσιο γιά την Έρευνα

Το πλαίσιο της έρευνας στο οποίο βασίστηκε η δειγματοληψία, ήταν η πόλη του Βόλου, λόγω εντοπιότητας της ερευνητικής ομάδας.

Τα άτομα επιλέχτηκαν από το γραφείο αποκατάστασης, και η συνέντευξη πραγματοποιήθηκε στο σπίτι τους, στην εργασία τους, και στο ίδιο το γραφείο.

Τρόπος Ανάλυσης Πληροφοριών

Η ανάλυση των δεδομένων , έγινε με ποσοστιαίες αναλογίες που αφορούσαν τις απαντήσεις των ερωτημένων σε κάθε ερώτηση ανάλογα με την αναπηρία.

Τρόπος Παρουσίασης της Έρευνας

Γιά την παρουσίαση των αποτελεσμάτων, κατασκευάστηκαν πίνακες υπολογισμών όπου δίνονται ποσοστιαία και αριθμητικά οι απαντήσεις των ερωτημένων.

Οι πίνακες μας βοήθησαν στην κατηγοριοποίηση των πληροφοριών μας, τόσο σε ποσοστά επί τοις εκατό (%), στο σύνολο των ατόμων με ειδικές ανάγκες, όσο και ξεχωριστά για κάθε αναπηρία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μνεία του Σκοπού της Μελέτης

Βασικός σκοπός της μελέτης ,είναι η διερεύνηση των δυνατοτήτων της επαγγελματικής κατάρτισης και αποκατάστασης των ατόμων με ειδικές ανάγκες, καθώς και η γνώμη των ίδιων για το πώς αυτό πραγματοποιείται σήμερα.

Πραγματοποιήθηκε έρευνα, στην πόλη του Βόλου και ερωτήθηκαν 100 άτομα με ειδικές ανάγκες, με βασική υπόθεση ότι θα υπάρχει διαφορά στις απαντήσεις τους, ανάλογα με την αναπηρία τους.

Παρουσίαση Αποτελεσμάτων

Η παρουσίαση των αποτελεσμάτων γίνεται λεπτομερώς για κάθε ερώτηση, με στατιστικές αναλύσεις από τους πίνακες

υπολογισμών. Στην ερώτηση 1, βλ. πίνακα 1 το 41 % των ερωτημένων απάντησε ότι μεγαλύτερη σημασία έχει η κοινωνική τους ένταξη μέσα από την επαγγελματική τους αποκατάσταση. Σε αυτό το ποσοστό δεν συμπεριλαμβάνονται άτομα με Νεφροπάθεια, Σακχαρώδη διαβήτη και Αιμοφιλία.

Ένα ποσοστό 34 % απαντά ότι με την επαγγελματική τους αποκατάσταση θα ήθελαν οικονομική ανεξαρτησία. Εδώ παρατηρούμε κατά αναπηρίες, ότι τα άτομα με κινητικά προβλήματα βρίσκονται σε μικρότερο ποσοστό, ενώ άτομα με μη εμφανή αναπηρία, από το σύνολό τους, δηλώνουν το μεγαλύτερο ποσοστό (όπως 3 στους 5 νεφροπαθείς, 10 στους 10 με σακχαρώδη διαβήτη, 4 στους 5 με αιμοφιλία).

Και τέλος ένα 25 % υποστηρίζει την ψυχική ικανοποίηση.

Συμπερασματικά τα άτομα με μη εμφανή αναπηρία αποβλέπουν στη οικονομική ανεξαρτησία μέσα από ένα επάγγελμα. Σε αντίθεση με τα άτομα με εμφανείς αναπηρίες, τα οποία επιζητούν κοινωνική ένταξη και ψυχική ικανοποίηση, γιὰ το λόγο ότι έχουν εντονότερη την αίσθηση της περιθωριοποίησής και του στιγματισμού.

Χαρακτηριστικό, το γεγονός ότι κανένας ερωτώμενος δεν ανέφερε τη δημιουργικότητα.

Ερώτηση 1 . Πίνακας 1.
Σημεία Επαγγελματικής Αποκατάστασης

ΣΗΜΑΣΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙ- ΚΗΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤ.	ΑΝΑΠΗΡΙΑ	Νεφροπάθεια	Ψυχικές παθήσεις	Μεσογειακή αναιμία	Αναπηρία άνω άκρων	Αναπηρία κάτω άκρων	Σακχαρώδης διαβήτης	Προβλήματα όρασης	Αιμοφιλία	Σ Υ Ν Ο Λ Ο
Οικονομική Ανεξαρτησία		3	5			7	10	5	4	34 %
Κοινωνική Ένταξη			5	6	12	13		5		41 %
Ψυχική ικανοποίηση		2	5	4	8	10		5	1	25%
Δημιουργικότητα										
Σ Υ Ν Ο Λ Ο		5	10	10	20	30	10	10	5	100

Στην ερώτηση 2 ,όλα τα υποκείμενα ,ανεξάρτητα από αναπηρία (άνεργα, καταρτιζόμενα) δήλωσαν ότι θέλουν να εργασθούν . Στην ερώτηση 3 ,βλ. πίνακα 3 , το μεγαλύτερο ποσοστό 56% ,ανεξάρτητα από αναπηρία, υποστηρίζει ότι η επαγγελματική κατάρτιση είναι το σημαντικότερο μέσο για την επαγγελματική αποκατάστασή τους .Ένα μικρότερο ποσοστό (34%) πιστεύει ότι και η πολιτεία μπορεί και πρέπει να βοηθήσει .Και τέλος ένα μικρό ποσοστό 10 % υποστηρίζει ότι οι προσωπικές γνωριμίες βοηθούν στο να αποκατασταθούν επαγγελματικά. Στην ερώτηση 4 , βλ. πίνακας 4 ,το μεγαλύτερο ποσοστό (40%) των ερωτημένων πληροφορήθηκε τη λειτουργία του γραφείου από φίλους - γνωστούς.Ένα 36% πληροφορήθηκαν από τον τύπο, και το υπόλοιπο 24% από την τηλεόραση.

Συμπερασματικά μπορεί , να ειπωθεί ότι υπάρχει ένα αρκετά ικανοποιητικό ποσοστό ενημέρωσης , μέσω του τύπου, και επίσης ότι υπάρχει αλληλοενημέρωση μεταξύ των ατόμων με ειδικές ανάγκες και μή, όσον αφορά τη λειτουργία του γραφείου. Στην ερώτηση 5, βλ.πίνακας 5 ,το μεγαλύτερο ποσοστό 70% γνωρίζει ότι στο τόπο που κατοικεί (βόλος) υπάρχουν συγκεκριμένα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης , και ένα 30 % δεν γνωρίζει την ύπαρξη τους(πίνακας 5) .

Ερώτηση 4. Πίνακας 4.
Πληροφόρηση

ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ \ ΑΝΑΠΗΡΙΑ	Νεφροπάθεια	Ψυχικές Παθήσεις	Μεσογειακή αναιμία	Αναπηρία κάτω άκρου	Αναπηρία κώλυ άκρου	Σακχαρώδης διαβήτης	Προβλήματα όρασης	Αιμοροφιλία	ΣΥΝΟΛΟ
Τηλεδραση		5	4	3	12				24 %
Τύπος	3			10	13	6	2	2	36 %
Φίλοι γνωστοί	2	5	6	7	5	4	8	3	40%
Άλλο									
ΣΥΝΟΛΟ	5	10	10	20	30	10	10	5	100

Στην ερώτηση 6 ,βλ. πίνακα 6 ,το ποσοστό 71% πιστεύει ότι ο ρόλος της επαγγελματικής κατάρτισης είναι πολύ σημαντικός στην πορεία της επαγγελματικής αποκατάστασης.

Το υπόλοιπο ποσοστό χωρίστηκε και ένα 12% πιστεύουν ότι είναι λιγότερο σημαντικός και 17 % ότι είναι απλά σημαντικός.

Σε συσχέτιση με την προηγούμενη ερώτηση, σχεδόν το ίδιο ποσοστό , που γνωρίζει την ύπαρξη των προγραμμάτων της επαγγελματικής κατάρτισης, πιστεύει ότι και ο ρόλος της είναι πολύ σημαντικός .

Το υπόλοιπο ποσοστό αν και δεν γνωρίζει την ύπαρξη των προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης, πιστεύει τι είναι, έστω απαραίτητη για την επαγγελματική αποκατάσταση τους.

Στην ερώτηση 7, βλ. πίνακα .7 , το 55 % δεν γνωρίζει για τα κίνητρα- επιδόματα που δίνονται κατά το χρόνο της επαγγελματικής κατάρτισης, ενώ το 27% πιστεύει ότι είναι ικανοποιητικά. Τέλος ένα ποσοστό 18 % πιστεύει ότι δεν είναι επαρκή.

Ερώτηση 6. Πίνακας 6.

Σπουδαιότητα

ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ \ ΑΝΑΠΗΡΙΑ	Νεφροπάθεια	Ψυχικές παθήσεις	Μεσογειακή αναιμία	Αναπηρία άνω άκρου	Αναπηρία κάτω άκρου	Σακχαρώδης διαβήτης	Προβλήματα όρασης	Αιμοροφιλία	ΣΥΝΟΛΟ
Πολύ σημαντικός	3	5	7	12	23	10	6	5	71 %
Λιγότερο σημαντικός	2	5			5				12 %
Σημαντικός			3	8	2		4		17 %
Ασήμαντος									
ΣΥΝΟΛΟ	5	10	10	20	30	10	10	5	100

Στην ερώτηση 8, βλ. πίνακα 8 , το μεγαλύτερο ποσοστό 41% υποστηρίζει ότι ο χρόνος των προγραμμάτων είναι επαρκής, όσον αφορά την επαγγελματική κατάρτιση, ένα 34 % απάντησε πώς χρειάζεται περισσότερος χρόνος για να καταρτισθεί κάποιος και ένα μικρότερο ποσοστό , δεν γνωρίζει.

Στην ερώτηση 9 , βλ. πίνακα 9 , όσον αφορά το αντικείμενο κατάρτισης, το 51 % θα ήθελε να καταρτισθεί ως τηλεφωνητές, το 20 % σαν δεύτερο ποσοστό θέλει κατάρτιση στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές, ένα 16 % γραφικές τέχνες και το υπόλοιπο ποσοστό έχει μοιραστεί στα υπόλοιπα αντικείμενα κατάρτισης).

Στην ερώτηση 10 , βλ. πίνακα 10 , το ποσοστό 85% δεν έχει εμπειρίες επαγγελματικής κατάρτισης στο παρελθόν.

Δεν αποκλείουμε όμως την περίπτωση, ότι το ποσοστό αυτό , η λιγότερο καταρτίζεται τώρα.

Ένα μικρό ποσοστό 15 % είχε παρελθοντικές εμπειρίες κατάρτισης.

Θεωρούμε πολύ αρνητικό το ότι ένα μικρό ποσοστό ατόμων είχαν εμπειρίες κατάρτισης, γιατί σίγουρα μέσω της επαγγελματικής κατάρτισης προσφέρονται περισσότερες ευκαιρίες απασχόλησης.

Το γεγονός του μικρού αυτού ποσοστού οφείλεται στο ότι ,ναι μεν υπάρχουν προγράμματα κατάρτισης αλλά όχι αρκετά, ώστε να καλύπτουν περισσότερα άτομα. Επίσης είναι και το είδος των προγραμμάτων, τα οποία συχνά δεν κεντρίζουν το ενδιαφέρον των ατόμων.

Ερώτηση 10. Πίνακας 10.

Εμπειρίες Κατάρτισης

ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ	ΑΝΑΠΗΡΙΑ	Νεφροπάθεια	Ψυχικές παθήσεις	Μεσογειακή αναιμία	Αναπηρία άνω άκρων	Αναπηρία κάτω άκρων	Σακχαρώδης διαβήτης	Προβλήματα όρασης	Αιμοροφιλία	ΣΥΝΟΛΟ
Ναι		1	2	6	1	2	2	1		15 %
Όχι		4	8	4	19	28	8	9	5	85 %
ΣΥΝΟΛΟ		5	10	10	20	30	10	10	5	100

Στην ερώτηση 11, όλοι οι ερωτώμενοι, ανεξάρτητα από αναπηρία απάντησαν ότι θα ήθελαν να ενταχθούν επαγγελματικά στο Δημόσιο γιατί προσφέρει μονιμότητα και επαγγελματική εξασφάλιση. Στην ερώτηση 12, βλ. πίνακα 12, το μεγαλύτερο ποσοστό 51 % δέχτηκαν ότι οι εμπειρίες τους ήταν θετικές όσον αφορά την προσπάθεια τους στην επαγγελματική αποκατάσταση. Ένα μικρότερο ποσοστό 26 % είχε αρνητικές εμπειρίες το 12 % είχε πολύ θετικές εμπειρίες και το 11% πολύ αρνητικές.

Θεωρούμε πολύ φυσικό, το ποσοστό των αρνητικών εμπειριών, λόγω της προκατάληψης των εργοδοτών στο να προσλάβουν ένα άτομο με ειδικές ανάγκες. Στην ερώτηση 13, βλ. πίνακα 13, το μεγάλο ποσοστό 93% δεν γνωρίζει τί είναι τα προστατευόμενα εργαστήρια ενώ μόνο ένα πολύ μικρό ποσοστό 7% γνωρίζει την ύπαρξή τους.

Το γεγονός αυτό δεν πρέπει να μας προκαλεί έκπληξη πρώτον γιατί τα προστατευόμενα εργαστήρια είναι ένας άγνωστος θεσμός για τον Ελλαδικό χώρο και δεύτερον δεν έχει γίνει κάποια κίνηση για ενημέρωση των ενδιαφερομένων, παρόλο που έχει ψηφιστεί ο νόμος και προωθούνται οι υπουργικές αποφάσεις για δημιουργία τους στην Ελλάδα. Στην ερώτηση 14, βλ. πίνακα 14, το μεγαλύτερο ποσοστό 84 % γνωρίζει ότι στην πόλη του Βόλου υπάρχουν σύλλογοι για άτομα με ειδικές ανάγκες ενώ το 16 % δεν γνωρίζει. Στην ερώτηση 15, βλ. πίνακα 15, το 56 % είναι μέλη του συλλόγου (ανεξάρτητα από αναπηρία) ενώ το 34% δεν είναι.

Ερώτηση 12. Πίνακας 12.

Εμπειρίες

ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ	ΑΝΑΠΗΡΙΑ								
	Νεφροπάθεια	Ψυχικές Παθήσεις	Μεσογειακή αναιμία	Αναπηρία άνω άκρου	Αναπηρία κάτω άκρου	Σακχαρώδης διαβήτης	Προβλήματα όρασης	Αιμοροφιλία	ΣΥΝΟΛΟ
Πολύ θετικές				5		4	2	1	12 %
Θετικές	3	4	7	13	13	4	3	4	51 %
Αρνητικές	2	2	3		14		5		26 %
Πολύ αρνητικές		4	2	2	3	2			11 %
ΣΥΝΟΛΟ	5	10	10	20	30	10	10	5	100

Ερώτηση 13. Πίνακας 13.

Προστατευόμενα Εργαστήρια

ΠΡΟΣΤΑΤΕΥ- ΟΜΕΝΑ ΕΡΓΑ- ΣΤΗΡΙΑ	ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ	Νεφροπάθεια	Ψυχικές παθήσεις	Μεσογειακή αυτισία	Αναπηρία άνω άκρων	Αναπηρία κάτω άκρων	Σακχαρώδης διαβήτης	Προβλήματα όρασης	Αιμοροφιλία	ΣΥΝΟΛΟ
Ναί			2	1	1	2	1			7 %
Όχι		5	8	9	19	28	9	10	5	93 %
ΣΥΝΟΛΟ		5	10	10	20	30	10	10	5	100

Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Στην ερώτηση 16, βλ. πίνακα 16, το ποσοστό 36 % θεωρεί πολύ σημαντικό το ρόλο του συλλόγου στην επαγγελματική αποκατάσταση, το 24 % του θεωρεί σημαντικό και ένα μικρό ποσοστό 40 % τον θεωρεί λιγότερο σημαντικό.

Συσχετίζοντας τις τρεις ερωτήσεις (14, 15, 16) συμπεραίνουμε ότι τα άτομα που γνωρίζουν για τους συλλόγους, είναι εγγεγραμμένοι και θεωρούν σημαντικό το ρόλο τους στην επαγγελματική αποκατάσταση.

Ερώτηση 14. Πίνακας 14.

Σύλλογοι

ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ ΣΥΛΛΟΓΟΙ	Νεφροπάθεια	Ψυχικές Παθήσεις	Μεσογειακή αναιμία	Αναπηρία άνω άκρων	Αναπηρία κάτω άκρων	Σακχαρώδης διαβήτης	Προβλήματα όρασης	Αιμοροφιλία	Σ Υ Ν Ο Λ Ο
Ν α ι	5	9	10	17	23	7	8	5	84 %
Ο χ ι									
Δεν ξέρω		1		3	7	3	2		16 %
Σ Υ Ν Ο Λ Ο	5	10	10	20	30	10	10	5	100

Ερώτηση 15. Πίνακας 15.

Μέλη

ΜΕΛΗ	ΜΕΛΗ									ΣΥΝΟΛΟ
	ΑΝΑΠΗΡΙΑ	Νεφροπάθεια	Ψυχικές Παθήσεις	Μεσογειακή αναιμία	Αναπηρία άνω άκρων	Αναπηρία κάτω άκρων	Σακχαρώδης διαβήτης	Προβλήματα όρασης	Αιμοροφιλία	
Ναί		1	6	7	12	22	5	3	5	56 %
Όχι		4	4	3	8	8	5	2		34 %
ΣΥΝΟΛΟ		5	10	10	20	30	10	10	5	100

Ερώτηση 16.Πίνακας 16.

Σπουδαιότητα

ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ \ ΑΝΑΠΗΡΙΑ	Νεφροπάθεια	Ψυχικές παθήσεις	Μεσογειακή αναιμία	Αναπηρία άνω άκρου	Αναπηρία κάτω άκρου	Σακχαρώδης διαβήτης	Προβλήματα όρασης	Αιμοροφιλία	ΣΥΝΟΛΟ
Πολύ σημαντικός		1	8	8	14	4	1		36 %
Λιγότερο σημαντικός	1	3	5	5	2	6	2		24 %
Σημαντικός	4	6	2	7	11	4	3	3	40 %
Ασήμαντος									
ΣΥΝΟΛΟ	5	10	10	20	30	10	10	5	100

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

ΠΕΡΙΛΗΨΗ -ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ -ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

Περίληψη

Με βασικό σκοπό της μελέτης, τη διερεύνηση των δυνατοτήτων της επαγγελματικής κατάρτισης και αποκατάστασης των ατόμων με ειδικές ανάγκες και του τρόπου που πραγματοποιείται σήμερα, πραγματοποιήθηκε έρευνα στην περιοχή του Βόλου όσον αφορά την επαγγελματική αποκατάσταση των ατόμων της περιοχής.

Με την ανασκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας, από τη διερεύνηση που έγινε για τη συλλογή των στοιχείων, και αναλύοντας τις απαντήσεις των ερωτημένων, διατυπώθηκαν και ακολουθούν ορισμένα συμπεράσματα και εισηγήσεις.

Συμπεράσματα

Αναλύοντας τα παραπάνω αποτελέσματα καταλήγουμε στα ακόλουθα συμπεράσματα,

-Όταν στα άτομα με ειδικές ανάγκες δίνεται η δυνατότητα να καταρτισθούν σε μία τέχνη ή σ'ένα επάγγελμα, έχουν περισσότερες ευκαιρίες να αποκατασταθούν επαγγελματικά.

Έτσι σύμφωνα με τις απαντήσεις των ερωτημένων η επαγγελματική κατάρτιση είναι το σημαντικότερο μέσο για την επαγγελματική αποκατάσταση των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

-Τα άτομα με ειδικές ανάγκες ζητούν κάποιο επάγγελμα που να τους εξασφαλίσει οικονομική άνεση, ασφάλεια, μονιμότητα.

Έτσι απαντούν ότι επεδιώκουν μία θέση στο Δημόσιο Τομέα. Το εύρημα αυτό συμφωνεί με την υπόθεσή μας, ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των ατόμων με ειδικές ανάγκες θα επιζητούσε την εξασφάλιση που προσφέρει ο Δημόσιος τομέας.

-Τα άτομα με ειδικές ανάγκες συμμετέχουν στα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης, που εφαρμόζει ο ΟΑΕΔ για να τους προσφέρει την κατάλληλη εκπαίδευση, η οποία είναι απαραίτητη για την επαγγελματική τους αποκατάσταση. Όμως τα προγράμματα αυτά δεν είναι αρκετά για να καλύψουν τις ανάγκες όλων των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Επίσης συχνά είναι τέτοια που δεν κεντρίζουν το ενδιαφέρον των ατόμων. Αυτό βέβαια, εξαρτάται από το πόσο η πάθησή τους, επηρεάζει τη δυνατότητα εκπαίδευσής τους στα συγκεκριμένα προγράμματα.

-Ανάλογα με την αναπηρία που έχουν, τα άτομα επιδιώκουν κοινωνική ένταξη και οικονομική ανεξαρτησία, μέσα από την επαγγελματική τους αποκατάσταση. Όπως ήταν και υπόθεσή μας αποδείχτηκε ότι τα άτομα που αισθάνονται περισσότερο περιθωριοποιημένα όπως άτομα με κινητικές αναπηρίες ή

επαγγελματική αποκατάσταση, θα σημαίνει κοινωνική ένταξη και για άτομα με μη εμφανή αναπηρία θα σημαίνει οικονομική ανεξαρτησία.

-Είναι σημαντικό ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των ατόμων στη προσπάθειά τους να βρουν κάποια εργασία, συνάντησαν θετική στάση από την πλευρά της εργοδοσίας και γενικά είχαν θετικές εμπειρίες από τη συνεργασία τους με το γραφείο αποκατάστασης πράγμα που σημαίνει ότι η επαγγελματική αποκατάσταση τους κατά ένα μεγάλο μέρος πραγματοποιείται.

Προβλήματα -Προτάσεις όσον Αφορά την Επαγγελματική Αποκατάσταση των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες

Μετά την ανασκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας για το θέμα της επαγγελματικής κατάρτισης κι αποκατάστασης των ατόμων με ειδικές ανάγκες και βασιζόμενοι στα ευρήματα της μελέτης, κρίνεται σκόπιμο να διατυπωθούν οι ακόλουθες εισηγήσεις .

1. Να δημιουργηθεί ένα "Εθνικό Συμβούλιο" με συντονιστικό ρόλο και αρμοδιότητες με σκοπό τη χάραξη κοινής πολιτικής απ'όλους τους συναρμόδιους φορείς σε όλα τα θέματα που αφορούν άτομα με ειδικές ανάγκες. Θα το αποτελούν εκπρόσωποι αρμοδίων υπουργείων, φορέων γονέων καθώς και εκπρόσωποι των ιδίων των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Παρατηρήθηκε, ότι πολλοί φορείς ασχολούνται με εκπαίδευση , για άτομα με ειδικές ανάγκες και έχουμε επικάλυψη αρμοδιοτήτων. Η σύσταση του κεντρικού συντονιστικού οργάνου θα βοηθήσει ώστε να μελετηθούν τα προγράμματα που εφαρμό-

ζονται σήμερα, θα επισημάνει τα κενά , τις δυσκολίες, τις επικαλύψεις και θα προτείνει στους αρμόδιους φορείς την λήψη των αναγκαίων μέτρων, για τη πληρέστερη λειτουργία τους.

2. Πολύ θετική η λειτουργία των γραφείων εργασίας για άτομα με ειδικές ανάγκες από τον ΟΑΕΔ. Αλλά δεν επαρκούν. Θα πρέπει να δημιουργηθούν σε όλες τις πόλεις, πρωτεύουσες Νομών, ώστε να καλύπτεται όλη η χώρα. Επίσης τα συγκεκριμένα γραφεία δεν είναι στελεχωμένα με το ανάλογο επιστημονικό προσωπικό κι αυτό είναι βασική προϋπόθεση για την παροχή σωστών υπηρεσιών.

3. Σημαντικό είναι να δημιουργήσει ο ΟΑΕΔ, δικές του σχολές εκπαίδευσης για άτομα με ειδικές ανάγκες όπως αυτή της Λάρισας που παρέχει εκπαίδευση σε άτομα με νοητική καθυστέρηση. Είναι πραγματικότητα ότι η κάθε μορφή αναπηρίας έχει λιγότερες επιπτώσεις για το ίδιο το άτομο όταν βρίσκει κάποια εργασία η οποία θα "αναδεικνύει" τα άλλα προσόντα του κι όχι το συγκεκριμένο πρόβλημα υγείας.

4. Ελλείπονται στην Ελλάδα, εκπαιδευτικές μονάδες εργασιακής επανένταξης. Δηλαδή μετά από ένα ατύχημα το οποίο δημιουργεί αναπηρία σε κάποιο άτομο και δεν μπορεί να επανέλθει στην αρχική του εργασία θα πρέπει να του δίνεται η δυνατότητα, να εκπαιδεύεται και να μαθαίνει κάποια άλλη τέχνη , ώστε να μην περιθωριοποιείται.

5. Ο ΟΑΕΔ σε συνεργασία με φορείς όπως το Υπουργείο Συγκοινωνιών και την Τοπική Υποδιοίκηση , χρειάζεται να δώσει μεγάλη σημασία στην εργονομική διεύθυνση των χώρων εργασίας. Να δημιουργήσει τις ανάλογες προσβάσεις, κατάλληλη διαμόρφωση του χώρου δουλειάς, διαρύθμιση κτιρίων, κατάλ-

ληλη επίπλωση, καθίσματα καθώς και εργαλεία και αντικείμενα που θα έρχονται σε επαφή τα άτομα .

6.Κρίνεται απαραίτητο, να δοθούν περισσότερα κίνητρα στους εργοδότες για να προσλάβουν στις επιχειρήσεις τους άτομα με ειδικές ανάγκες. Ήδη συζητείται η πρόταση, για τρι-χρονη επιδότηση των εργοδοτών, που προσλαμβάνουν τα άτομα και θα πρέπει να εφαρμοστεί ,γιατί θα προσφέρει πολλά στην εργασιακή τους ένταξη.

7.Η συμμετοχή των γονιών και των ιδίων των ατόμων με ειδικές ανάγκες σ'όλα τα κέντρα λήψης αποφάσεων όχι μόνο στον ΟΑΕΔ αλλά και σε κάθε συμβούλιο ή επιτροπή φορέων οι οποίοι είναι επιφορτισμένοι με τη παροχή διαφόρων υπηρεσιών (ειδικής αγωγής επαγγελματικής κατάρτισης, αποκατάστασης κ.λ.π.) όπως είναι σήμερα το Συμβούλιο Ειδικής Αγωγής το Κ.Ψ.Υ. κ.α.

8.Να δίνεται έμφαση από τον ΟΑΕΔ στην τοποθέτηση σε εργασία των ατόμων με ειδικές ανάγκες κι όχι στην επιδομα-τική πολιτική.

9.Να δημιουργηθούν παραγωγικά -προστατευμένα εργαστήρια των οποίων η λειτουργία είναι θετική, επειδή θα προσφέρουν επαγγελματική κατάρτιση ,επαγγελματική πείρα και αμοιβόμενη απασχόληση κι απ'την άλλη θα απορροφηθούν άτομα με πιά βαριές αναπηρίες στην αγορά εργασίας.

10.Να γίνει μεγαλύτερη ενημέρωση των φορέων και του κοινού μέσα από τον τύπο και τηλεόραση ώστε να προωθηθούν τα προγράμματα του ΟΑΕΔ και να ευαισθητοποιηθεί η εργοδοσία.

11. Να βελτιωθεί ο Ν. 1648/86 ο οποίος δεν καλύπτει την εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές ανάγκες και γενικά έχει κενά όσον αφορά τις τοποθετήσεις των ατόμων αυτών σε εργασίες

που δημιουργούν προβλήματα μεγαλύτερης περιθωριοποίησης στα ίδια τα άτομα με ειδικές ανάγκες ,όταν δεν υπάρχει η αποδοχή της τοποθέτησης από τον εργοδότη.

12. Επισημαίνεται η ανάγκη για εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές ανάγκες σε νέες τεχνολογίες και όχι προσκώληση των ατόμων με ειδικές ανάγκες μόνο στα παλιά παραδοσιακά επαγγέλματα . Επίσης να γίνεται καταγραφή των ατόμων αυτών.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

ΠΙΝΑΚΕΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΩΝ

Ερώτηση 3. Πίνακας 3.

Επίτευξη Επαγγελματικής Αποκατάστασης

ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	ΑΝΑΠΗΡΙΑ	Νεφροπάθεια	Ψυχικές παθήσεις	Μεσογειακή αναιμία	Αναπηρία άνω άκρων	Αναπηρία κάτω άκρων	Σακχαρώδης διαβήτης	Προβλήματα όρασης	Αιμοροφιλία	Σ Υ Ν Ο Λ Ο
Μέσω της επαγ- γελματικής κα- τάρτισης		2	4	5	11	18	7	6	3	56 %
Σχεδιασμός πολιτείας			6	3	9	12		4		34 %
Προσωπικές γνω- ριμίες		3		2			3		2	10 %
Σ Υ Ν Ο Λ Ο		5	10	10	20	30	10	10	5	100

Ερώτηση 5. Πίνακας 5.
Γνώση Ύπαρξης Προγραμμάτων

ΓΝΩΣΗ ΥΠΑΡΞΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ \ ANAΓHPPIA	Νεφροπάθεια	Ψυχικές παθήσεις	Μεσογειακή αναιμία	Αναπηρία όλων άκρων	Αναπηρία κάτω άκρων	Σακχαρώδης διαβήτης	Προβλήματα όρασης	Αιμοροφιλία	ΣΥΝΟΛΟ
Ναί	5	8	4	12	18	10	8	5	70 %
Όχι		2	6	8	12		2		30%
ΣΥΝΟΛΟ	5	10	10	20	30	10	10	5	100

Ερώτηση 7.Πίνακας 7.

Κίνητρα

ΚΙΝΗΤΡΑ	ΑΝΑΠΗΡΙΑ	Νεφροπάθεια	Ψυχικές Παθήσεις	Μεσογειακή αναιμία	Αναπηρία άνω άκρων	Αναπηρία κάτω άκρων	Σακχαρώδης διαβήτης	Προβλήματα όρασης	Αιμοροφιλία	ΣΥΝΟΛΟ
Ναί		1	4	8	5	7		2		27 %
Όχι			3		3	6	4		2	18 %
Δεν ξέρω		4	3	2	12	17	6	8	3	55 %
ΣΥΝΟΛΟ		5	10	10	20	30	10	10	5	100

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Ερώτηση 8. Πίνακας 8.
Χρόνος

ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΧΡΟΝΟΥ	ΑΝΑΠΗΡΙΑ	Νεφροπάθεια	Ψυχικές παθήσεις	Μεσογειακή αναιμία	αναπηρία άνω άκρων	Αναπηρία κάτω άκρων	Σακχαρώδης διαβήτης	Προβλήματα όρασης	Αιμοροφιλία	ΣΥΝΟΛΟ
Ναι		3	5	4	6	9	8	3	3	41 %
Όχι		2	3	6	7	9		7		34 %
Δεν ξέρω			2		7	12	2		2	25 %
Σύνολο		5	10	10	20	30	10	10	5	100

Ερώτηση 9 .Πίνακας 9.
Αντικείμενο κατάρτισης

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ	ΑΝΑΠΗΡΙΑ									ΣΥΝΟΛΟ
	Νευραρθρεία	Ψυχικές Παθήσεις	Μεσογειακή Αναιμία	Αναπηρία όρασης	Αναπηρία κόλου όραση	Σακχαρώδης διαβήτης	Παθήματα ακοής	Αιμοφιλία		
Γραφικές τέχνες			3		7	3		3	16 %	
Κοπτική-ραπτική κεραμική		3							3 %	
Ξυλουργική- αγγειοπλαστική	2					4			6 %	
Τηλεφωνητές κομμωτές		5	3	20	13		10		51 %	
Αργυροχρυσοχοΐας		2							2 %	
Γενική Υποδηματο- ποιία	2								2%	
Ηλεκτρονικοί υπολογιστές	1		4		10	3		2	20 %	
Άλλο										
ΣΥΝΟΛΟ	5	10	10	20	30	10	10	5	100	

ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΘΕΜΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΑΠΟΦΕΙΣ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΟΣΩΝ
ΦΟΡΑ ΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥΣ ΜΕΣΩ
ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ ΣΤΗ ΠΟΛΗ ΤΟΥ ΒΟΛΟΥ.

Η ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ:

Μυλωνά Βασιλική

Παπαχαραλάμπος Βασιλική

Τσούτσα Ζωή

Απόφοιτοι τμήματος

Κοινωνικής Εργασίας

Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ

- Φύλο

Άνδρας

Γυναίκα

- Ηλικία

- Αναπηρία

1. Τι σημαίνει για σας επαγγελματική αποκατάσταση;

α) Οικονομική ανεξαρτησία

β) Κοινωνική ένταξη

γ) Ψυχική ικανοποίηση

δ) Δημιουργικότητα

ε) Άλλο

2. -Θα θέλατε να εργασθείτε;

α) Ναί

β) Όχι

3. -Πώς βλέπετε να επιτυγχάνετε η επαγγελματική σας αποκατάσταση;

α) Μέσω της επαγγελματικής κατάρτισης

β) Σχεδιασμός της Πολιτείας

γ) Προσωπικές γνωριμίες

δ) Άλλο

4. -Πώς πληροφορηθήκατε για τη λειτουργία του γραφείου αναπήρων;

α) Απο την τηλεόραση

β) Απο τον τύπο

γ) Απο φίλους γνωστούς

δ) Άλλο

5. -Στον τόπο που μένετε γνωρίζετε αν υπάρχουν συγκεκριμένα

προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης για τα άτομα με ειδικές ανάγκες;

α) Ναί

β) Όχι

6. -Ποιός πιστεύετε ότι είναι ο ρόλος της επαγγελματικής κατάρ-

τισης στην πορεία της επαγγελματικής αποκατάστασης;

α) Πολύ σημαντικός

β) Λιγότερο σημαντικός

γ) Σημαντικός

6) Ασήμαντος

7.- Ποιά η άποψή σας για τα κίνητρα (επιδόματα) της επαγγελματικής κατάρτισης.- Τα υπάρχοντα είναι ικανοποιητικά;

α) Ναι

β) Όχι

γ) Δεν ξέρω

8.- Ο χρόνος των προγραμμάτων της επαγγελματικής κατάρτισης για άτομα με ειδικές ανάγκες είναι επαρκής;

α) Ναί

β) Όχι

γ) Δεν ξέρω

9.- Σε ποσότητες αντικείμενα θα θέλατε να καταρτισθείτε;

α) Γραφικές Τέχνες

β) Κοπτική, ραπτική, κεραμική

γ) Ξυλουργική, αγγειοπλαστική

δ) Τηλεφωνητές, κομμωτές

ε) Αργυροχρυσοχοΐας

στ) Γενική υποδηματοποιΐα

ζ) Ηλεκτρον. υπολογιστές

η) Άλλο (γράψτε ποιό)

10.- Είχατε εμπειρίες απο προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης στο παρελθόν;

α) Ναί

β) Όχι

11.- Μετά το τέλος της επαγγελματικής κατάρτισης σε ποιο τομέα θα θέλατε να ενταχθείτε επαγγελματικά:

α) Δημόσιο

β) Ιδιωτικό

12.-Ποιές οι εμπειρίες σας στην προσπάθειά σας για επαγγελματική αποκατάσταση;

α)Πολύ θετικές

β)θετικές

γ)Αρνητικές

δ)Πολύ αρνητικές

13.-Γνωρίζετε τι είναι τα προστατευόμενα εργαστήρια;

α)Ναί

β)Όχι

14.-Στον τόπο που μένετε υπάρχουν σύλλογοι για άτομα με ειδικές ανάγκες;

α)Ναί

β)Όχι

γ)Δεν ξέρω

15.-Εάν ναι, είστε μέλος:

α)Ναι

β)Όχι

16.-Ποιός πιστεύετε ότι είναι ο ρόλος του στην επαγγελματική σας αποκατάσταση:

α)Πολύ σημαντικός

β)Λιγότερο σημαντικός

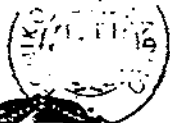
γ)Σημαντικός

δ)Ασήμαντος

Ευχαριστούμε για τη συμμετοχή

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ'

Ν Ο Μ Ο Θ Ε Σ Ι Α

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΑΘΗΝΑ
2 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1986

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΑΧΟΥ
147

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΝΟΜΟΙ

1648. Προστασία πολιμιτών, αναπήρων και θυμάτων πολέμου και μειονεκτούντων προσώπων. ... 1

ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ

339. Σύσταση Υγειονομικών Επιτροπών στα Επαρχιακά Κω και Καλύμνος της Νομαρχίας Δωδεκανήσου. ... 2

340. Μεταφορά του Γ' Κ.Π.Σ. Αικτελοκήπων του Δήμου Αθηναίων του Νομού Αττικής στο Δήμο Κωστωπόλης του ίδιου Νομού. ... 3

341. Τροποποίηση του Π.Δ. 73/81 περί ίδρύσεως Επαρχικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου εν τω Νομώ Κιλίκης (ΦΕΚ 24/Α/81). ... 4

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Δάνεια προς ναυπηγοεπιχειρησιακές επιχειρήσεις για κεφάλαιο κίνησης. ... 5

ΔΙΟΡΘΩΤΙΚΕΣ ΣΦΑΜΑΤΩΝ

Διόρθωση σφαλμάτων στο αρ.β. 139 Διάταγμα αρμοδιότητας Υπουργ. Δικαιοσύνης. ... 6

ΝΟΜΟΙ

(1)

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 1648

Προστασία πολιμιτών, αναπήρων και θυμάτων πολέμου και μειονεκτούντων προσώπων.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εκδίδει τον ακόλουθο νόμο που φέρει η Βουλή:

Άρθρο 1.

Προστατευόμενα πρόσωπα.

1. Στις προστατευτικές διατάξεις του νόμου αυτός υπάγονται:

α) Όσοι υπήρξαν με οποιαδήποτε ιδιότητα στις Ένοπλες Δυνάμεις και στα Σώματα Ασφαλείας, κατά το χρονικό διάστημα από τον Οκτώβριο 1940 έως 31 Δεκεμβρίου 1950 ή συμμετείχαν με την πιο πάνω ιδιότητα στο εκστρατευτικό σώμα της Ελλάδας στην Κορέα κατά την περίοδο 1951—1955 ή στα πολεμικά γεγονότα της Κύπρου από 14 Ιου-

λίου 1974 και όσοι έλαβαν μέρος στην Εθνική Αντίσταση κατά την έννοια του Ν. 1285/1982 (ΦΕΚ 115), εφόσον κατέστησαν ανάπηροι ή κατέστησαν ανάπηροι από τις κακουχίες της στρατιωτικής ή τραυματιστικής, ανεξάρτητα από τη διάρκεια της υπηρεσίας τους, καθώς και τα τέκνα των αναπήρων πολέμου ή της Εθνικής Αντίστασης ή θανόντων αναπήρων πολέμου ή της Εθνικής Αντίστασης.

β) Όσοι έχουν 24 μήνες τουλάχιστο συνολική στρατιωτική ή στρατιωτική υπηρεσία, από την οποία απαραίτητως 5 μήνες τουλάχιστο σε μάχη μονάδα κατά τον πόλεμο 1940—1941 και στη Μέση Ανατολή και έλαβαν μέρος σε μάχες ή ένοπλες συγκρούσεις.

γ) Τα μέλη των αντίστοιχων ομάδων που έλαβαν μέρος στην Εθνική Αντίσταση κατά την έννοια του ν. 1285/1982, εφόσον έχουν 12μηνη τουλάχιστον εθελούσια υπηρεσία στις ομάδες αυτές, η οποία δεσφαιώνεται από τις επιτροπές του αρ.β. 379/1983 (ΦΕΚ 136).

δ) Τα τέκνα ή η σύζυγος ή η χήρα μητέρας προσώπων που εκτελέστηκαν ή πέθαναν από τραύματα ή κακουχίες στη χρονική περίοδο 1940—50 ή στον πόλεμο της Κορέας, εφόσον υπηρετούσαν με οποιαδήποτε ιδιότητα στις Ένοπλες Δυνάμεις ή στα Σώματα Ασφαλείας, καθώς και προσώπων που εκτελέστηκαν ή πέθαναν από τραύματα ή κακουχίες συνάφεια της συμμετοχής τους στην Εθνική Αντίσταση και στην κομμουνιστική αντίσταση κατά της χούντας των συνταγματαρχών από 21.4.1967 έως 24.7.1974 ή προσώπων που πέθαναν ή εξοιωνίστηκαν στα πολεμικά γεγονότα της Κύπρου από 14 Ιουλίου 1974. Ως και των προσώπων εκείνων που υπηρετούσαν στις Ένοπλες Δυνάμεις πέθαναν ή πεθαίνουν τον καιρό της Ειρήνης σε διατεταγμένη υπηρεσία και εξαιτίας αυτής και των περιπτώσεων του ν. 1370/1944.

2. Η σειρά της προηγούμενης παραγράφου τηρείται και ως σειρά προτερησίας για την προστασία που παρέχει ο νόμος αυτός.

3. Η άσκηση του δικαιώματος προστασίας από έναν από τους δικαιούχους της περιπτώσεως (δ) αποκλείει τους υκολοίτους.

4. Προστατεύονται επίσης ανάπηρα άτομα ηλικίας 15—85 ετών που έχουν περιορισμένες δυνατότητες για επαγγελματική απασχόληση από οποιαδήποτε χρόνια σωματική ή πνευματική ή ψυχική πάθηση ή θλάση, εφόσον είναι εγγεγραμμένοι στα μητρώα άνεργων αναπήρων του Οργανισμού Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.).

Επίσης προστατεύονται όσοι έχουν τέκνα ή αδελφούς με βαριά κληικά, ψυχολογικά προβλήματα με ποσοστό αναπη-

τάστασή του για υψίστη ή ανυψαίτια απασχολητότητα, αφού τον απασχολήσει τουλάχιστον ένα μήνα.

Η απόφαση της Επιτροπής για την αντικατάσταση του προστατευόμενου πρέπει να κινηθεί στον εργοδότη από την αρμόδια Επιτροπή, τυπικώς μέσα σε ένα δίμηνο από την υποβολή της αίτησής του.

Ο προστατευόμενος χάνει την προστασία, αν αντικατασταθεί δύο φορές με απόφαση της επιτροπής, ύστερα από αίτηση του εργοδότη, για υψίστη απασχολητότητα.

7. Για τους προστατευόμενους του άρθρου 2, προσυζητείται κατά δέκα έτη το όριο ηλικίας για την πρόσληψη που προβλέπεται από κανονισμό ή οργανισμό των οχρήσεων επιχειρήσεων ή εκμεταλλεύσεων, ο οποίος έχει κηρυχθεί με νόμο ή από συλλογική σύμβαση εργασίας ή διαιτητική απόφαση ή άλλη πράξη που έχει ισχύ νόμου.

Άρθρο 5.

Επιχορήγηση εργοδοτών, εργονομική διευθέτηση, επέκταση χρόνου πείρας, ηθικές αμοιβές.

1. Επιχειρήσεις ή εκμεταλλεύσεις που απασχολούν ανάπηρα άτομα, όπως κατά προσδιορίζονται από την παράγραφο 4 του άρθρου 1, μπορεί να επιχορηγούνται από τον Ο.Α.Ε.Δ. για μέρος των καταβαλλόμενων αποδοχών, ανάλογα με τα ειδικότερα κριτήρια κατά κατηγορίες προστατευόμενων ατόμων, τη φύση της εργασίας και λοιπά συναφή κριτήρια, σύμφωνα με τα οριζόμενα ειδικότερα με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας, που εκδίδεται μετά από γνώμη του Διοικητικού Συμβουλίου του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.).

2. Σε επιχειρήσεις ή εκμεταλλεύσεις που απασχολούν ανάπηρα άτομα, όπως αυτά προσδιορίζονται στην παράγραφο 4 του άρθρου 1, μπορεί να καταβάλλεται από τον Ο.Α.Ε.Δ. μέρος της δαπάνης για τη στοιχειώδη εργονομική διευθέτηση του χώρου εργασίας των προσώπων αυτών. Το ύψος της συμμετοχής του Οργανισμού στη δαπάνη αυτή καθορίζεται με απόφαση του Υπουργού Εργασίας, που εκδίδεται μετά από γνώμη του Διοικητικού Συμβουλίου (Δ.Σ.) του Ο.Α.Ε.Δ.

3. Η ετήσια κτηνική άδεια με αποδοχές των μισθωτών, που προβλέπεται από τις κείμενες διατάξεις, μπορεί να επεκταίνεται έως έξι (6) εργάσιμες ημέρες για ανάπηρα άτομα της παρ. 4 του άρθρου 1. Η επέκταση αυτή γίνεται με απόφαση του Υπουργού Εργασίας, μετά από γνώμη του Ανώτατου Συμβουλίου Εργασίας.

Την επέκταση αυτή δικαιούνται όλοι οι ανάπηροι ανεξάρτητα από τον τρόπο της πρόσληψής τους πριν και μετά την ισχύ του νόμου αυτού.

Ενοικίωτεροι όροι που τυχόν προβλέπονται για τη χρονική διάρκεια της ετήσιας άδειας με αποδοχές από άλλες διατάξεις, συλλογικές συμβάσεις εργασίας, διαιτητικές αποφάσεις, κανονισμούς ή οργανισμούς δε θίγονται με τις διατάξεις του νόμου αυτού.

4. Σε επιχειρήσεις ή εκμεταλλεύσεις και σε πρόσωπα που δείχνουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για απασχόληση προσώπων που προστατεύονται από το νόμο αυτό και γενικά για προστασία πέρα από εκείνη που προβλέπεται από το νόμο, μπορεί να απονέμονται οι πιο κάτω ηθικές αμοιβές:

- α) Ευαρέσκεια
- β) Έγκαιρος και
- γ) Χρηματικό βραβείο.

Οι ηθικές αυτές αμοιβές απονέμονται με απόφαση του Υπουργού Εργασίας, μετά από πρόταση του Δ.Σ. του Ο.Α.Ε.Δ. Με βίωμα απόφαση, που εκδίδεται ύστερα από πρόταση του Δ.Σ. του Ο.Α.Ε.Δ., καθορίζεται επίσης και το ύψος των χρηματικών βραβείων.

Άρθρο 6.

Υποβολή στοιχείων — Επαγγελματική κατάρτιση.

1. Οι επιχειρήσεις ή εκμεταλλεύσεις, που υπάγονται στις διατάξεις του νόμου αυτού, υποχρεούνται το μήνα Ιανουάριο κά-

θε έτους να δηλώνουν στις Επιτροπές του άρθρου 8 και στις Τοπικές Υπηρεσίες του Ο.Α.Ε.Δ., τον αριθμό των απασχολούμενων προστατευόμενων του άρθρου 1 παρ. 1 του νόμου αυτού, που τοποθετήθηκαν σε αυτές αναγκαστικά, έτω και αν η τοποθέτησή τους έγινε σύμφωνα με τις ισχύουσες μέχρι τη δημοσίευση του νόμου αυτού διατάξεις, τον αριθμό των απασχολούμενων σε αυτές αναπήρων της παραγράφου 4 του άρθρου 1 και τις ειδικότητες που έχουν ανάγκη για να καλύψουν το ποσοστό της υποχρεωτικής πρόσληψης που προβλέπεται από το άρθρο 2.

Κατά την πρώτη εφαρμογή του νόμου αυτού, η υποβολή των παραπάνω στοιχείων γίνεται μέσα σε δύο μήνες μετά την έναρξη ισχύος του νόμου.

2. Με βάση τα παραπάνω στοιχεία:

α) Οι Επιτροπές του άρθρου 8 τοποθετούν τα προστατευόμενα πρόσωπα στις οχρήσεις επιχειρήσεις. Αν οι επιχειρήσεις αυτές δεν υποβάλουν εμπροθέσμως τα στοιχεία που προβλέπονται στην προηγούμενη παράγραφο, η Επιτροπή προβαίνει στις τοποθετήσεις, με βάση στοιχεία που παίρνει από την αρμόδια επιθεωρητική εργασία.

β) Ο Ο.Α.Ε.Δ. καταρτίζει κάθε χρόνο προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης αναπήρων της παραγράφου 4 του άρθρου 1 για την κάλυψη των αναγκών σε ειδικότητες, που ζητούνται από τις οχρήσεις επιχειρήσεις.

Οι ειδικότητες αυτές καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εργασίας, μετά από γνώμη του Δ.Σ. του Ο.Α.Ε.Δ.

3. Η επαγγελματική κατάρτιση γίνεται στις εκπαιδευτικές μορφές του Ο.Α.Ε.Δ. μετά από απόφαση του Δ.Σ. του, εφόσον τα ανάπηρα άτομα μπορούν να παρακολουθήσουν τα προγράμματα που εφαρμόζονται σε αυτές, ή σε ειδικά ιδρύματα ή φορείς, που καθορίζονται με κοινές αποφάσεις των Υπουργών Εργασίας και του υπουργού στην αρμοδιότητα του οποίου υπάγονται τα ιδρύματα αυτά.

4. Για όσους παραπέμπεται στα ειδικά ιδρύματα ή φορείς, μπορεί ο Ο.Α.Ε.Δ. να καταβάλει μέρος ή το σύνολο της δαπάνης που απαιτείται για την επαγγελματική τους κατάρτιση, σύμφωνα με τα οριζόμενα με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του.

Άρθρο 7.

Διακτιολογητικά θηρισμού.

1. Οι προστατευόμενοι από την παράγραφο 1 του άρθρου 1, προκειμένου να τοποθετηθούν ή διατεθούν σε εργασίες, υποχρεούνται να προσκομίσουν στην αρμόδια Επιτροπή του άρθρου 8 αίτηση με τα εξής διακτιολογητικά:

α) Βεβαίωση της Επιτροπής του Γενικού Επιτελείου Εθνικής Άμυνας (ΓΕΕΘΑ — ΔΕΗΛΘΑ) ή των Επιτροπών που προβλέπονται στο π. 3/μηνα 79/1983 από την οποία να προκύπτει ότι οι ενδιαφερόμενοι ανήκουν σε μία από τις κατηγορίες της παραγράφου 1 του άρθρου 1.

β) Απόσπασμα κοινικού μητρώου.

γ) Πιστοποιητικό σπουδών και λοιπά πιστοποιητικά, από τα οποία να προκύπτει η τυχόν ειδικότητά τους και προέλευσή τους.

δ) Βεβαίωση για το ύψος της σύνταξης που παίρνουν από το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους ή τον αρμόδιο ασφαλιστικό φορέα κατά περίπτωση ή αν δεν παίρνουν σύνταξη υπεύθυνη δήλωση του ν.β. 105/1969 (ΦΕΚ 28).

ε) Βεβαίωση του αρμόδιου για την κατά το ν. 1487/1950, όπως σήμερα ισχύει, αποκατάσταση των αναπήρων ή θυμάτων πολέμου, από την οποία να προκύπτει ότι ο ανάπηρος, το τέκνο του αναπήρου πολέμου ή το θύμα πολέμου δεν έχει αποκατασταθεί ούτε ο ίδιος, ούτε άλλο μέλος της οικογένειάς του με τις διατάξεις του νόμου αυτού. Από την υποχρέωση

δικαιώματα σύμφωνα με τα άρθρα 59, 60, 61 και 62 του Ποινικού Κώδικα.

γ) Με καταγγελία ύστερα από απόφαση της Επιτροπής του άρθρου 8 του νόμου αυτού, για τους εξής λόγους:

α) Για παραβάσεις που προβλέπονται από το νόμο αναγκωρισμού οργανισμό ή κανονισμό της υπηρεσίας ή επιχείρησης ή εκμετάλλευστης, για τις οποίες ορίζεται ως κοινή ή απόλυση.

β) Για αποδεχόμενη υπαίτια ή καταλληλότητα στην εκτέλεση της εργασίας που δεν οφείλεται πάντως στα τριάντα ή στην απηρία ή για ανάρμοστη συμπεριφορά ή για υπεκιθαρχική γενικά διαγωγή.

δ) Με καταγγελία της σχέσης εργασίας αν έχει εκδοθεί απόφαση του νομάρχη, σύμφωνα με την παρ. 5 του άρθρου 2.

ε) Με καταγγελία της σχέσης εργασίας μετά τη συμπλήρωση των προϋποθέσεων για πλήρη σύνταξη γήρατος, σύμφωνα με τις ισχύουσες, κάθε φορά, διατάξεις.

2. Δικηγόροι που παρέχουν τις υπηρεσίες τους με πάγια περιοδική αμοιβή και προστατεύονται από την ισχύουσα για τους πολεμιστές νομοθεσία, αν απολυθούν ή αντικατασταθούν κατά τις διατάξεις της νομοθεσίας αυτής, δικαιούνται να λάβουν την αποζημίωση της παραγράφου 1 του άρθρου 94 του ν.3/τος 3026/1954 (ΦΕΚ 235).

Αν αποχωρήσουν οικειοθελώς από την υπηρεσία δικαιούται να λάβουν την αποζημίωση που προβλέπεται από την παράγραφο 2 του άρθρου 94 του ίδιου ν. 3/τος.

Άρθρο 12.

Εξουσιοδοτικές διατάξεις.

1. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εργασίας και Υγείας, Πένινης και Κοινωνικών Ασφαλίσεων καθορίζονται τα κριτήρια και η διαδικασία για την απηρία της ιδιότητας των ανιψίων της παραγράφου 4 του άρθρου 1. Με όμοια απόφαση καθορίζονται η αρμόδια για την κρίση υγειονομική επιτροπή, οι προτεραιότητες εγγραφής των προστατευόμενων από το νόμο αυτόν προσώπων στα μητρώα ανιψίων αναπήρων του Ο.Α.Ε.Δ., καθώς και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια.

2. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Άμυνας και Εργασίας, μετά από γνώμη του Δ.Σ. του Ο.Α.Ε.Δ. τα κριτήρια που προβλέπονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 2 του νόμου αυτού, μπορεί να αυξάνονται ή να μειώνονται ή να καλύπτονται μόνο από τη μία κατηγορία των προστατευόμενων από το νόμο ατόμων, αν δεν υπάρχουν ενδιαιτηθέντες της άλλης κατηγορίας.

3. Με κοινή απόφαση του Υπουργού Εργασίας και του αρμόδιου κατά περίπτωση υπουργού μπορεί να ορίζονται και άλλες δικαιολογητικά, πέρα από εκείνα που προβλέπονται στο άρθρο 7, για την αναγκαστική τοποθέτηση των προσώπων που προστατεύονται από το άρθρο 1 ή να ορίζεται κάθε άλλη, σχετική με τα προσόντα διορισμού, λεπτομέρεια.

Η πρώτη απόφαση της παραγράφου αυτής θα εκδοθεί μέσα σε 3 μήνες από τη δημοσίευσή του νόμου αυτού.

Άρθρο 13.

Διατήρηση προστασίας.

1. Οι διατάξεις του νόμου αυτού εφαρμόζονται και για όσους έτυχαν προστασίας, με βάση την προϊσχύουσα για τους πολεμιστές και αναπήρους νομοθεσία.

2. Διατάξεις που παραπέμπουν στο ν. 963/1979 (ΦΕΚ 202) θεωρείται εφεξής ότι παραπέμπουν στις αντίστοιχες διατάξεις του παρόντος.

Άρθρο 14.

Όσοι έχουν τοποθετηθεί υποχρεωτικά σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 751/1948, όπως αυτές αντικαταστάθηκαν με

τον ν. 1836/1951, και εργάζονται με σχέση εξαρτημένης εργασίας ιδιωτικού δικαίου ή είναι συνταξιούχοι από την εργασία αυτή, το όσον έχουν αναγνωρισθεί και ως προνοστές της Εθνικής Αντίστασης, κατά την έννοια του ν. 1285/1982 (ΦΕΚ 115 τ. Α' της 20.9.1982), δικαιούνται την προσαύξηση 15% του μισθού ή της σύνταξής τους του άρθρου 7 του ν.δ. 1790/1942, επί πλέον της προαγωγής του ίδιου άρθρου.

Άρθρο 15.

Με αποφάσεις του Υπουργού Εργασίας καθορίζεται, ύστερα από έγκριση της εγχώριας αγοράς εργασίας, μετά γνώμη του Δ.Σ. ο κατάταξις αριθμός θέσεων εργασίας που χορηγούνται κάθε έτος σε αλλοδαπούς κατά υποχρέωση, επίταξη και χρονική διάρκεια για παροχή εξαρτημένης εργασίας στις διάφορες περιοχές της χώρας.

Άρθρο 16.

Καταργούμενες διατάξεις.

Καταργούνται οι διατάξεις του ν. 1836/1951 (ΦΕΚ 164), του ν.δ. 2657/1953 (ΦΕΚ 299), του ν.δ. 61/1968 (ΦΕΚ 302), του άρθρου 18 του ν. 1043/1980 (ΦΕΚ 87), του ν. 963/1979 (ΦΕΚ 202), του άρθρου 23 του ν. 1320/1983 (ΦΕΚ 6) καθώς και κάθε γενική ή ειδική διάταξη κατά το μέρος που αντίκειται στις διατάξεις του νόμου αυτού ή κατά το μέρος που ρυθμίζει θέματα που διέπονται από το νόμο αυτόν.

Άρθρο 17.

Η ισχύς του νόμου αυτού αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Παραγγέλλομαι τη δημοσίευσή του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και την εκτέλεσή του ως νόμου του Κράτους.

Αθήνα, 19 Σεπτεμβρίου 1986

Ο ΠΡΕΣΒΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΧΡΗΣΤΟΣ ΑΝΤ. ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ
ΚΑΙ ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΘΝ. ΑΜΥΝΑΣ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ
ΑΠ. ΑΘ. ΤΣΟΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ ΓΙΩΡΓΟΣ ΓΕΝΝΗΜΑΤΑΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΔΗΜ. ΤΣΟΒΟΛΑΣ ΕΥΑΓ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

Θεωρήθηκε και τέθηκε η Μεγάλη Σφραγίδα του Κράτους.

Αθήνα, 23 Σεπτεμβρίου 1986

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΑΚΑΛΑΜΑΝΗΣ

ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ

ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 339

Σύσταση Υγειονομικών Επιτροπών στα Επαρχία Κω και Κολύμνου της Νομαρχίας Δωδεκανήσου.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εγώστας υπόψη:

1. Της διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 11 του Π.Δ. 611/1977 περί καθορισμού εις ενταξίον κείμενον από τί-

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

(5)

Πράξη Διοικητή αριθ. 843/5.9.86
(Άρθρο 1 του Ν. 1266/82)

Δείξει προς ναυπηγοεπισκευαστικές επιχειρήσεις για κεφάλαιο κίνησης.

Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Αφού έλαβε υπόψη:

α) Το άρθρο 1 του Ν. 1266/82 ή Όργανα ακήρεως της τομιαστικής, πιστωτικής και συναλλαγματικής πολιτικής και άλλες διατάξεις.

β) Την παράγραφο 8 της ΠΔ/ΤΕ 227/3.6.83 που μεταξύ άλλων προβλέπει ότι τα χορηγούμενα στις ναυπηγοεπισκευαστικές επιχειρήσεις δάνεια για κεφάλαιο κίνησης εξοφλούνται εντός 6 μηνών με εισαγωγή συναλλάγματος.

γ) Σχετικά αιτήματα ευθιςφερομένων επιχειρήσεων.

δ) Ότι η εισαγωγή συναλλάγματος από τις ναυπηγοεπισκευαστικές επιχειρήσεις για την κάλυψη των επιχειρησιακών δαπανών τους διασφαλίζεται επαρκώς με βάση τις διατάξεις της αποφ. ΕΝΠΘ 60/18/16.5.83, αποφάσεις:

Να τροποποιήσει την παράγραφο 8 της ΠΔ/ΤΕ 227/3.6.1983 και καθορίσει τα εξής:

1. Η διάρκεια των δανείων σε δρχιές προς ναυπηγοεπισκευαστικές επιχειρήσεις για κεφάλαιο κίνησης καθορίζεται κατά την κρίση της χρηματοδοτικής τράπεζας.

2. Η εξόφληση των πιο πάνω δανείων πραγματοποιείται είτε από δρχιικά έσοδα των δανειοδοτούμενων είτε με εισαγωγή συναλλάγματος.

Διευκρινίζεται ότι για την καταβολή διαφοράς τόκων ισχύει η διάταξη του πρώτου ελαφίου της παραγράφου 8 της ΠΔ/ΤΕ 331/7.2.84 και 361/8.4.84.

Η παρούσα πράξη τα δημοσιεύει στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Ο Διοικητής
ΔΗΜ. ΧΑΛΙΚΙΑΣ

(6)

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΣΦΛΑΜΑΤΩΝ

Διορθώνεται το αριθ. 139 Διάταγμα από 16 Απριλίου 1986, που δημοσιεύθηκε στο 53 ΦΕΚ (τ. Α') της 24.4.86, έτσι, αφορά την ημερομηνία υπογραφής του από το λακωνισμένο «15 Απριλίου 1986» στο σωστό «16 Απριλίου 1986».

(Από το Υπουργείο Δικαιοσύνης)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
 ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
 ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ
 ΔΙΟΙΚΗΣΗ
 ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΠΑΓ/ΚΗΣ ΑΠΟΚ/ΣΗΣ
 ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ
 Ταχ.Δ/ση: 70017/186.10.ΓΛΥΦΑΔΑ
 Πληροφορίες: Α.ΜΑΝΟΥΣΑΚΗ
 Τηλέφωνο: 3942073

Χ.Δ. 5 ΧΡΟΝΙΑ
 ΒΑΘΜΟΣ ΑΣΦ.:
 ΒΑΘΜΟΣ ΠΡΟΤΕΡ.: ΕΞ ΕΠΕΙΓΟΝ
 Αθήνα 25-4-90

Αρ.Πρωτ. 106047
 Αρ.Εγκυκλίου: 3
 ΠΡΟΣ: 1. Όλες τις Περι/κές Δ/νοσεις,
 Υπηρεσίες Νομών, Τοπικές Υπ. &
 Γραφεία Εργασίας του Οργαν.
 2. Γραφεία Επαγ/κής Αποκ/σης Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες, Αθήνας
 Θεσ/νίκης-Βόλου και Ηρακλείου Κρήτης, Πάτρας, Λάρισας.
 ΚΟΙΝ: Όπως ο Πίνακας Διανομής

ΘΕΜΑ: Επιχορήγηση εργοδοτών για επαγγελματική αποκατάσταση ατόμων με ειδικές ανάγκες

Σύμφωνα με τις διατάξεις των παρ. 1 και 2 του άρθρου 5 του Ν.1648/86 (ΦΕΚ 147/Α/2.10.86), καταρτίστηκαν με την 30136/6.3.90 κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας και την 30040/26.1.90 απόφαση του Υπουργού Εργασίας τις οποίες και σας κοινοποιούμε, τέσσερα (4) προγράμματα επιχορήγησης εργοδοτών, με σκοπό την επαγγελματική αποκατάσταση ατόμων με ειδικές ανάγκες. Τα προγράμματα αυτά αφορούν την επιχορήγηση Ιδιωτικών Επιχειρήσεων - Οργανισμών και Επιχειρήσεων Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Κοινής Ωφελείας, Συνεταιρισμών Επαγγελματικών Σωματείων και Ενώσεων αυτών των Επιχειρήσεων που προσλαμβάνουν άτομα με ειδικές ανάγκες με την διαδικασία της υποχρεωτικής πρόσληψης (άρθρο 2 του Ν.1648/86) και γενικά εργοδοτών για την πρόσληψη ατόμων με ειδικές ανάγκες ως εξής:

1. ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

- Με την κοινή υπουργική απόφαση 30136/6.3.90 Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας:
- Αα' Πρόγραμμα επιχορήγησης εργοδοτών για την πρόσληψη τριακοσίων (300) ατόμων με ειδικές ανάγκες ηλικίας 16-25 ετών.
- Αβ' Πρόγραμμα επιχορήγησης εργοδοτών για την πρόσληψη τετρακοσίων εξήντα (460) ατόμων με ειδικές ανάγκες ηλικίας 26-65 ετών.
- Με την 30040/26.1.90 απόφαση Υπουργού Εργασίας:
- Βα' Πρόγραμμα για την εργονομική διευθέτηση του χώρου εργασίας για είκοσι (20) άτομα, των 16-25 ετών.
- Ββ' Πρόγραμμα για την εργονομική διευθέτηση του χώρου εργασίας για πενήντα (50) άτομα ηλικίας 26-65 ετών.
- Στα Αα' και Βα' προγράμματα επιχορηγούνται εργοδότες για άτομα που διανύουν το 16ο έτος της ηλικίας τους έως και το 25ο έτος κατά την ημερομηνία πρόσληψής τους.
- Άτομα που κατά τη διάρκεια της υπαγωγής τους στα προγράμματα συμπληρώνουν το 25ο έτος παραμένουν στο αυτό πρόγραμμα (δηλ. στο Αα').
- Στα Αβ' και Ββ' προγράμματα, επιχορηγούνται εργοδότες για άτομα που διανύουν το 26ο έτος έως και το 65ο έτος - Άτομα που την ημέρα πρόσληψής τους έχουν συμπληρώσει το 65ο έτος δεν μπορούν να υπαχθούν στα προγράμματα - Άτομα που κατά την διάρκεια υπαγωγής τους στα προγράμματα συμπληρώνουν το 65ο έτος παραμένουν σ' αυτά.

2. ΜΗ ΥΠΑΓΟΜΕΝΟΙ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

- Στα παραπάνω προγράμματα δεν μπορούν να υπαχθούν κρατικοί φορείς, ανεξάρτητα από το καθεστώς Δημοσίου ή Ιδιωτικού ή Μικτού Δικαίου που τους διέπει όπως αναφέρονται στην παρ. 8 αρθ. 1 του Ν. 1258/82 δηλαδή:
- Κρατικές - Δημόσιες Υπηρεσίες όπως εκπροσωπούνται από το Νομικό Πρόσωπο του Δημοσίου.
- Κρατικοί - Δημόσιοι Οργανισμοί σαν Κρατικά Ν.Π.Δ.Δ.
- Κρατικές - Δημόσιες και παραχωρηθείσες επιχειρήσεις, όπως ΔΕΗ, ΟΤΕ, Ελληνική Ραδιοφωνία - Τηλεόραση, κ.λπ.
- Τραπεζικές και άλλες ανώνυμες εταιρείες στις οποίες είτε τα κατά τις προηγούμενες περιπτώσεις Νομικά Πρόσωπα έχουν το σύνολο ή την πλειοψηφία των μετοχών εταιρικού κεφαλαίου, είτε έχουν κρατικό προνόμιο ή κρατική επιχορήγηση.
- Τα Κοινοφελή Ιδρύματα του Αστικού Κώδικα που περιήλθαν στο Δημόσιο και επιχορηγούνται από αυτό.
- Τα Κρατικά Νομικά Πρόσωπα που έχουν χαρακτηριστεί από το Νόμο ή τα δικαστήρια ή Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου, όπως ο ΟΣΕ ο Αυτόνομος Σταφιδικός Οργανισμός κ.α. που χρηματοδοτούνται ή επιχορηγούνται από οποιαδήποτε από τα προαναφερόμενα Νομικά Πρόσωπα.
- Οι θυγατρικές Ανώνυμες Εταιρείες των πιο πάνω Νομικών Προσώπων των εδαφ. α' έως στ' που ελέγχονται άμεσα ή έμμεσα από αυτά.
- Επίσης στα παραπάνω προγράμματα δεν μπορούν να υπαχθούν όλες γενικά οι Τράπεζες και Πολιτικές Οργανώσεις - Κόμματα και Επιχειρήσεις Καθαρισμού χώρων.
- Από τους παραπάνω φορείς εξαιρούνται και δύνανται να επιχορηγηθούν οι εταιρείες στις οποίες συμμετέχουν οι φορείς αυτοί και οι οποίες εταιρείες έχουν Νομική μορφή Α.Ε., Α.Ε.Β.Ε. & ΕΠΕ, λειτουργούν με τους κανόνες του ελεύθερου ανταγωνισμού και δεν έχουν μονοπωλιακό προνόμιο. Πρακτικώς η υπαγωγή των ανωτέρω εταιρειών στο πρόγραμμα θα ζητείται και η γνώμη του φορέα που κατέχει την πλειοψηφία των μετοχών.

3. ΠΟΣΟ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗΣ

Το ποσό της επιχορήγησης για κάθε προσλαμβανόμενο άτομο στα προγράμματα Αα' και Βα' καθορίζεται στις δύο χιλιάδες τριακόσιες δραχ. (2.300) την ημέρα, χωρίς καμιά άλλη παροχή από τον ΟΑΕΔ (ασφάλιση κ.τλ.). Επίσης δύνανται να επιχορηγούνται επιχειρήσεις οι οποίες θα απασχολήσουν άτομα με ειδικές ανάγκες που έχουν περιορισμένες δυνατότητες για απασχόληση από οποιαδήποτε χρόνια σωματική ή ψυχική πάθηση (παρ. 4 αρθ. 1 του Ν. 1648/86) για ώρες εργασίας σε με το ήμισυ των ωρών της ημερήσιας υποχρεωτικής απασχόλησης. Σ' αυτές τις περιπτώσεις το ποσό της επιχορήγησης καθορίζεται στις χίλιες διακόσιες (1.200) δραχ. την ημέρα.

4. ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗΣ

- Η διάρκεια της επιχορήγησης για κάθε προσλαμβανόμενο άτομο ορίζεται σε δώδεκα (12) μήνες από την ημέρα της πρόσληψης.

— Για να υπαχθεί στα προγράμματα αυτά μια επιχείρηση ή εργοδότης, πρέπει να υποβάλει στην αρμόδια Υπηρεσία του ΟΑΕΔ τα εξής δικαιολογητικά:

α' — Αίτηση που θα περιέχει την επωνυμία του εργοδότη, τα αντικείμενα οικονομικής δραστηριότητας και τον αριθμό των ατόμων που θα προσλάβει σύμφωνα με το πρόγραμμα.

β' — Αντίγραφο μισθοδοτικών καταστάσεων των τριών μηνών που προηγούνται από το μήνα υποβολής της αίτησης του εργοδότη για την υπαγωγή του στο πρόγραμμα, ή κατάσταση απόδοσης ασφαλιστικών εισφορών των μηνών εκείνων που προηγούνται της κρίσιμης περιόδου. Εξαιρούνται από την υποχρέωση αυτή οι νεοσύστατες επιχειρήσεις, οι Δήμοι, οι Κοινότητες, οι Δημοτικές και Κοινοτικές Επιχειρήσεις.

γ' — Υπεύθυνη δήλωση του Ν.Δ. 1599/86 ότι το τρίμηνο που προηγείται της πρόσληψης του ατόμου, δεν απέλυσε άτομα προστατευόμενα του Ν. 1648/86 ή ότι αυτούς που απέλυσε τους αντικατέστησε ή δεν αντικατέστησε εκείνους που δεν είχε υποχρέωση από το πρόγραμμα να αντικαταστήσει και ότι έλαβε γνώση και αποδέχεται τους όρους του προγράμματος του όπως αναφέρονται στην υπ' αρ. 30136/6.3.89 Υπ. απόφαση και στη παρούσα εγκύκλιο της οποίας αντίγραφο έλαβε.

Είναι ευνόητο ότι κατά το ενδιάμεσο χρονικό διάστημα μεταξύ ημερομηνίας αίτησης και έκδοσης της σχετικής εγκριτικής απόφασης δεν δικαιολογούνται απολύσεις ή οικειοθελείς αποχωρήσεις ατόμων με ειδικές ανάγκες, εκτός αν ο εργοδότης κάνει ισάριθμες προσλήψεις. Επομένως η Υπηρεσία πρέπει να κάνει έλεγχο του ενδιάμεσου αυτού χρόνου για κάθε εργοδότη που υπάγεται στο πρόγραμμα.

Η Υπηρεσία αφού ελέγξει και τα υπόλοιπα δικαιολογητικά θα προβαίνει στην έκδοση της σχετικής απόφασης την οποία εφόσον πρόκειται για Γρ. Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες ή Γρ. Εργασίας θα την κοινοποιεί στην αρμόδια Υ.Ν. ή Τ.Υ., για τις περαιτέρω ενέργειες καταβολής της επιχορήγησης.

10. ΚΑΤΑΒΟΛΗ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗΣ

— Η πρώτη επιχορήγηση θα καταβάλλεται στον εργοδότη μετά από δίμηνη τουλάχιστον απασχόληση του εργαζόμενου. Στη συνέχεια και μέχρι τη λήξη του 12μηνου της επιχορήγησης, θα καταβάλλεται κάθε μήνα με την επιφύλαξη της κατωτέρω παραγρ. 14.

11. ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΑ ΓΙΑ ΚΑΤΑΒΟΛΗ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗΣ

— Για την καταβολή της επιχορήγησης στον εργοδότη, εκείνος θα υποβάλλει στην Υπηρεσία του ΟΑΕΔ (Υ.Ν. ή Τ.Υ. κ.τλ.) τα εξής δικαιολογητικά:

α' — Κατάσταση χωριστή για κάθε πρόγραμμα που θα περιλαμβάνει το ονοματεπώνυμο των προσληφθέντων βάσει του προγράμματος, τη χρονολογία γέννησης και ειδικότητας τους, το ποσό με το οποίο βαρύνεται ο ΟΑΕΔ σύμφωνα με το πρόγραμμα, το συνολικό ακαθάριστο ποσό που δικαιούται ο εργαζόμενος και στήλη υπεύθυνης δήλωσης στην οποία θα έχουν υπογράψει τα προσληφθέντα άτομα ότι απασχολήθηκαν και πληρώθηκαν για το χρονικό διάστημα για το οποίο ζητείται η επιχορήγηση.

β' — Φωτοτυπημένο αντίγραφο της αναγγελίας πρόσληψης του ατόμου ή βεβαίωση της αρμόδιας Υπηρεσίας του ΟΑΕΔ ότι το άτομο που έχει προσληφθεί είναι προστατευόμενο του Ν. 1648/86.

γ' — Βιβλιάριο αγοράς ενσήμων για το χρονικό διάστημα της επιχορήγησης. Φωτοτυπία του βιβλιαρίου θα κατατίθεται στην αρμόδια Υπηρεσία μας. Ειδικά για την πρώτη επιχορήγηση του διμήνου (παρ. 11) αρκεί υπεύθυνη δήλωση του Ν.Δ. 1599/86 του εργοδότη ότι θα καταβάλλει μέσα στις νόμιμες προθεσμίες τις ενόλογες ασφαλιστικές εισφορές.

Σε εξαιρετικές περιπτώσεις και κατά την απόλυτη κρίση του προϊστάμενου της αρμόδιας Υπηρεσίας του ΟΑΕΔ και μόνο με τη προκείμενη υπεύθυνη δήλωση του εργοδότη, ότι θα καταβάλλει εμπρόθεσμα τις εισφορές, μπορεί να παρεβλέπεται το θέμα για το τελευταίο μήνα για τον οποίο τρέχει ακόμα η προθεσμία των 30 ημερών καταβολής των εισφορών του ΙΚΑ. Στην περίπτωση αυτή ο προϊστάμενος της Υπηρεσίας θα πρέπει στη συνέχεια να εξακριβώσει ότι ο εργοδότης εκπλήρωσε την υποχρέωση του αυτή.

12. — Εργοδότες που έχουν υπαχθεί στα προγράμματα απασχόλησης του ΟΑΕΔ που καταρτίστηκαν με την κοινή απόφαση Υπουργών Εργασίας και Οικονομικών 32852/7.2.89 θα επιχορηγούνται από 1.1.90 και μέχρι της λήξης του χρόνου της επιχορήγησης τους για απασχόληση ατόμων μετά την ημερομηνία αυτή, με το αυξημένο ποσό της παρ. 3 της παρούσας, χωρίς να απαιτείται η έκδοση νέας απόφασης. Η ανωτέρω αύξηση του ποσού επιχορήγησης αφορά μόνο εργοδότες που θα συνεχίσουν να απασχολούν προσωπικό μετά την 1.1.90 και που ήδη έχουν υπαχθεί στα προγράμματα σύμφωνα με την υπ' αρ. 32852/7.2.90 Υπ. απόφαση.

12. ΠΡΟΘΕΣΜΙΑ ΑΞΙΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΣΠΡΑΞΗ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗΣ

Αξιώσεις εργοδοτών για είσπραξη επιχορήγησης για άτομα που θα υπαχθούν στα προγράμματα της απόφασης αυτής, ασκούνται μέσα σε έξι (6) μήνες το αργότερο από το μήνα της πραγματικής απασχόλησης των ατόμων αυτών. Μετά τη παρέλευση της προθεσμίας αυτής, αξίωση του εργοδότη παραγράφεται. Εφιστούμε τη προσοχή όλων των Υπηρεσιών στη παράγραφο αυτή, ώστε να ενημερωθούν σχετικά όλοι οι εργοδότες που θα υπαχθούν στα προγράμματα.

Ως ημερομηνία κατάθεσης των δικαιολογητικών πληρωμής της επιχορήγησης λογίζεται πάντα η 1η του μηνός εκείνου μέσα στον οποίο κατατέθηκαν, ανεξάρτητα από την πραγματική ημέρα που πρωτοκολλήθηκαν, τα σχετικά δικαιολογητικά.

Η ανωτέρω παραγραφή αίρεται, εφόσον τα δικαιολογητικά πληρωμής του εργοδότη έχουν υποβληθεί εμπρόθεσμα, αλλά λόγω προβλήματος που παρουσιάστηκε κατά την πορεία του προγράμματος το οποίο δεν έχει επιλυθεί μέσα στην προθεσμία αυτή και έτσι δεν ήταν δυνατή καταβολή της επιχορήγησης.

14. — Είναι δυνατή η επιμήκυνση του χρόνου επιχορήγησης (δωδεκάμηνη) κατά ένα μήνα το πολύ για μη απόλυση προσωπικού, σε περίπτωση χορήγησης ομαδικής άδειας του προσωπικού, σοβαρής ασθένειας εργαζομένου, άδειας χωρίς αποδοχές, άδειας κηφείας - ισχνείας κ.τλ. μετά από αίτηση του εργοδότη και απόφαση του προϊστάμενου της αρμόδιας Υπηρεσίας του ΟΑΕΔ.

Ακόμη σε περίπτωση αντικατάστασης ατόμου μέσα στη προβλεπόμενη ημερομηνία των σαράντα πέντε (45) ημερών ή εκπρόθεσμης αντικατάστασης που βεβαιώθηκε από την αρμόδια Υπηρεσία του ΟΑΕΔ, είναι δυνατή η επιμήκυνση του χρόνου επιχορήγησης κατά ένα το πολύ μήνα για κάθε άτομο που αντικαταστάθηκε και μετά από αίτηση του εργοδότη και απόφαση του προϊστάμενου της Υπηρεσίας.

15. — Κάθε διαφορά που τυχόν θα προκύπτει κατά την εφαρμογή των προγραμμάτων της απόφασης αυτής, μεταξύ εργοδότη και ΟΑΕΔ θα επιλύεται με απόφαση του Δ.Σ. του Οργανισμού.

16. — Η απόφαση αυτή ισχύει από 1.1.1990 μέχρι 31.12.1990, εκτός αν ο αριθμός των προβλεπομένων για κάθε πρόγραμμα θέσεων, πληρωθεί ενωρίτερα.

17. — Από την ημερομηνία ισχύος (1.1.1990) αυτής της απόφασης παύει να ισχύει η προηγούμενη απόφαση (32852/7.2.89).

18. — Για τη σωστή εφαρμογή του προγράμματος Αβ', όπως αναφέρεται πιο πάνω και σύμφωνα με το νέο προσανατολισμό του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Ταμείου κατά τον οποίο στην τοποθέτηση σε εργασία των ατόμων ηλικίας άνω των 25 ετών δίνεται προτεραιότητα στους εργαζόμενους μακράς διάρκειας (άνεργοι τουλάχιστον 12 μήνες). Θα πρέπει λοιπόν να καταβάλλεται προσπάθεια από όλες τις Υπηρεσίες τοποθετήσεις σε επιχορηγούμενες θέσεις να γίνονται μέσα σ' αυτό το πνεύμα και να δίνεται προτεραιότητα στα άτομα αυτής

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ

1. Υπουργείο Εργασίας
  - α' Γραφ. κ. Υπουργού
  - β' Γραφ. κ. Γεν. Γραμματέα
  - γ' Δ/νση Εργασίας (Δ3)
2. Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς - Κέντρο Πληροφόρησης Νεότητας Ακαδημίας 8 - Αθήνα.
3. Γενική Γραμματεία Απόδημου Ελληνισμού - Δημητρώσσα 4 - 11528 Αθήνα
4. Όλες τις Νομαρχίες του Κράτους (με τη παράκληση να ενημερώσουν τους Δήμους και Κοινότητες δικαιούσους τους).
5. Όλα τα Γρ. ανταποκριτών ΟΑΕΔ.
6. Υποκ/τα και Παρ/τα ΙΚΑ.
7. Γ.Σ.Ε.Ε. - Ενταύθα.
8. Σ.Ε.Β. - Ενταύθα.
9. Σ.Β.Ε. Ελλάδας - Θεσ/νίκης
10. Σ.Ε.Ρ.Β. Κεντρικής Ελλάδας - Λάρισα.
11. Εργατικά Κέντρα Αθήνας, Πειραιά, Θεσ/νίκης, Λάρισας, Ηρακλείου, Χανίων, Ρεθύμνου, Ιωαννίνων, Καβάλας, Πάτρας, Αλεξανδρούπολης, Βόλου, Λαμίας, Τρίπολης, Καλαμάτας.
12. Γρ. Παλλινოსτούντων Θεσ/νίκης - Αθήνας.
13. Όλα τα Γρ. Εργατικών Ακολουθών εξωτερικού και τα κλιμάκια του Υπ. Εργασίας.
14. Σύνδεσμο Βιομηχάνων Αττικής και Πειραιά - Λουδοβίκου 1 - 18531 Πειραιά.

Εσωτερική Διανομή:

1. Γραφ. κ. Διοικητή
2. Γρ. κ.κ. Αντιπροέδρου Δ.Σ.
3. Δ/νση Επιθεώρησης (10 αντίτυπα)
4. Δ/νση Β² (5 αντίτυπα)
5. Δ/νση Διεθνών Σχέσεων (5 αντίτυπα)
6. Λοιπές Δ/νσεις και Υπ. της Διοίκησης
7. Γραφείο Τύπου (10 αντίτυπα)
8. Υπ. Επαγ/κής Αποκατάστασης Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες (500 αντίτυπα)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
Δ/ΝΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΙΙ

Αθήνα 8 Μαρτίου 1990

Αριθ. Πρωτ.: 30138

Ταχ.Δ/ση: Πειραιώς 40
Ταχ. Κώδικας: 101.82

ΠΡΟΣ: ΚΟΙΝΗ ΑΠΟΦΑΣΗ
ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Πληροφορίες: Ε. Καμάρα
Τηλέφωνο: 5244866

ΘΕΜΑ: Επιχορήγηση εργοδοτών για απασχόληση ατόμων με ειδικές ανάγκες

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 5 του Ν.1648/86 «Προστασία πολεμιστών, αναπήρων και θυμάτων πολέμου και μειονεκτούντων προσώπων» (ΦΕΚ 147/Α/2.10.86).
2. Την υπ' αριθ. 122/18.1.1990 γνώμη του Δ.Σ. του ΟΑΕΔ (αριθ. συνεδρίασης 3/18.1.90) που μας υποβλήθηκε με το υπ' αριθ. 101129/22.1.90 έγγραφό του.

Αποφασίζουμε ---

Καταρτίζουμε προγράμματα επιχορήγησης ιδιωτικών επιχειρήσεων, Οργανισμών και Επιχειρήσεων Τοπικής Αυτοδιοίκησης και κοινής ωφελείας, Συνεταιρισμών Επαγγελματικών Σωματείων και Ενώσεων αυτών, που προσλαμβάνουν άτομα με ειδικές ανάγκες με την διαδικασία της υποχρεωτικής πρόσληψης (άρθρο 2 του Ν.1648/86) και γενικά εργοδοτών για την πρόσληψη ατόμων με ειδικές ανάγκες ως εξής:

Α. Πρόγραμμα επιχορήγησης εργοδοτών για την πρόσληψη τριακοσίων (300) ατόμων, με ειδικές ανάγκες κάτω των 25 ετών.

Β. Πρόγραμμα επιχορήγησης εργοδοτών για την πρόσληψη τετρακοσίων εξήντα (460) ατόμων, με ειδικές ανάγκες ηλικίας άνω των 25 ετών.

Στο Α. πρόγραμμα επιχορηγούνται εργοδότες για άτομα με ειδικές ανάγκες που διανύουν το 18ο έτος της ηλικίας τους, έχουν δηλ. συμπληρώσει το 15ο έτος της ηλικίας τους, έως και το 25ο έτος, κατά την ημερομηνία πρόσληψής τους.

Ατομα που κατά τη διάρκεια της υπαγωγής τους στο πρόγραμμα συμπληρώνουν το 25ο έτος παραμένουν στο πρόγραμμα αυτό (Πρόγραμμα Α).

Στο Β πρόγραμμα υπάγονται εργοδότες για άτομα 25 ετών συμπληρωμένων, διανύουν δηλ. το 26ο έτος έως 65ο έτος.

Ατομα που έχουν συμπληρώσει με βάση την ημερομηνία γέννησής τους το 65ο έτος της ηλικίας τους την ημέρα της πρόσληψής τους δεν μπορούν να υπαχθούν στο πρόγραμμα.

Ατομα που συμπληρώνουν το 65ο έτος της ηλικίας τους κατά τη διάρκεια της υπαγωγής τους στο πρόγραμμα παραμένουν σ' αυτό.

2. Στα παραπάνω προγράμματα δεν περιλαμβάνονται κρατικοί φορείς, ανεξάρτητα από το καθεστώς δημοσίου ή ιδιωτικού ή μικτού καίου που τους διέπει, όπως αναφέρονται στην παρ. 8 του άρθρου 1 του Ν.1256/82 δηλαδή:

α. Οι Κρατικές ή Δημόσιες Υπηρεσίες όπως εκπροσωπούνται από το νομικό πρόσωπο του Δημοσίου.

β. Οι Κρατικοί ή Δημόσιοι Οργανισμοί σαν Κρατικά Ν.Π.Δ.Δ.

γ. Οι Κρατικές ή Δημόσιες και παραχωρηθείσες επιχειρήσεις, όπως η ΔΕΗ, ο ΟΤΕ, η Ελληνική Ραδιοφωνία Τηλεόραση κ.λπ.

δ. Τα Κοινωνικά Ιδρύματα του Αστικού Κώδικα που περιήλθαν στο Δημόσιο, και χρηματοδοτούνται ή επιχορηγούνται από αυτό.

ε. Οι Τραπεζικές και άλλες ανώνυμες εταιρίες στις οποίες είτε τα κατά τις προηγούμενες περιπτώσεις νομικά πρόσωπα έχουν το 100% ή την πλειοψηφία των μετοχών του εταιρικού κεφαλαίου, είτε έχουν κρατικό προνόμιο ή κρατική επιχορήγηση, όπως η Τράπεζα Λάδων, η Αγροτική Τράπεζα, η Ελληνική Τράπεζα Βιομηχανικής Αναπτύξεως, η Κτηματική Τράπεζα, η Εμπορική Τράπεζα κ.λπ.

στ. Τα κρατικά Νομικά Πρόσωπα που έχουν χαρακτηριστεί από το Νόμο ή τα Συμβατήρια ή νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, όπως Ο.Σ.Ε., ο Αυτόνομος Σταφιδικός Οργανισμός κ.α. που χρηματοδοτούνται ή επιχορηγούνται από οποιαδήποτε από τα προαναφερθέντα νομικά πρόσωπα.

ζ. Οι θυγατρικές ανώνυμες εταιρίες των πιο πάνω νομικών προσώπων των εδαφ. α έως στ που ελέγχονται άμεσα ή έμμεσα από τα.

Επίσης στα παραπάνω προγράμματα δεν περιλαμβάνονται όλες γενικά οι Τράπεζες και πολιτικές Οργανώσεις και κόμματα και επιχειρήσεις θρησκειών Χώρων.

Από τους παραπάνω φορείς εξαιρούνται και δύνανται να επιχορηγηθούν οι εταιρίες στις οποίες συμμετέχουν οι φορείς αυτοί και οι οποίες εταιρίες έχουν νομική μορφή ΑΕ, ΑΕΒΕ και ΕΠΕ λειτουργούν με τους κανόνες του ελεύθερου ανταγωνισμού και δεν έχουν νοσηλιακό προνόμιο.

Προκειμένου να εγκριθεί η υπαγωγή των ανωτέρω εταιρειών στο πρόγραμμα θα ζητείται και η γνώμη του φορέα που κατέχει την πλειοψηφία των μετοχών.

1. Το ποσό της επιχορήγησης για κάθε προσλαμβανόμενο άτομο (εργάτη ή υπάλληλο) καθορίζεται στις δύο χιλιάδες τριακόσιες δρχ. (100) την ημέρα, χωρίς καμία άλλη παροχή από τον ΟΑΕΔ (ασφάλιση κ.λπ.).

Επίσης δύνανται να επιχορηγούνται επιχειρήσεις οι οποίες θα απασχολήσουν άτομα με ειδικές ανάγκες που έχουν περιορισμένες ικανότητες για επαγγελματική απασχόληση από οποιαδήποτε χρόνια σωματική ή ψυχική πάθηση ή βλάβη (παρ. 4 άρθρο 1 του Ν. 1648/86) για ώρες εργασίας ίσες με το ήμισυ των ωρών της ημερήσιας υποχρεωτικής απασχόλησης.

αυτές τις περιπτώσεις το ποσό της επιχορήγησης καθορίζεται στις χίλιες διακόσιες (1.200) δρχ. την ημέρα.

2. Ανοούμε ότι σ' αυτές τις περιπτώσεις το ποσό της επιχορήγησης καθορίζεται στις ενιακόσιες πενήντα (950) δρχ. την ημέρα.

α. Η διάρκεια της επιχορήγησης για κάθε προσλαμβανόμενο άτομο ορίζεται σε δώδεκα (12) μήνες από την ημέρα της πρόσληψης, ποία πρέπει να γίνεται μετά την ημερομηνία της εγκριτικής απόφασης του Δ/ντή της αρμόδιας Υπηρεσίας (Υ.Ν. ή Τ.Υ. ή του Γρ. Εργασίας ατόμων με ειδικές ανάγκες ή του Γρ. Εργασίας) του ΟΑΕΔ υποχρεωμένου για την έκδοση της απόφασης το αργότερο μέσα σε είκοσι (20) εργάσιμες ημέρες, από της υποβολής της σχετικής αίτησης.

β. Ο εργοδότης υποχρεούται να απασχολήσει τον νέο προσλαμβανόμενο για δέκα πέντε (15) τουλάχιστον μήνες, από τους οποίους τους πρώτους δώδεκα (12) με επιδότηση και τους τελευταίους τρεις (3) χωρίς επιδότηση.

γ. Τα νομικά Αττικής (πλην Τ.Υ. ΟΑΕΔ Μεγάρων και Ελευσίνος) και τους νομούς Θεσ/νίκης, Μαγνησίας, Ηρακλείου, Αχαΐας, Λάρισας και άλλων αποφάσεις θα εκδίδονται από τους προϊσταμένους των αντιστοίχων Γραφείων Εργασίας ατόμων με ειδικές ανάγκες.

χρονολογία γέννησης, την ειδικότητα, το ποσό με το οποίο βαρύνεται ο ΟΑΕΔ σύμφωνα με το πρόγραμμα, το συνολικό ακαθάριστο ποσό που δικαιούται ο εργαζόμενος και στήλη υπεύθυνης δήλωσης στην οποία έχουν υπογράψει τα προσληφθέντα άτομα με ειδικές ανάγκες ότι απασχολήθηκαν και πληρώθηκαν για το χρονικό διάστημα για το χρονικό διάστημα για το οποίο ζητείται η επιχορήγηση. Φωτοτυπημένο αντίγραφο της αναγγελίας πρόσληψης του ατόμου με ειδικές ανάγκες ή βεβαίωση της αρμόδιας Υπηρεσίας του ΟΑΕΔ ότι το άτομο που έχει προσληφθεί είναι προστατευόμενο του Ν. 1648/86.

8) Βιβλιάριο αγοράς ενσήμων για το χρονικό διάστημα της επιχορήγησης. (Φωτοτυπία του βιβλιαρίου θα κατατίθεται στην αρμόδια Υπηρεσία μας).

Ειδικά για την πρώτη επιχορήγηση του διμήνου (παρ. 11), αρκεί υπεύθυνη δήλωση του Ν.Δ. 1599/86 του εργοδότη ότι θα καταβάλλει μέσα στις νόμιμες προθεσμίες τις ανάλογες εισφορές.

13. Εργοδότες που έχουν υπαχθεί στα προγράμματα απασχόλησης του ΟΑΕΔ που καταρτίστηκαν με την κοινή απόφαση των Υπουργών Εργασίας και Οικονομικών 32852/7.2.89 θα επιχορηγούνται από 1.1.90 και μέχρι λήξεως του χρόνου της επιχορήγησής τους για απασχόληση ατόμων μετά την ημερομηνία αυτή με το αυξημένο ποσό της παρ. 3 της παρούσας, χωρίς να απαιτείται η έκδοση νέας απόφασης.

Η ανωτέρω αύξηση του ποσού επιχορήγησης αφορά μόνο εργοδότες που θα συνεχίσουν να απασχολούν προσωπικό μετά την 1.1.90 και που ήδη έχουν υπαχθεί στα προγράμματα σύμφωνα με την 32852/7.2.89 κοινή απόφαση των Υπουργών Εργασίας και Οικονομικών.

14. Αξιώσεις εργοδοτών για είσπραξη επιχορήγησης για άτομα που θα υπαχθούν στα προγράμματα της απόφασης αυτής, ασκούνται μέσα σε έξι (6) το αργότερο μήνες από το μήνα της πραγματικής απασχόλησης των ατόμων αυτών. Μετά παρέλευση της προθεσμίας αυτής η αξίωση του εργοδότη παραγράφεται.

Ως ημερομηνία κατάθεσης δικαιολογητικών πληρωμής της επιχορήγησης λογίζεται πάντα η πρώτη του μηνός εκείνου μέσα στον οποίο κατατέθηκαν, ανεξάρτητα από την πραγματική ημέρα που πρωτοκαλλήθηκαν τα σχετικά δικαιολογητικά.

15. Είναι δυνατή η επιμήκυνση του χρόνου επιχορήγησης εργοδότη (δωδεκαμήνου) κατά ένα (1) το πολύ μήνα για μη απόλυση προσωπικού, σε περίπτωση χορήγησης ομαδικής άδειας απουσίας προσωπικού, σοβαρής ασθένειας εργαζομένου, αδείας χωρίς αποδοχές, αδείας κηφσεως και κυοφορίας, κ.λπ. μετά από αίτηση του εργοδότη και απόφαση του Δ/ντή της αρμόδιας Υπηρεσίας του ΟΑΕΔ.

Επίσης σε περίπτωση αντικατάστασης ατόμου μέσα στην προθεσμία των σαράντα πέντε (45) ημερών ή εκπρόθεσμης αντικατάστασης που βεβαιώθηκε από την αρμόδια Υπηρεσία του ΟΑΕΔ είναι δυνατή η επιμήκυνση του χρόνου επιχορήγησης κατά ένα το πολύ μήνα για κάθε άτομο που αντικαταστάθηκε μετά από αίτηση του εργοδότη και απόφαση του αρμόδιου Διευθυντή της Υπηρεσίας.

16. Κάθε διαφορά που τυχόν θα προκύπτει κατά την εφαρμογή της απόφασης αυτής μεταξύ εργοδότη και ΟΑΕΔ θα επιλύεται με απόφαση του Δ.Σ.

17. Η ισχύς της απόφασης αυτής αρχίζει από την 1η Ιανουαρίου 1990 και λήγει την 31.12.1990, εκτός αν ο αριθμός των προβλεπομένων για κάθε πρόγραμμα θέσεων πληρωθεί ενωρίτερα.

18. Από την ισχύ της απόφασης αυτής παύει να ισχύει η 32852/7.2.89 απόφασή μας.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 1 εδαφ. γ' του άρθρου 1 του Ν. 301/78.

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Γ. ΑΓΑΠΗΤΟΣ

Ι. ΚΟΥΚΙΑΔΗΣ

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ

ΟΑΕΔ - Διοίκηση

α) Γραφείο κ. Διοικητή

β) Υπηρεσία Επαγγελματικής

Αποκατάστασης Ατόμων με

Ειδικές Ανάγκες

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ

1. Δ/ση Απασχόλησης / Τμήμα ΙΙ

2. ΥΣΕΚ

Προσ. Ν. 1648/86

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΕΩΣ
ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

Κωδ. απ. εργασίας

ΔΕΛΤΙΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

ΣΦΡΑΓΙΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΕΩΣ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΣ ΑΝΑΓΕΡΣΗΣ ΑΓΟΡΑΣ
ΜΕ ΣΙΔΗΡΕΣ ΑΝΑΓΕΣ
ΑΝΟ ΓΑΖΗΤΙΣ - ΒΟΛΟΣ
Τ. Κ. 393 33

Επώνυμο

Όνομα

Όνοματεπώνυμο

Ημερομηνία έκδοσης

198

Κωδικός

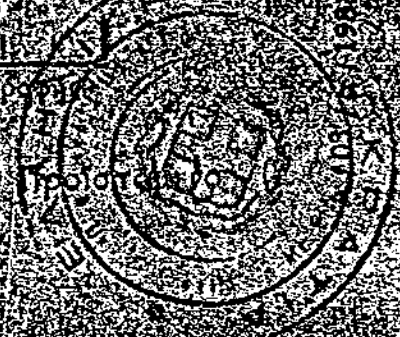
α/α Εργασίας

Υπηρεσία

Έτος

α/α Εργασίας

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΜΕ ΠΡΟΣΟΧΗ
ΤΙΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΣΤΗ
ΠΙΣΩ ΠΛΕΥΡΑ

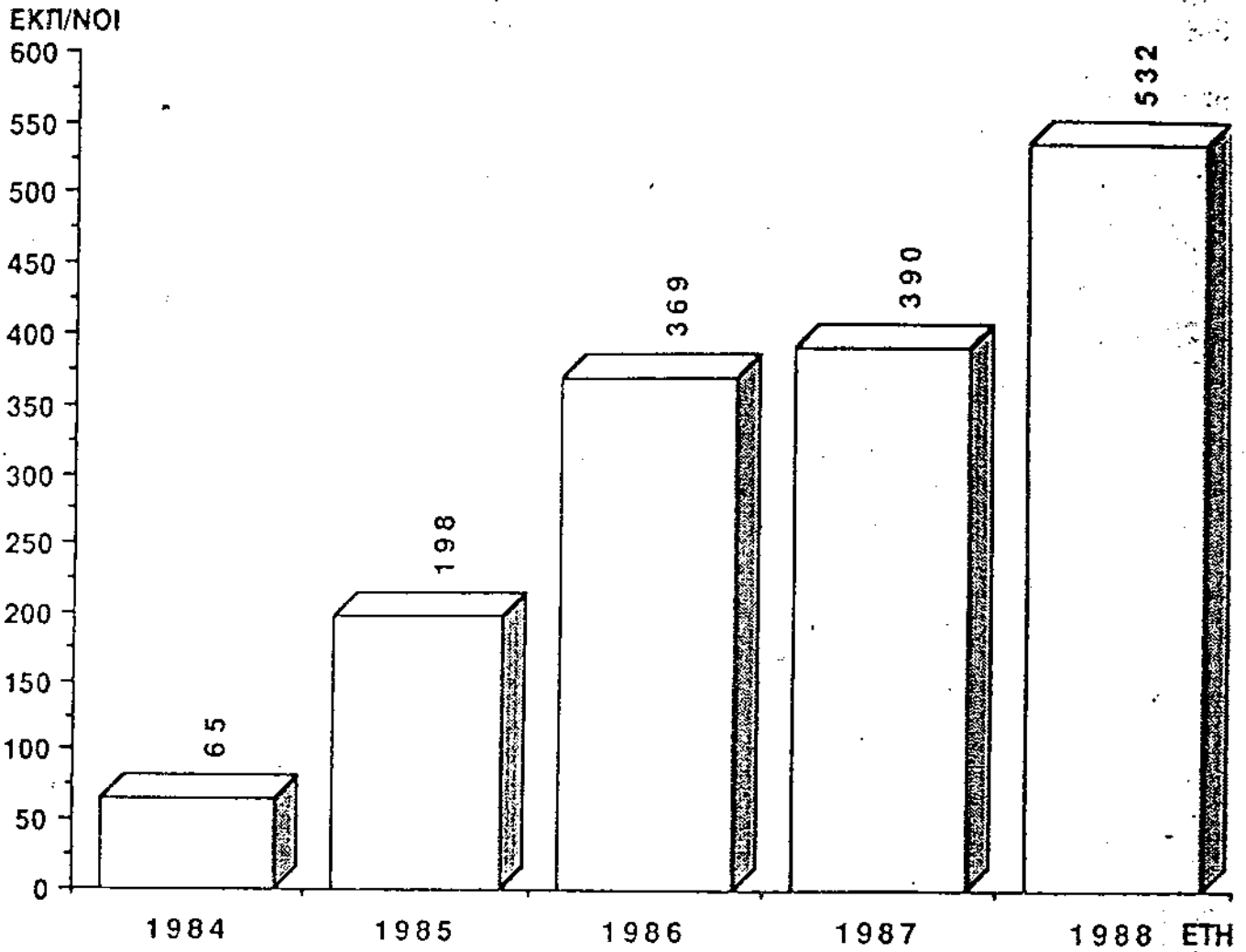

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ

ΦΟΡΕΙΣ ΙΔΡΥΜΑΤΑ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ

ΚΑΤΑΡΤΙΖΟΜΕΝΟΙ ΚΑΤΑ ΕΤΟΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΟΥ ΦΑΙΝΕΤΑΙ Ο ΡΥΘΜΟΣ ΑΝΟΔΟΥ ΚΑΤΑΡΤΙΖΟΜΕΝΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΣΕ ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΕΠΙΧΟΡΗΓΟΥΜΕΝΟΥΣ ΑΠΟ ΤΟΝ Ο.Α.Ε.Δ. ΦΟΡΕΙΣ

ΚΑΤΑΡΤΙΖΟΜΕΝΟΙ ΚΑΤΑ ΕΤΟΣ

1984	65
1985	198
1986	369
1987	390
1988	532
1989	670

Β Ι Β Λ Ι Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

Αγγελίδης Άγγελος. Οι υποχρεώσεις του ΟΑΕΔ και τα πλεονεκτήματα των εργοδοτών που απασχολούν άτομα με ειδικές ανάγκες. Περιοδικό Απασχόληση και προοπτικές. Έκδοση ΟΑΕΔ Τεύχος 2ο Σελ. 22-24 1987.

Αντιλερ Αλφρεντ. Τα προβληματικά παιδιά. Εκδόσεις ΜΑΝΙΑΤΕΛ Αθήνα.

Αποστολδπούλος Τάκης. Το σπαστικό παιδί Αθήνα 1975.

Βουλγαρόπουλος Νίκος. "Αναπηρία : από τον όχι ακόμη λόγο, στον ηλεκτρονικό αναλφαριθμητισμό". Εκλογή Ιουλ.-Αυγ.-Σεπτ. 1989 Αρ. 82 Σελ. 164-173.

Βουλγαρόπουλος Νίκος "Ανθρωποι και πληροφορική με ειδικές ανάγκες" Εκλογή Ιουλ.-Αυγ.-Σεπτ. 1988 Αρ. 78 Σελ. 144-153.

Βάγια Χριστίνα. (Επιμέλεια) .Αποκατάσταση αναπήρων μέσω των ηλεκτρονικών υπολογιστών "Εκλογή Ιαν.-Φεβρ. - Μαρτ. 1989 Αρ. 80 Σελ. 51-61.

Διεθνές έτος αναπήρων. Εκλογή Δεκέμβριος 1981 Αρ. 56 Σελ., 119-163.

Γεωργιάδης Α. Θεμελιώδη δικαιώματα και οι ειδικές ανάγκες των πνευματικώς καθυστερημένων .Λευκωσία 1982.

Ευαγγελοπούλου- Κολοφωτιά Ευαγγελία. "Η εκπαίδευση και απασχόληση των ατόμων με ειδικές ανάγκες στη Μεγάλη Βρετανία" Εκλογή Απριλ.-Μάϊος- Ιούν. 1987 Αρ. 73 Σελ. 97-107.

Έκθεση για την επαγγελματική αποκατάσταση και απασχόληση αναπήρων. Απόφαση υπουργού κοινωνικών υπηρεσιών 402/21-

2-1981.

Ζώνιου -Σιδέρη Αθηνά.Τα άτομα με ειδικές ανάγκες στην κοινω-
νία Αθήνα 16-3-1988.

Ζησιμόπουλος Άγγελος -Κοντζόπουλος Κώστας . "Η ένταξη
των Ατόμων με ειδικές ανάγκες στην παραγωγική διαδικασία
και η πολιτική του τομέα αυτού -Επαγγελματική κατάρτιση.
"Ότι έγινε, τι προγραμματίζεται να γίνει" .Περιοδικό
Απασχόληση και προοπτικές. Έκδοση ΟΑΕΔ Τεύχος 2ο Σελ.
17-21.

Καραντώνης Γεώργιος . "Στάδια αναπηρίας των ρευματοπαθει-
ών" .Εκλογή Δεκέμβριος 1981 Αρ. 56 Σελ. 127-131.

Κυπριωτάκης Αντώνης.Τα ειδικά παιδιά και η αγωγή τους.
Δεύτερη έκδοση Ψυχοτεχνική Ηράκλειο 1987.

Κοινωνική εργασία στον τομέα της υγείας. Βασικά προγράμματα
κοινωνικής προστασίας. ΤΕΙ Πάτρας 1982.

KIRKS. (Μετάφραση Κ. Τσιμπούκη). Η εκπαίδευση των αποκλινόν-
των παιδων Αθήνα 1973.

Λαζανάς Βασ. Η επαγγελματική αποκατάσταση των κωφάλαλων.
Αθήνα 1964.

Ματινοπούλου Υπατία . "Η σημερινή κατάσταση της επαγγελμα-
τικής απασχόλησης των νοητικά υστερούντων ατόμων. Εκλο-
γή Ιουλ- Αυγ.-Σεπτ. 1988 Σελ. 103-125.

Μανιές Δ. Παιδιά με ειδικές ανάγκες Εκδόσεις ΜΠΑΡΜΠΟΥΝΑ-
ΚΗΣ Θεσσαλονίκη 1985.

Νιτσόπουλος Μηνάς. Ειδικά πνευματικά καθυστερημένα παιδιά.
Εκδόσεις ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ. Θεσσαλονίκη Μάρτιος 1981 .

Νιτσόπουλος Μηνάς .Προβληματικά παιδιά και κοινωνική
ευθύνη Θεσσαλονίκη 1981.

Παπαδάτος Ιωάννης (επιστημονική επιμέλεια) Κοινωνική

αποκατάσταση ατόμων με ψυχικές διαταραχές. Κέντρο ψυχικής υγείας Αθήνα 1987.

Εισηγήσεις:

Κωνσταντινίδου Μ. "Ο Θεσμός της Αποκατάστασης "

Κυριακάκης Β. "Νομικό πλαίσιο της Αποκατάστασης στην Ελλάδα"

Κεσανόπουλος Α. "Στόχοι περιεχόμενο, μέσα και μέθοδοι ειδικής επαγγελματικής κατάρτισης"

Σιδέρη- Ζώνιου Α. "Αναφορές σε εμπειρίες από τον ελληνικό χώρο: Πειραματικό πρόγραμμα για επαγγελματική κατάρτιση και αποκατάσταση αναπήρων στο Ηράκλειο Κρήτης"

Ρουμेलιώτης Δημήτριος. " Συμβολή στην αντιμετώπιση των προβλημάτων της καθημερινής δραστηριότητας των αναπήρων".

Εκλογή Απρίλιος 1981 Σελ. 14-18.

Σεισίδου Καίτη . "Για μία καλύτερη κατανόηση της αναπηρίας"

Εκλογή Δεκέμβριος 81 Αρ. 56 Σελ. 152-154.

SUSSMAN MARVIN . "Ανάπηροι και άποροι, σε κατάσταση εξάρτησης Εκλογή Απρίλιος 1981 Σελ. 6-13.

Σταμάτης Σωτήριος. Οχυρωμένη Σιωπή Εκδόσεις Γλάρος Μάϊος 1987.

Συμπόσιο για την κοινωνική ενσωμάτωση των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην Ευρώπη. 2-4 Σεπτεμβρίου Θεσσαλονίκη 1988 .

WEINBERG NANCY . "Κοινωνική ισότητα και τα άτομα με κινητικές αναπηρίες" Εκλογή Απρίλιος -Μάϊος-Ιούνιος 1988 Αρ. 77 Σελ. 77-89.

Υπουργείο κοινωνικών υπηρεσιών. Υγεία πρόνοια -απολογισμός 77-81 Προοπτικές.

Υπουργείο κοινωνικών υπηρεσιών. Οδηγός για την κοινωνική

πρόνοια στην Ελλάδα. Θεσμοί - Προγράμματα - Ιδρύματα.

Υπουργείο κοινωνικών υπηρεσιών. Γενική διεύθυνση κοινωνικής πρόνοιας, διεύθυνση αναπήρων. Επαγγελματική αποκατάσταση αναπήρων. Συλλογή της νομοθεσίας που ρυθμίζει την επαγγελματική αποκατάσταση των αναπήρων. Εθνικό τυπογραφείο Αθήνα 1980.

Υπουργείο υγείας πρόνοιας. Παιδαγωγικός σύμβουλος για την προσέγγιση και αλληλοσποδοχή τυφλών παιδιών, γονιών, κοινωνίας Αθήνα 1985.

Υπουργείο Εργασίας ΟΑΕΔ. Η δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης για τα άτομα με ειδικές ανάγκες. Δρα Πρωτοπαππά Αντώνιος. Β έκδοση, Αθήνα 1988.

Υπουργείο Εργασίας Ο.Α.Ε.Δ. Παραγωγικά εργαστήρια ατόμων με ειδικές ανάγκες. Δρα Πρωτοπαππά Αντώνιος, Αθήνα 1988.

Υπουργείο εργασίας Ο.Α.Ε.Δ. Σεμινάριο με θέμα "Βελτίωση των προοπτικών απασχόλησης και της κοινωνικής ένταξης των ατόμων με ειδικές ανάγκες, 3-7 Νοεμβρίου 1986, Αθήνα 1986.

Υπουργείο εργασίας Ο.Α.Ε.Δ. 1ο Συμπόσιο Ο.Α.Ε.Δ. με θέμα "Παραγωγικά κέντρα για άτομα με ειδικές ανάγκες- Σύγχρονη μορφή επιχείρησης.

Χαραλάμπος Μαρία. Βασικά προγράμματα κοινωνικής προστασίας. Διδακτική ύλη 2ου εξαμήνου Τ.Ε.Ι. Πάτρας 1989.

